REGD. NO. A-18 విడిప్రతి 0-20 న. పై. 20-9-63 శుక్రవారం

జమీన్ రైతు

సంస్థాపకులు : నెల్లూరు వెంకటరామానాయుడు

సంపుటి 35] సంపాదకుడు : నెల్లూరు శ్రీరామమూర్తి [సంచిక 38

హైదరాబాదు లేఖ

గోపాలరెడ్డిగారిని రాష్ట్రకాంగ్రెస్ అధ్యక్షతకు ఆహ్వానిస్తారా?

* * *

బ్రహ్మయ్యకు కౌన్సిల్ అధ్యక్షతో, మంత్రిత్వమో?

(2 పేజీలో చదవండి)

శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మ అస్తమయం

ఉత్తమ దేశభక్తురాలు, స్వాతంత్ర్యోద్యమానికి సర్వస్వము అర్పించిన త్యాగి

దీర్ఘ అనారోగ్యంతో 15 తేది శాశ్వతంగా కన్నుమూత

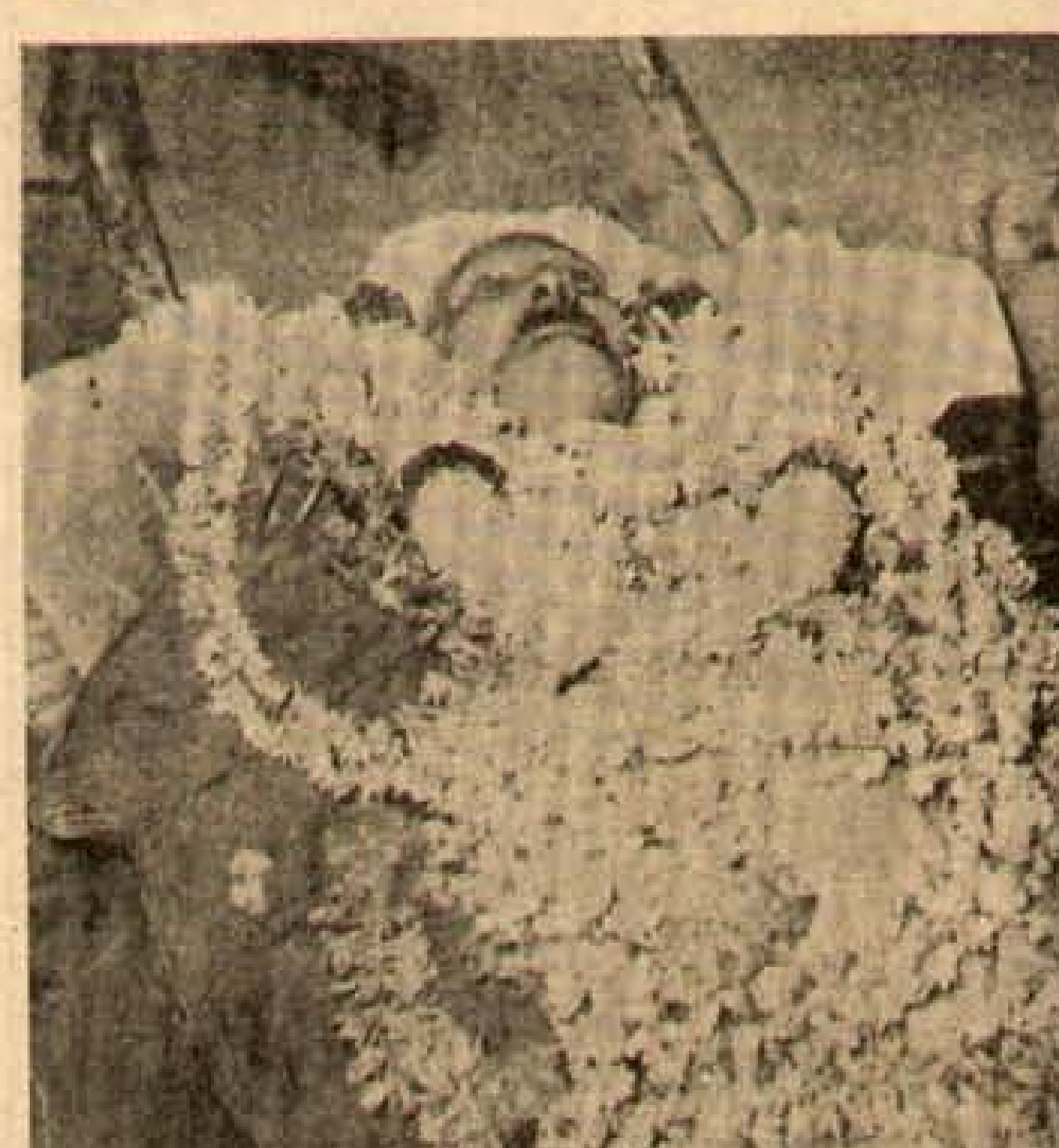
గత ఏడుసంవత్సరాలుగా గుండె జబ్బుతో పడకమీద వుండిన శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మగారు 15 తేది సాయంకాలం 3-50 గంటలకు నెల్లూరులో ప్రశాంతంగా కన్నుమూశారు. ఆమె వయస్సు 72 సంవత్సరాలు. ఇరువురు సోదరులు — శ్రీ మరుపూరు పిచ్చిరెడ్డి, శ్రీ మరుపూరు కోదండరామిరెడ్డి; ఒక సోదరి — శ్రీమతి పొణకా ఆదెమ్మ గారలు గలరు.

అనారోగ్యమెంత గుండెపోటు రాలేదు. కనకమ్మగారు చివరి నిమిషం ముందువరకు బాగ స్పృహలో వున్నది, మాట్లాడుతున్నది. కొద్దిసేపు చిరు ప్రశ్నలు ఎగురవేసి, ఆకస్మాత్తుగా జీవయాత్ర చాలించింది.

తీవ్రమైన అనారోగ్యంతో అనుక్షణం బాధపడుతూ, చావు బ్రతుకుల పోరాటంలో వుండినా, ఒక్కరోజు ముందువరకు తాను మరణిస్తాననే సందేహంగాని, భయంగాని ఆమె చెంతకే రాలేదు. అంతర్వాణి చెప్పిందికాబోలు, 14 తేది ఆమెకు జీవితంమీద ఆశ నశించింది; తాను యిక్కువకాలం జీవించబోనని తెలియవచ్చింది. దాపున మృత్యువు పొంచివున్నట్లు తెలిసినా, ఆమె పెదవులమీద చిరునవ్వు తొలగలేదు, ముఖంలో నిస్పృహా నిరాశాభావాలు పిసరంతైనా కనుపించలేదు. నిర్భీకజీవితాన్ని గడిపిన ఆమె, తాత్కాలమరణం ధ్రువం అన్నట్లుగా, దానినిగూడా గంభీరంగానే స్వీకరించింది. దానిని అర్థశతాబ్దంపాటు రాజకీయ సాంఘిక సేవా

— కారవ 9 వ పేజీలో

వ్యాసాలు—చిత్రాలు
సంతాప సందేశాలు
5,6,7,8 పేజీలలో

శ్రీమతి కనకమ్మ మృతదేహం

Red Leghorns
available.
T. SANKARIAH,
Poosalapalem
(Near Tekkemitta),
NELLORE.

సంపూర్ణ
రామేశ్వరయాత్ర
వివరములకు :-
సీతారాం యాత్రా స్పెషల్
తిరుపతి - చిత్తూరుజిల్లా.

శుభసందేశము
సంవత్సరములాదిగా తీర్జని యున్న పురాణ వ్యాధులైనను సంపూర్ణ నివారణ చేయబడును.
వివరములకు :-
శ్రీ సాయిబాబా వైద్యశాల
డాక్టర్ : కొండపల్లి జనపలింగమ్.
హోమియోపతి అండ్ ప్రకృతి వైద్యులు
16/181, ముత్తరాజా గోపాలరావువీధి,
ట్రంకురోడ్డు—నెల్లూరు.

నా సైకిల్ పోయింది
15-9-63 తేది నెల్లూరు మూలపేటలో పొణకా కనకమ్మగారు చనిపోయిన సందర్భమున నేను అచ్చటకు వెళ్లియుండినపుడు నా ర్యాలీసైకిల్ పోయింది. హ్యాండిల్ మధ్యభాగమున T.V.R. Reddy, మూలపేట, నెల్లూరు అని చెక్కబడియున్నది. ఆచూకీ తెలిసినవారు దయచేసి క్రింది అడ్రసుకు తెలుపండి.
మందాకినీప్రెస్ - ట్రంకురోడ్డు - నెల్లూరు.
లేక : తుమ్మల వెంకటరామిరెడ్డి, రాజాగారివీధి, మూలపేట — నెల్లూరు.

ధర్మవరం డి॥ము॥ కోర్టులో
O. S. 200 of 59. E. P. 66 of 63.
ఆసం నరసన్న S/o కదిరప్ప - నల్లావాండ్లపల్లి - గాకనపల్లి మజరా - కదిరి తాలూకా ... —వాది.
మర్గం వక్కీరుసాబ్ S/o బాబుల్లాసాబ్, జపుకుల - మర్రికొమ్మదిన్నె మజరా - కదిరి తాలూకా ... — ప్రతివాది.
పై నెంబరులో యీ దిగువ కనబరచిన షెడ్యూలు దాఖలా 1-వ ప్రతివాదియొక్క స్థావరాస్తిని 14-10-63 తేది పగలు 11 గంటలనుండి పై కోర్టువారివల్ల బహిరంగముగా యేలము వేయబడును.
షెడ్యూలు:- అనంతపురం రి. డి. కదిరి సబ్ డి. కి చేరిన మర్రికొమ్మదిన్నె మజరా జపుకులగ్రామంలో వుండే యింటికి చెక్కుబంది:- [తూ] వడ్డి వేమన్నయిల్లు బయలు [ప] దాకల చిన్నప్పయిల్లు [ద] మస్తాన్ కొట్టము [ఉ] తంబళ్ళ మరగన్న కొట్టము [తూ-ప] 10 గ.ల [ఉ-ద] 8 గ. లు. అందాజా వెల రూ. 400/- లు.
—మరూరు వరసింహమూర్తి—వకీలు.

విటా-అశోక
స్త్రీలపాలిటి వరప్రసాదిని
6 ఔన్సుల సీసా రూ. 2-50
12 .. రూ. 4-50
సి. ఆర్. గోపాల్,
ట్రంకు రోడ్డు — నెల్లూరు.

జమీన్ రైతు
శ్రీ శోభకృత్ అధిక ఆశ్వయుజ శుద్ధ తదియ
శుక్రవారం 20-9-1963

శ్రీమతి కనకమ్మ

శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మగారు అస్తమించారు. దేశస్వాతంత్ర్యానికి, ప్రజాసేవకై సుఖభోగాలను త్యజించి, కోరితెచ్చుకున్న కష్టాలను సంతోషంతో అనుభవించి, ఆశయసాధనతో వాటిని మరచిపోయిన ఒక పరిపూర్ణజీవితం ఇహలోకయాత్రను చాలించినది.

సేవలో, త్యాగంలో ఆంధ్రమహిళాలోకంలోనేగాదు, రాజకీయ సాంఘిక విద్యారంగాలలో తెనుగుదేశంలో కనకమ్మగారివంటివారు మరొకరు లేరన్నా సత్యదూరంగాదు. ఆమె సేవారంగం బహుముఖమైనది; బహు విస్తృతమైనది. తాను గైకొన్నదీక్ష, తాను లక్ష్యించిన ఆశయాలు, తాను ప్రారంభించిన సంస్థలు సఫలమై, పుష్పఫలశోభితములై కళకళలాడటంచూచే అదృష్టము, భాగ్యముగూడా కనకమ్మగారివలె యెందరికో కలుగదంటే అతిశయోక్తిగాదు. ఆమె సంకల్పసిద్ధురాలు.

ఆమెదృష్టి సుదీర్ఘమైనది; ఆమెహృదయం విశాలమైనది; ఆమెసేవ ప్రతిఫలాపేక్షరహితమైన, ఆత్మార్పణ సమన్వితమైనది. అందువల్లనే ఆమె నాడు నేడుగూడా పూజనీయురాలు; ఆదర్శవంతురాలు కాగలిగినది. కనకమ్మగారి నిస్స్వార్థ త్యాగమయ జీవితం నేటితరంవారికి, భవిష్యత్ సంతతివారికి గూడా వెలుగును ప్రసాదించగలదు.

శ్రీమతి కనకమ్మగారు జీవితపు చరమదశలో నెలకొల్పిన శ్రీ కస్తూరిదేవి పారిశ్రామిక విద్యాలయాన్ని ప్రారంభిస్తూ, శ్రీ బెజవాడ గోపాలరెడ్డి, జీవితమంతా కష్టాలమయమైన కనకమ్మగారిని 'కష్టశ్రీ' అనిగాని, 'శ్రమశ్రీ' అనిగాని పిలువడం బాగుంటుందన్నారు. స్వసుఖానికి దూరమైనా, లక్షలాది ధనాన్ని, ఆస్తిపాస్తులను కోల్పోయినా కనకమ్మగారు కించిత్ గూడా కుందలేదు. అసలు ఆమె స్వవిషయాన్ని గూర్చి గతంలోకి తొంగిచూడడంగాని, భవిష్యత్తును ఎదురుచూడడంగాని చేయనేలేదు. ఆమె తపస్సుచేసింది, తహ తహ లాడింది దేశంకొరకు, సంఘం కొరకు—అందులో స్త్రీ జనాభ్యుదయం కొరకే. వ్యక్తిగా ఎంతటి మధురమూర్తో; రాజకీయవాదిగా, సంఘ సేవకిగా ఆమె అంతటి ఉదాత్తురాలు.

శ్రీమతి కనకమ్మ 'జమీన్‌రైతు' కు, జమీన్‌రైతు ఉద్యమానికి అత్యంత ఆప్తురాలు. కనకమ్మ కుటుంబ త్యాగాగ్ని గుండం నుండి ప్రభవించిన ఒక నిప్పురవ్వగా 'జమీన్‌రైతు' ను స్వర్గీయ శ్రీ నెల్లూరు వెంకటరామానాయుడుగారు ఒకసందర్భంలో పేర్కొన్నారు. 'జమీన్‌రైతు'కు ఆమెతోవున్న ఈ అనుబంధానికి చిహ్నంగా, 'జమీన్‌రైతు' భవనంలోని ఒక భాగానికి 'కనకమ్మ సదనం' అని నామకరణం చేసారు శ్రీ నాయుడుగారు. కనకమ్మగారి మరణం, ఆమె సంబంధీకులకువలె, 'జమీన్‌రైతు' కుటుంబానికిగూడా స్వంతంగా జరిగిన తీరని నష్టం.

ఉత్తమ దేశభక్తురాలు, ఆదర్శ సంఘ సేవకురాలు, స్త్రీ విద్యాప్రదాయిని, అమృతహృదయిని అయిన ఆ విదుషీమణికి అంజలి ఘటిస్తున్నాము. ఆమె పవిత్రాత్మకు భగవంతుడు శాంతిని ప్రసాదించుగాక. ఆమె సోదరులకు, సోదరికి, ఆత్మబంధు వర్గానికి మాగాఢ సానుభూతిని తెలియజేస్తున్నాము.

నెల్లూరు మండలానికి, రెడ్డిజాతికి కీర్తి తెచ్చిన మహిళా శిరోమణి శ్రీమతి కనకమ్మ. జీవిత సర్వస్వం దేశానికి ధారపోసిన ఆ మహనీయురాలికి శాశ్వత చిహ్నాన్ని నెలకొల్పడం మనధర్మం. జిల్లా కాంగ్రెస్ సంఘం ఈ సత్కృషికి పూనుకొనగలిగితే సంతోషము; లేనియెడల మండల ముఖ్యులతో ఒకసంఘం ఏర్పడి, ఆ పవిత్ర కర్తవ్యాన్ని నెరవేర్పవలసి వుంటుంది.

రాష్ట్రకాంగ్రెస్ అధ్యక్షతకు డాక్టరు గోపాలరెడ్డిగారిని ఆహ్వానిస్తారా?

శ్రీ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారు ఈనెల 28 తేదీ యిక్కడకు వస్తున్నారు. ఆ సాయంత్రమే గాంధీభవనంలో కాంగ్రెస్ కార్యకర్తల సమావేశం ఒకటి ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్‌వారు యేర్పరచారు. ఆ సమావేశంలో శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారు ప్రసంగిస్తారు.

కాంగ్రెస్ పునర్నిర్మాణానికి సంబంధించి, ఢిల్లీలో అగ్రనాయకుల ఆలోచనలను శ్రీ రెడ్డిగారు కార్యకర్తలకు వివరించగలరు.

కాంగ్రెస్‌లో ఎలాంటి పదవీ బాధ్యతలు స్వీకరించకుండానే, సామాన్య కార్యకర్తగా కాంగ్రెస్ సిద్ధాంత, కార్యక్రమాలను ప్రజలలో ప్రచారం చేసేందుకు పాటుపడదలచినట్లు శ్రీ రెడ్డిగారు తమ అభిలాషను ఆ సమావేశంలో ప్రకటించగలరు. ఈధోరణిలోనే వారు లోగా ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్షునికి, రాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రికిగూడా జాబులు వ్రాశారు. తమ మంత్రిపదవికే రాజీనామా చేసి వచ్చిన శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారికి పదవీ వ్యామోహంగాని, పదవికోసం ప్రాకులాడటంగాని మొదటినుండీ లేనేలేదు. పదవి వస్తూంటే స్వీకరించడానికి ఆయన వెనుకాడిందిలేదు. వారు ఏపదవిలోవుంటే, ఆ పదవికి ఒక ప్రత్యేక వన్నె వచ్చేది. అదంతా ఆయన సౌజన్యానికి, పరిపాలనా దక్షతకు, నిష్పాక్షికతకు నిదర్శనం.

ఇలాంటి వ్యక్తికి ప్రభుత్వ యంత్రాంగంలో పదవి లేకున్నా, సంస్థాగతంగానైనా ఒకపదవి వుండటం అవసరమని యిక్కడి రాజకీయ వర్గాలలో భావించబడుతున్నది.

కాంగ్రెస్ కార్యకర్తల సమావేశంలో ఈ భావం ఒక విజ్ఞాపనా రూపంలో వ్యక్తమైనా కావచ్చును.

శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారికి ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్ష పదవి స్వీకరించి, రాష్ట్రమును గ్రూపురాజకీయాల కశ్మలంనుండి తప్పించవలసిందిగా, రాష్ట్ర శ్రేయస్సు వాంఛించే కాంగ్రెస్ వాదులు ఆ సమావేశంలో అర్థించబోతున్నట్లు తెలుస్తోంది.

ఇలాంటి అభ్యర్థన బహిరంగంగా బయటకు వస్తే, కాంగ్రెస్ వాదులు, ఆ గ్రూపువారనీ ఈ గ్రూపువారనీ అభిప్రాయం లేకుండా, అంతా కలిసివచ్చేట్లయితే, పి. సి. సి. అధ్యక్షత స్వీకరించడానికి శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారు అంగీకరించవచ్చును.

నాకు తెలిసినంతలో ముఖ్యమంత్రి శ్రీ సంజీవరెడ్డిగారు యిలాంటి ఆలోచనకు ప్రతికూలురు కారనియే వినవస్తుంది. ఐతే వారినెదుర్కొనే సమస్యల్లాఒక్క టే-ఇపుడు పి సి సి అధ్యక్షులుగావున్న శ్రీ బ్రహ్మయ్యగారిని యేమిచేసేట్లు అనేదే!

శ్రీ బ్రహ్మయ్యగారికి యేదో ఒక పదవి చూపడం అనివార్యం. లెజిస్లేటివ్ కౌన్సిల్ అధ్యక్షులు శ్రీ మాడపాటి హనుమంతరావుగారు ఆంధ్ర పితామహులు. వారు వయోవృద్ధులవటంవల్ల ఆ పదవి బాధ్యతను నిర్వహించలేకున్నారు. ఆ పదవికి రాజీనామాయిచ్చి, కృష్ణా రామా అనుకుంటూ జీవిత శేషమును గడపదలచినట్లు వారు వ్యక్తపరచారని,యిదేనిజమయితే వారిస్థానే శ్రీ బ్రహ్మయ్యగారిని కౌన్సిల్ అధ్యక్షులుగా యెన్నికచేయించడం సంభవమని తలంచబడుతున్నది.

హైదరాబాదులేఖ
మావిలేఖరి

ఒకవేళ ద్వితీయాలోచనతో వచ్చి, ఆంధ్ర పితామహుని ఆ గౌరవస్థానంనుండి తప్పించడంమంచిదిగాదని అభిప్రాయపడితే శ్రీ బ్రహ్మయ్యగారికి మంత్రి మండలిలో స్థానం కల్పించినా కల్పించవచ్చునని విశ్వసించబడుతున్నది. ఇదే జరిగితే వీరితో పాటు మరో యిద్దరు మాజీమంత్రి వర్గీయులకుగూడా యీ మంత్రి వర్గంలో చేరే భాగ్యయోగం సంప్రాప్తించవచ్చును.

చవన్‌రాజీ

రాష్ట్ర రాజకీయరంగంలో రాజీలు కుదిర్చేందుకు కేంద్ర రక్షణమంత్రి శ్రీ వై. బి. చవన్ యీ నెలాఖరులో యిక్కడకు రానున్నట్లు కాంగ్రెస్ కార్యదర్శి శ్రీ చంద్రికే గతవారం వెల్లడించారు.

లాల్ బహదూర్‌శాస్త్రి దేశ వ్యవహారాలమంత్రిగా వుంటూన్నందున, ఆయనకు బదులుగా, యీ రాజీ కృషికి శ్రీ చవన్‌ను వారు నియోగించారు. అంతేగాని అధికార రీత్యాచూస్తే ఆంధ్ర వ్యవహారాలకు సంబంధించిన అన్ని వివాదాలను పరిష్కరించవలసింది శ్రీ లాల్ బహదూర్‌శాస్త్రిగారే. వర్కింగ్‌కమిటీ తీర్మానం ప్రకారంగూడా వారే బాధ్యత వహించి, రాజీలు కుదర్చవలసివుంటుంది.

ప్రస్తుతం లాల్‌బహదూర్‌జీ కామరాజ పథకం క్రింద, మంత్రిపదవిచ్యుతులై సంస్థ వ్యవహారాలకే కేటాయించబడ్డారు. కాపున వారికే చవన్ కంటె యెక్కువ తీరుబాటు వుంటుందని, కాపున వారే ఒకటికి రెండుసార్లు హైదరాబాద్‌వచ్చి అయినాసరే, రాజీ కుదిర్చేందుకు ప్రయత్నించాలని ఉభయవర్గాలలోని ప్రముఖులు అభిప్రాయపడుతున్నారు. కానీ ఒక వర్గానికి చెందిన వారు మాత్రం చవన్‌పేరు చెప్పుకుని, వారిద్వారా యేదో విధంగా పైచేయి కావించుకోవాలని ఉబలాటపడుతున్నట్లుంది. అందువల్ల ఒకవేళ ఒకసారి చవన్ యిక్కడకు వచ్చినా, అంతా ఆ దెబ్బలోనే పూర్తికాబోదని, మెలికలు లేకుండా రాజీ ప్రయత్నాలు సాఫీగా జరగబోవని తోస్తున్నది. అంతమాత్రాన్నే, రాష్ట్ర కాంగ్రెస్‌లో రాజీ ప్రయత్నాలకు పురిట్లోనే సంధి కొట్టుతుందని అనుకోడానికి వీలులేదు.

కామరాజ్ పథకం అమలు వాతావరణంలో రాజీ విముఖులు సంస్థపాలిటి చీడపురుగులుగా పరిగణించ బడగల ప్రమాదం వుంటుందిగదా! అందువల్ల పైకిఅంతా రాజీ అంటూనే, వెనుకనుండి రాజీకాండానికి తూట్లు పొడిచే ప్రయత్నాలు జరిగినా జరుగవచ్చునేమో! ఈ పునర్మిళన కార్యం మంత్రి వర్గీయుల పరంగానే జరిగినా ఆశ్చర్యం వుండకపోవచ్చును. అల్లూరి మరణానంతరం ఏర్పడిన నూతన వాతావరణంలో, మంత్రి వర్గీయులదే పైచేయిగావడం దీనికి కొంత కారణంగా తోస్తుంది. అందువల్ల చవన్‌ను అనరాబేనుకుని "బాలెన్సు" గ పైకి వచ్చేందుకు మాజీమంత్రి వర్గీయులు తాపత్రయ పడుతున్నారు.

ఈ వాతావరణంలో చవన్ కృషివల్లనే ఫలితం యేర్పడకున్నా, మొత్తంమీద ఒక వరస అటో ఇటోగా వచ్చేనెలలో లాల్ బహదూర్ చేతిమీదుగానే రాజీ కుదరవచ్చునని విశ్వసించ బడుతున్నది.

అల్లూరి మరణానంతరం చెదురుబాటుగా చీలిపోయిన మాజీమంత్రి వర్గీయులను వెనకకొట్టి లొంగదీసేందుకు ప్రదేశ్ సివిల్‌బోర్డు చేతిమీదుగా ఒక అస్త్రాన్ని నందించవచ్చు. హైదరాబాద్ కార్పొరేషన్ మేయర్ ఎన్నికలో అధికార అభ్యర్థికి ఎదురుగా, బాహాటంగా ఓటుచేసిన 18 మంది మాజీమంత్రి వర్గీయులపై క్రమశిక్షణ చర్య తీసుకునే విషయం 19 వ తేదీ చర్చకు రానున్నది. ఆ సమావేశంలోనే నిర్ణయం జరగకున్నా, నోటీసులు జారీచేయడంలాంటివి జరుగవచ్చును.

ఈ క్రమశిక్షణాస్త్రంతో బెదురుతో వారిలోనుండి కొందరిని చీలగొట్టి లొంగదీసుకునే ప్రయత్నం జరిగినా జరుగవచ్చును. నాయకరహితులైవున్న ఈమాజీ మంత్రి వర్గీయులు యీ పరిషన్నాజ్ఞదుర్భ్యం బారో చూడవలసి వుంది.

గుజరాత్ ముఖ్యమంత్రిగా బల్వంతరాయ్ మెహతా

గుజరాత్ ముఖ్యమంత్రిగా శ్రీ బల్వంతరాయ్ మెహతా ఏకగ్రీవంగా ఎన్నికైనారు. 7గురు మంత్రులు, 7గురు డిప్యూటీ మంత్రులతో మంత్రివర్గం అధికార స్వీకారం చేసింది. జరుపురుతప్పు, జీవరాజ్ మెహతా మంత్రివర్గంలోని మంత్రులు ఈ మంత్రివర్గంలోకి తీసుకోబడినారు.

1964 మార్చి పరీక్షలకు అత్యుత్తమ శిక్షణ!
శ్రీ వాణీ ట్యుటోరియల్ కాలేజి,
51, ఆచారివీధి - నెల్లూరు (స్థా 1950)
P.U.C. 7th Form, Matric., S.S.L.C.,
2 నుండి 6 ఫారములకు
అన్ని గ్రూపులు - అన్ని సబ్జెక్టులలో అత్యుత్తమ శిక్షణ!
... S.S.L.C. ...
తరగతులు 2-10-63 నుండి ప్రారంభము.
— వివరములకు —
వి. శ్రీనివాసరావు, డైరెక్టరు. వి. వెంకట్రావు, M. A. ప్రిన్సిపాల్.

వారం.. వారం

★ చిత్తస్వస్థతలేని జయప్రకాశ్
★ శంకరరావ్‌దేవ్ శాంతిదళం
★ ప్రావ్‌దాలో మన ప్రధాని ప్రకటన

ఏమయ్యా, నెహ్రూ, అందరికంటె నీవే నమ్మకస్తుడివని పత్రికలు అనేటి నీకెట్లుగిత్తే, కల్లగా స్వాములకార్యం–స్వకార్యం రెండూ దక్కుతున్నావే! నీవంటి వాళ్లు చేయదగినపనేనా ఇది?–అటువంటి గొబ్బుగుర్తు ఆరంభం కాకముందే జయప్రకాశ్ హెచ్చరిక జరగడం మంచిది.

ఈ దేశంలో మన ప్రధాన మంత్రిని ఒక సమస్యమీద సమాన స్థాయిలో సవాల్ చేయగల వారిద్దరున్నారు. ఒకరు రాజాజీ, రెండవవారు జయప్రకాశ్. మొదటివారికంటె రెండవవారి విమర్శకు ప్రస్తుత సందర్భంలో మూల్యం అధికం. రాజాజీ పోషలిజాన్ని, అలీనవిధానాన్ని, తటస్థ విదేశాంగ నీతిని విమర్శించిన ఒక పక్షానికి నాయకులైతేనిన విమర్శలో నిష్పా

కాంగ్రెస్ అధ్యక్షతకు పోటీ?

శ్రీ సంజీవయ్య తర్వాత కాంగ్రెసు అధ్యక్షులెవరు? దీనికి పోటీ వుంటుందా? వుండవచ్చుననే కొన్ని వర్గాలు వూహాగానాలుచేస్తున్నవి.

ముందు కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు శ్రీ కామరాజు అన్నారు; తర్వాత శ్రీ లాల్ బహదూర్ పేరు ప్రొగింది. ఇప్పుడు రాజీనామాఇచ్చిన కాశ్మీరు ప్రధాని శ్రీ బక్షీగులాంమహమ్మద్ పేరు వినబడుతున్నది. వీరు కాంగ్రెసులోని 'అతివాదవర్గం' అభ్యర్థి అట!

అయితే 'మితవాదవర్గ' అభ్యర్థి యెవరు? మొరార్జీఅంటారు. ఇంతలోనే ఉవిధమైన విభేదాలపోటీ ఉంటాయని నమ్మగలమా? రాష్ట్రాలలో శాసనసభ కాంగ్రెస్‌పార్టీ నాయకత్వాలకు పోటీతప్పనప్పుడు దీనికిమాత్రం పోటీ వుండడంలో ఆశ్చర్యం యేముంటుంది?

పై నాటిన మరొక ప్రకటన మనం సమీక్షించే వారంలో జయప్రకాశ్ ముఖతః వెల్వడినది. ఆయన అంతర్జాతీయ ప్రఖ్యాతి గన్న శాంతివాది. అందువలన తనదేశాన్ని యుద్ధ సమస్య ఎదుర్కొన్నప్పుడు ఏమి చేయవలెననే ప్రశ్న సహజంగా ఆయనను బాధిస్తున్నది.

గోవాలో మనం మాటి, వ్యవహారం పైనల్ చేసినపుడు నిస్సహాయులై భారత శాంతివాదులు చూస్తూవుండిరి. గురుముఖ్యులైన వినోబాజీ సైతం దారిమావలేక పోయెనని ఆయన వాపోయెను. ఇంకా పాక్–చైనా సమస్య ఉన్నదిగనక వాటి పరిష్కారంలోనైనా వెలుగు వస్తుందేమోనని ప్రకటించెను. అంతట భారత సర్వోదయోద్యమంలోని ముఖ్యులు సర్వోదయ పత్రికలద్వారా, చర్చావేదికలద్వారా యుద్ధాన్ని హింసతోగాక నిరోధించేమార్గం వుంటే వెతకడానికి ఆరంభించారు.

కడకు, చైనా మాటనపుడు, అశక్తిని అహింసతో ఎదుర్కొడానికి సిద్ధమై దాదాపు 500 మంది సిద్ధమై జయప్రకాశ్ నేతృత్వాన్ని కోరినారు. అందుకు ఆయనసిద్ధమై

తీపికల్లుకేనా ఇంత జనం మూగడం? ***

నీరా అంగళ్ల 'కేలండరోజా' ఇప్పుడు కలెక్టరాఫీసు ప్రాంగణం పాటదార్లతో ఏవిధంగా నిండిపోయిందో చూడండి. ఈ ఆశక్తులంతా నీరా కోసంటే నమ్మగలరూ! —(ఫోటో : ఎస్‌రాజ్ స్టూడియో)

గల హృదయం కమ్యూనిజంలో వుంటదా? కావున, సోదరీసోదరులారా, విశ్వమానవ కుటుంబీకులారా! నిర్భీతిగా రాల్పండి. బడినారు. అహింసా ప్రయోగంలో అభదు మాట గురువర్యునిదే గనక, మారుమాటాడక అనుమర్పణ పథకం బరేముండబడినది.

'ఫ్రెండ్' ఇప్పుడు 'బ్రదర్' అయి, 'బ్రదర్' కాస్తా 'ఎనిమి' ఐపోయినాడా?

క్షీణమైన నత్యం ఎంతవున్నదీ వెతికి చూడవలసియున్నది. కాని నెహ్రూ పాలసీలను (గామా, సెమికోలన్ మినహాయింపులతో) అంగీకరించి, కామరాజ్ పథకాన్ని ప్రశంసించిన జయప్రకాశ్ విమర్శ ఎల్లప్పటికీ నిర్మాణాత్మకంగానే వుంటుంది. దానిని గమనిస్తే నెహ్రూ పోకడ మరింత బలపడుతుంది.

నెహ్రూ చారిత్రక పాత్రను, ప్రాముఖ్యాన్ని గతవారమే వివరించితిమి. అంతకంటె మిక్కిలిగా ఇక దానిని వర్ణించ పనరంలేదు.

సరిహద్దుకు వెళ్ళి 'ఎర్రచైనా యోధులారా! మేమిదే అర్పణకై వచ్చినాము. మీమీద మాకు ద్వేషంలేదు. మీరు చేసేది అన్యాయమని చెప్పి, సంతోషంతో మీ గుండ్లకు గురియై విశ్వాత్మలో ఏకమైపోదామని వచ్చినాము. మీరు కాల్చినా మిమ్ము లను ద్వేషించము. ఏనాటికైనా మీ తప్పును మీరు దిద్దుకుంటారని మా విశ్వాసం. మానవుల మందరం ఎవరెవో ఒకరం పొరపడుతూ వుంటాం. పొరబాటు తెలియగానే సవరించుకుంటాం. ఇదివరకు మాగాంధి సామ్రాజ్య వాదాన్ని మార్చినాడు. పరివర్తన కావడానికి సామ్రాజ్య వాదానికి

అది మీ స్వధర్మం లేదు; ఇది మా స్వధర్మం. రేపు అందరం కలిసి విశ్వమానవ కల్యాణంకోసం కలిసి కృషిచేస్తాం.' అని తన బృందంతోపాటు ఆహుతియై పోయివుంటే, ఎంత మహత్తరమైన ప్రభావం జరిగివుండేది? ఆహుతికై సిద్ధమై వారు కదలిన పిదప, వారిని పోనివ్వక పోతేనూ, బ్రహ్మాండమైన శాంతి వాతావరణం ఏర్పడివుండేది. ఆబృందంలో మన గోరా వుండెను; ఇంకా అనేకమంది స్మ్రపసిద్ధులుండిరి.

కాని, సర్వోదయ 'సర్వసేనాధిపతి' ఈ 'పిల్పువని' వద్దనగానే జయప్రకాశ్ దగ్గ

అనగా 'ఉల్టాగంగా' ఐనది. ఉత్తరాదిన ఒక పిటీనిరు ఒకదిక్కుకు పోతుండగా, ఇంకొక పిటీనిరు ఎదురు వస్తూంటే, ఆ మాటంటారు. అట్లే 'ఉల్టాగీత' ఐనది. శరీరం కంపించిన అర్జునునికి ధైర్యమిచ్చి, కృష్ణపరమాత్మ అమోఘశక్తి కదనరంగానికి పురిగొల్పి, మనకు అమూల్యమైన తాత్విక పరప్రసాదం చేసినాడు. కాని, ఇక్కడ సర్వోదయంగా, అపూర్వంగా హింసావాదులను మారణ యుద్ధరంగంలో రిక్తహస్తములతో మహానందంతో ఎదుర్కొనే

—కొరకు 11 వ పేజీలో

కాంగ్రెస్ పటిష్ఠత: ఒక పరిశీలన

అఖిల భారత కాంగ్రెసు స్థాయీ సంఘం కాంగ్రెసు సంస్థను పటిష్ఠం చేయడానికి రాష్ట్రాలకు కొన్ని సూచనలు చేసింది. ఆ సూచనలను ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెసు స్థాయీసంఘం ఈ సంవత్సరం లోనే చేసిన సూచనలను సమన్వయించి విధానించి ఆచరణలో పెట్టినట్లయితే కాంగ్రెస్‌సంస్థ పునరుజ్జీవన కార్యక్రమం జయప్రదంగా సాగిపోవడానికి సందేహం లేదు. అఖిలభారత కాంగ్రెసు స్థాయీ సంఘంవారి ఆదేశాలు ప్రదేశ కాంగ్రెసు రాష్ట్రప్రభుత్వాలు వెంటనే ఆచరణలోకి తీసుకురావాలి. దానితోబాటు ఆంధ్ర రాష్ట్ర కాంగ్రెస్‌సంఘం చేసినకొన్ని ముఖ్యసూచనలను గమనించడం అవసరం. అవి ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని పరిస్థితులకు సంబంధించి చేయబడిన సూచనలైనా ఇతర రాష్ట్రాల పరిస్థితులకుకూడా అవి చాలావరకు అనువర్తిస్తాయి.

రాష్ట్ర కాంగ్రెసుసంస్థ వ్యవహారాలలో ప్రస్తుత లోపాలను, కొరతలను పరిశీలించి ఆ సూచనలు చేయడం జరిగింది. వాటిని స్థూలంగా మూడు రకాలక్రింద వర్గీకరించవచ్చు.

1. కాంగ్రెసు సంస్థను పటిష్ఠం చేయడానికి అనువుగా సంస్థ సభ్యుల సంఖ్యను సభ్యత్వాన్ని పెంచడం; 2. కాంగ్రెసుసంస్థ వ్యవహారాల పరిస్థితిని మెరుగుపరచి లక్ష్య సాధనకుతగిన శక్తిసామర్థ్యాలను చేకూర్చడానికి వీలయినన్ని; 3. కాంగ్రెసు సంస్థ శాఖ, శాసన నిర్మాణ శాఖలమధ్య సంబంధ బాంధవ్యాలను సంతృప్తికరంగా వుండేట్లు తీర్చిదిద్దడం.

ఆచరణ అవసరము

పునసంఘం చేసిన సూచనలు సిద్ధాంత రీత్యా చక్కనివిగా వున్నాయి. ఆత్మపరిశోధన, ఆత్మ విమర్శల అవసరాన్ని అవి

> ### ఆంధ్రప్రదేశ్ వార్తాలేఖ
> సి. వి. హెచ్. రావు

సూచిస్తున్నాయి. ఆ సూచనలను సమర్థవంతంగా ఆచరణలో పెట్టగలిగితే కాంగ్రెసు సంస్థ పునరుజ్జీవనం సార్థక మవడంలో సందేహంలేదు. ఐతే అది ఎంతవరకూ సఫలమవుతుందో వేచిచూడాలి. కాంగ్రెసు సంస్థలో వర్గాలు, వర్గపోరాటాలను తొలగించడానికి అవి ఎంతవరకు తోడ్పడతాయో అంతమేరకు వాటి ప్రాధాన్యత పెరుగుతుంది. అన్నిటికంటె ముఖ్యంగా కాంగ్రెసు సంస్థలో పెత్తందారీ తనాన్ని ప్రోత్సహించకుండా నిజమైనప్రజాస్వామ్య దృక్పథాన్ని పెంపొందించడానికి కూడా అవి సహాయపడాలి.

కాంగ్రెసులోని ప్రధాన లోపాలు స్థూలంగా ఇవి:– 1. ప్రాథమిక సభ్యత్వ స్థాయిలో "దొంగ" సభ్యత్వాలు, 2. కొత్త సభ్యులను ముఖ్యంగా విద్యావంతులను ఆకర్షించలేక పోవడం, 3. పదవులలో వున్నవారికీ, లేనివారికీమధ్య వర్గతత్వం. శ్రీ నెహ్రూ దీనిని "పదవీ వ్యామోహం" అన్నారు. స్వాతంత్ర్య పూర్వపు సమయములో కాంగ్రెసు వారిలో వెల్లివిరిసిన నైతిక, సేవాభావాల అంతర్ధానం వల్ల ఏర్పడ్డ పరిస్థితి ఇది, 4. కాంగ్రెసు సంస్థ, కాంగ్రెసు మంత్రివర్గాలమధ్య పేచీ ప్రాయాలు.

కాంగ్రెస్ సభ్యత్వం

కాంగ్రెసులో సభ్యులను చేర్పించడం గ్రామస్థాయిలో వ్యక్తిగత పలుకుబడి, ధన ప్రాబల్యాలకూ లోనుగాకుండా సరయిన అజ్మాయిషీ క్రింద కొనసాగితే దొంగ సభ్యత్వాల బెడదను నివారించవచ్చు. ఏ పార్టీకైనా దాని లక్ష్యాలకు కట్టుబడి నిరంతరం పాటుబడే సభ్యులే మూలవిరాట్‌లుగా ఉంటారు "యాక్టివ్" సభ్యులుగా నిర్ణయించుకోబడేవారికి ప్రత్యేకమైన అర్హతలను నిర్ణయించి సమితి సంఘం నుండి ప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ సంఘం వరకూ కార్యకర్తలను ఎన్నుకునే అధికారం యాక్టివ్ సభ్యులకే పరిమితం చేయడంతో ఈ లోపం చాలావరకు పరిష్కారం అవుతుంది. అన్నింటికంటె అతి ముఖ్యమయినది ఏమంటే "యాక్టివ్" సభ్యులకు కనీస విద్యార్హతలను ఇతర అర్హతలను నిర్ణయించడం.

—కొరకు 11.వ పేజీలో

మీ కొలతలలో కోరిన దుస్తులు
ఫోన్ నెం. 444 రు.
సిటీ డ్రెస్ హోమ్
ట్రంకురోడ్డు—నెల్లూరు.
ఏమండీ! మీరు గుడ్డలు తెచ్చినా మేము కుట్టించి యిస్తాము. లేక మీరు ఆర్డరు ఇచ్చినా కోరిన గుడ్డలు కుట్టియిస్తాము.

అశోకా రాయల్ టాల్కం పౌడర్ డీలక్స్

నూతనోత్సాహానికి, మరులు గొలుపు పరిమళానికి, వేలాది సినీ తారలు, సౌందర్య వతులు ఈ అపూర్వమైన రాయల్ టాల్కం పౌడరుడీలక్స్‌ను ఉపయోగించి, వారి సౌందర్యమును పెంపొందించుకొనుచున్నారు.
విజయా కెమికల్సు, 38, క్లెమెన్సురోడ్డు - పరశువాకం - మద్రాసు-7.
స్టాకిస్టు:, రామా ఏజన్సీస్ - నెల్లూరు.

నెల్లూరు ముచ్చట్లు

విమర్శకుడు

శ్రీ గోపాలరెడ్డికి వీరోచిత స్వాగతానికి సన్నాహం

25 తేది స్టేషనుకు విచ్చేయవలసిందిగా జిల్లా కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు ఆనం సంజీవరెడ్డి విజ్ఞప్తి

సంస్థసేవకై, ప్రధాని నెహ్రూజీ నిరయ మనుకై, కేంద్ర మంత్రిత్వాన్ని త్యజించి ప్రప్రథమంగా 25 తేది నెల్లూరు విచ్చే స్తున్న డాక్టరు బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారికి, ఆరోజు ఉదయం రైల్వేస్టేషనులో వీరోచిత మైన స్వాగతమిచ్చుటకు జిల్లా కాంగ్రెస్ సంఘం కృషి చేస్తున్నది. ఈ సందర్భంలో అధ్యక్షుడు శ్రీ ఆనం సంజీవరెడ్డిగారు ఒక ప్రకటనలో, జిల్లాలోని కాంగ్రెస్‌వాదులు, ప్రజలు వేలాదిగా 25 తేది ఉదయం స్టేషనుకు విచ్చేసి శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారికి అఖండస్వాగత మివ్వవలసిందిగా విజ్ఞప్తి చేస్తున్నారు. జిల్లా కాంగ్రెస్ కార్యదర్శి శ్రీ గుండాల వెంకటరమణా రెడ్డిగారుగూడా ఈ కృషిలో నిమగ్నమైవున్నారు. హోటల్ ఓనర్లసంఘం, ఇంకా అనేక సంస్థలు ఈ స్వాగత కార్యక్రమంలో పాల్గొనబో తున్నవి. ఆరోజు ఉదయం శ్రీ గోపాల రెడ్డిగారి గౌరవార్థం హోటల్ ఓనర్సు అసోసియేషన్ అల్పాహారవిందు ఏర్పాటు చేసింది.

బహిరంగసభ

25 తేది సా. 6 గంటలకు బ్యాంకి మైదానంలో

డా. బెజవాడ గోపాలరెడ్డి,
శ్రీ ఏ. సి. సుబ్బారెడ్డి

ఉపన్యసిస్తారు.

కీ. శే. కనకమ్మ సానుభూతి సభ

స్వర్గీయ పొణకా కనకమ్మగారి మృతికి సానుభూతి తెలియజేయు టకు, జిల్లాకాంగ్రెస్ అధ్వర్యాన, 26-9-63 తేది ఉ. 9 గంటలకు నెల్లూరు సెంట్రల్ బ్యాంకుభవనంలో సభ జరుగును;

శ్రీ బెజవాడ గోపాల రెడ్డి, మంత్రి శ్రీ ఏ. సి. సుబ్బారెడ్డి ప్రభృతులు ఉపన్యసింతురని–

ఎల్లరు పాల్గొనవలసిందిగా శ్రీ ఆనం సంజీవరెడ్డిగారు ప్రకటిస్తు న్నారు.

28 తేది హైదరాబాదుకు వస్తున్న శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారికి రాష్ట్రకాంగ్రెస్ సంఘం ఘనమైన స్వాగత సన్నాహం గావిస్తు న్నది. ఆంధ్రరాష్ట్రాని, సంస్థసేవకు అధి కార పరిత్యాగంచేసిన మహావ్యక్తిగా శ్రీ గోపాలరెడ్డికి స్వాగతం చెప్ప బోతున్నది.

శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారు కాంగ్రెస్ సంస్థ ఆదేశాన్ని, మహానాయకుడు నెహ్రూజీ ప్రతి ముగివాజ్ఞగా పాటించేవ్యక్తి. తన పదవిని, తన అధికారానికి సంస్థను బలిచేసే తత్వం కాకువారిది.సంస్థ శ్రేయంపై తన శ్రేయము, దేశ క్షేమము ఆధారపడి వున్నవని విశ్వ సించేవ్యక్తి. అధికారం వారిని ఆహ్వానించ వలసిందేగాని, దానికొరకు అనుచిత మార్గాలు నవలంబించి ఆరాటపడేవ్యక్తి గాదు. దేశంలోని కాంగ్రెస్ నాయకులలో స్వంతంగా ముఠాకట్టనివారు శ్రీ గోపాల రెడ్డిగారు తప్ప మరొక్కరు లేరంటే, రాజ కీయాలలో వారి ఎంతటి పున్నత ప్రమా ణాలను పాటిస్తారో విదితమవుతుంది. మహోవ్యక్తియ కర్మలా కాంగ్రెస్ సంస్థను ప్రేమించి, పూజించి, సేవించే పుదారచరి తుడు శ్రీ గోపాలరెడ్డి. కాంగ్రెస్ అధికార పదవి యిస్తే సంతోషంగా స్వీకరించినట్లే, ఈనాడు పదవిని త్యజించి సంస్థసేవకు పొమ్మని ఆదేశించి నప్పుడుగూడా అలాంటి ఆనందంతోనే రాజీనామా యిచ్చివేస్తు న్నారు. ఇలాంటి ఉదాత్త వైఖరిగల గోపాల రెడ్డి ఆంధ్రుడు గావడం, నెల్లూరీయుడు గావడం నిజంగా గర్వించదగిన విషయం. పదవివున్నా లేకపోయినా, ప్రజల గౌర వాభి మానాలకు శ్రీ గోపాలరెడ్డి ఈ విధంగా పాత్రమైనారు. అలాంటి నాయ కునికి ఘన స్వాగతమిచ్చుటకు జిల్లా కాంగ్రెస్ సంఘం పూనుకోవడం ప్రశంస నీయం.

మన మధ్యకువచ్చి, మనకు సన్నిహి తంగావుంటూ, మనతోకలసి పనిచేసే అవకాశాన్నికల్గిస్తున్న శ్రీ గోపాలరెడ్డిగారికి 25 తేది ఘనంగా స్వాగతమిస్తాం, జేజేలు చెప్తాం, రండి!

ఉన్నాము.

కాని మూడు కార్తెలనుండి చినుకులేదు. జరపై రోజులనుండి పిటికి నీళ్లులేవు. శ్రీ ఏ. సి. ఇరిగేషన్ మంత్రిత్వం చలువన కె. సి. కెనాలునీళ్లు కొద్దిగావస్తే, అవి ముందు గ్రామాలను, నోరుగలిగిన పెద్ద లనుదాటి క్రిందికి పోయే అవకాశముండదు. పోయినా చాలవు. అందువల్ల కాల్వలమీద ఆధారపడిన పొలాలన్నీ నిలువున ఎండి పోయినవి. పెన్నక్రింద పొలాలు పోను పోను వర్షాధారపు పొలాలుగా పరిణమి స్తున్నవి. సోమశిల రాకుంటే, సేద్యం చేయడం దండగ అనిపిస్తున్నది. నీటి కఱ వుకు తోడు తెగుళ్లు. రిజర్వాయర్ల క్రింద నీటికఱవులేదుగాని, పైర్లు మాత్రం అధ్వా న్నంగా వున్నవి. ఈ విధంగా నెల్లూరు, కోవూరు తాలూకాలలో పైర్లస్థితి చాల నిరు త్సాహ జనకంగా వున్నది. కేసరి అడు గులనాడు అట్లనే నిల్చిపోయింది. ఏ. సి. గారు కరుణించి, కె. సి. కెనాల్ నీటిని మరికొంత ఎక్కువగా విడుదల చేయిస్తే తప్ప, పైర్లతోపాటు రైతులూ మాడి పోతారు.

ఇక మెట్ట తాలూకాలస్థితి దుర్భరం. ఉత్తరకార్తెలో మంచినీటికిగూడా దురవ స్థలు పడవలసి వస్తున్నదంటే, పైర్లసంగతి ప్రస్తావించ పనిలేదు.

ప్రకృతి నిరాదరించిన రైతాంగాన్ని, ప్రభుత్వం శిస్తులు వసూళ్లరాలకై ఒత్తిడి పెట్ట కుండా ఆదరించడం అవసరం.

శిస్తు వసూళ్లు

జిల్లాలో కోటిరూపాయల శిస్తు బకాయీ లకుగా 50 లక్షల రూపాయలు వసూలై నట్లు కలెక్టరు శ్రీ రాజగోపాల్ చెప్పారు.

నాయుడుపేటసమితి అధ్యక్షత

పోటీలో మల్లాం ప్రెసిడెంటు శ్రీ ఈపూరు కుమారస్వామిరెడ్డి ఎన్నిక

నాయుడుపేట పంచాయతీసమితి అధ్యక్షఎన్నిక ఈరోజు (20 తేది) జరి గింది. మల్లాం పంచాయతీ అధ్యక్షుడు శ్రీ ఈపూరు కుమారస్వామిరెడ్డి బి. కాం., బి. ఎల్. ఎన్నుకోబడినారు. వీరికి 24 ఓట్లు రాగా, వీరితో పోటీచేసిన కట్టువపల్లి అధ్య క్షుడు శ్రీ జి. పోలినాయుడుగారికి 19 ఓట్లు వచ్చాయి. ఆర్వుగ్గురిరువురు ఓటు చేయలేదు. ఒక ఓటు చెడిపోయింది.

ఆగష్టు 9 తేది అవిశ్వాస తీర్మానం నెగ్గినవాటికంటే అధికార వర్గంబలం 7 ఓట్లు తగ్గాయి; వ్యతిరేకవర్గీయుల బలం 4 ఓట్లు హెచ్చాయి.

శ్రీ కుమారస్వామిరెడ్డి జిల్లా పరిషత్తు అధ్యక్షుడు శ్రీ చంద్రశేఖరరెడ్డి వ్యవర్గీ యుడు. —మా. వి.

డాక్టరు కె. ఎల్. రావు

కేంద్ర ఇరిగేషన్‌మంత్రి డాక్టరు కె. ఎల్. రావుగారు 29 తేదిగాక, 30 తేది నెల్లూరువస్తున్నారు. ఆరోజంతా నెల్లూరులో వుండి, మరురోజు ఉదయం మద్రాసుకు పోతారని తెలుస్తున్నది.

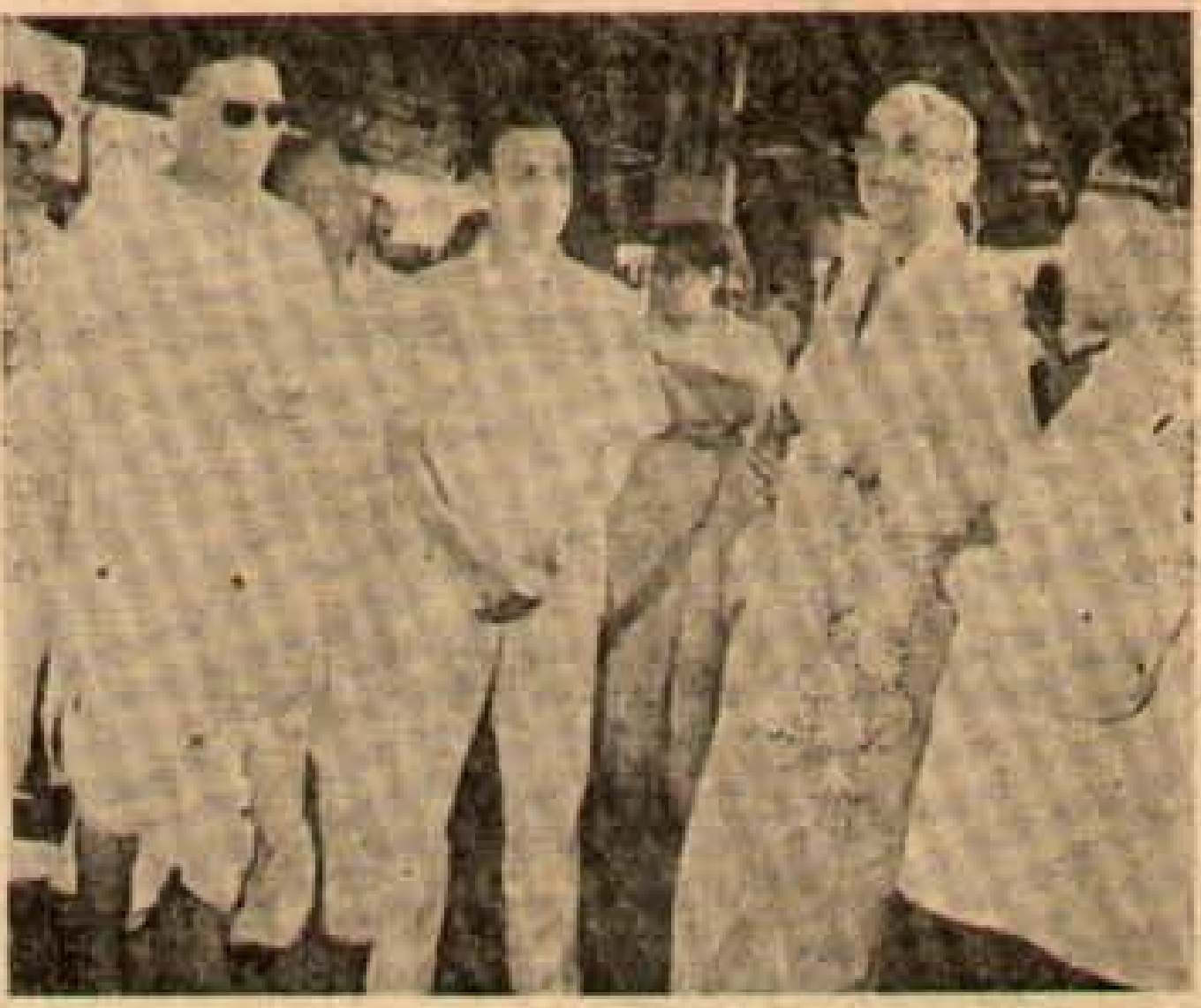
వానలేదు: ఏరులేదు: పైర్లు మాడిపోతున్నాయి!

శోభకృత్‌లో వంటలు పుష్కలమని పంచాంగ కర్తలువ్రాస్తే, వారికేమి తెలు సులే అనుకున్నాము. ఈ సంవత్సరం ఏటికి ముందుగా నీళ్ళువచ్చి, నారుపోతలు ముందే అయిపోవడంతో, సిద్ధాంతుల జోస్యం సత్యదూరమని ధృవపరచు

ఇది సంతృప్తికర మైన ఫలితమే!

శ్రీ రాజగోపాల్ పంచాయతీరాజ్య ప్రవోధాన్ని, శిస్తువసూళ్లడ్రైవ్‌ను, ఇతర సంఘసేవా అధికారకార్యక్రమాలను ఒకే సారి అవిరామంగా సాగిస్తున్నారు. ఉద యము 7 మొదలు రాత్రి 10 వరకు క్షణం విరామంలేని వారికార్యక్రమాన్నిచూస్తుంటే ఆశ్చర్యంవేస్తుంది. ప్రజలతో ఇంత స్వల్ప కాలంలో యింతయెక్కువ సన్నిహిత సం బంధాన్ని పెట్టుకున్న జిల్లాఅధికారేగాదు– ప్రజాప్రతినిధిగూడా లేడంటే పొగడ్తగాదు. అందువల్లనే శిస్తువసూళ్ళవంటిఅధికారికార్య క్రమాన్నిగూడా సులభంగా విజయ వంతంగా నిర్వర్తించగలుగుతున్నారేమో ననిపిస్తుంది. ఇంత కార్యభారంలో గూడా బాపూజీ జన్మదినమైన రేపు అక్టోబరు 2 తేది కొండాపురంసమితిలోని 11 గ్రామాలను పాదయాత్రతో చూడబోతున్నారు.

శిస్తువసూళ్ళకు సంబంధించి బోర్డు మెంబరు శ్రీ అనంతరామన్ ఈవారంలో నెల్లూరుకువచ్చి సమీక్షించబోయారు. జిల్లా లోని రివిన్యూడివిజన్లలో నెల్లూరు, నెల్లూరు డివిజనులోని మూడుతాలూకాలలో నెల్లూరు శిస్తువసూళ్లలో అగ్రస్థానంలో రావడం అభినందనీయం. నెల్లూరు ఆర్. డి. ఓ. శ్రీ జగదీశన్ సామర్థ్యుడు, సరసుడు, శ్రమించి పనిచేసేవారు. అట్లనే తాసిల్దారు శ్రీ ఆల్ ఫ్రెడ్ గూడా మరుకుదనము, సహనము

వేదాంతమతోపన్యాసాలకై 17 తేది నెల్లూరువిచ్చేసిన స్వామిచిన్మయా నంద గారికి రైల్వేస్టేషనులోస్వాగతం. చిత్రంలో ఎడమనుండి శ్రీ రేబాల లక్ష్మీనరసారెడ్డి, కొర్ల గోపాలకృష్ణారెడ్డి, స్వామిజీ, మంకు శంకర్ గారలు కలరు. (స్వామీజీ ఉపన్యాసాల వివరాలు మరువారం.)

గలిగి, ప్రజాసంబంధకళలో ఆరితేరిన వారు. అందువల్లనే చిరువుగు రైతులను విమాత్రం నొప్పించకుండా, తమకార్యాన్ని చక్క బెట్టుకోగలుగుతున్నారు.

సానుభూతి

దుర్గాపూర్ ఉక్కు కర్మాగారంలో ఇంజ నీరుగావున్న నెల్లూరు తాలూకా కాల్వ మూల కండ్రిగ గ్రామస్తుడు శ్రీ వి. ఆర్. కృష్ణయ్య భార్య జ్యోతి, అగ్నిప్రమాదంలో విషాద మరణానికి గురియైనది. ఆమె శ్రీ వేముల కూర్మయ్యగారి కుమార్తె. 20ఏండ్ల యువతి. పాపం! మొన్న మేలోనే వీరి వివాహమైనది. భగవంతుడు ఎంత హృద యంలేనివాడో చూడండి!

శ్రీ కృష్ణయ్యకు మా సానుభూతి.

అర్బన్ బ్యాంకు

నాగదా వెలుపురులో గలభావర్జిన అర్బన్‌బ్యాంకు సమావేశాన్ని చూడాను. పార్టీదృష్టికంటే, బ్యాంకి శ్రేయస్సుకే శ్రీ అనంతరామయ్య ప్రాధాన్య మిచ్చారనేది వారి గోల. అది అనంతరామయ్య బ్యాంకుఅధ్యక్షతకు యోగ్యతా పత్రమే గాని, అనర్హతా పత్రంగాదు. అనంత రామయ్యగారూ! ఆ క్షమేదుకు వెంటనే ధ్యాంక్సు చెప్పండి.

రమణారెడ్డికి విందులు

గవర్నమెంటు ప్లీడరుగా నియమింప బడిన శ్రీ వి. వి. రమణారెడ్డిగారి అభి నందనార్థం, కౌన్సిలరు, జమాయుబు సేవా సక్తుడు శ్రీ గుండాల వెంకటసుబ్బారెడ్డిగారు 15 తేది అల్పాహారవిందు చేసారు.

అట్లనే ఆర్యాత్రి న్యాయవాదులు శ్రీ డి. వి. చలపతిరావు-శ్రీ ఎస్. వి. రమణారెడ్డి గారలు కమ్మనివిందుతో రమణారెడ్డిని హృదయపూర్వకంగా అభినందించారు.

రెండయిన టవున్ కమ్యూనిస్టు పార్టీ

నెల్లూరు టవున్ కమ్యూనిస్టు పార్టీ రెండు ముక్కలయినది.

శ్రీ అనంతరామయ్య అధ్యక్షానవున్న టవున్ కమిటీ, వ్యతిరేక వర్గీయులైన డాక్టరు శేషారెడ్డి, కాంతారావు, మరొకరిని పార్టీ సభ్యత్వంనుండిగూడా కొంతకాలం తొలగిస్తే; వ్యతిరేకవర్గంవారు జనరల్ బాడీ సమావేశం తమకుతామై జరుపుకొని, అనంతరామయ్య సంఘాన్ని రద్దుచేస్తూ, క్రొత్తకమిటీని ఎన్నుకున్నది.

అయితే జిల్లాసంఘంమాత్రం అనంత రామయ్య కమిటీనే గుర్తిస్తున్నది. డాక్టరు శేషారెడ్డి వర్గంవారు పార్టీకార్యాలయాన్ని స్వాధీనం చేసుకొనుటకు ప్రయత్నించి విఫలులైనారు.

శ్రీ పెండేల కృష్ణమూర్తి

కెనడాకు పోతున్న విద్యార్థికి వీడ్కోలు

ఉదయగిరి తాలూకా ఒద్దిరెడ్డిపల్లె వాస్తవ్యుడు శ్రీ పెండేల కృష్ణమూర్తి ఎం. ఎస్‌సి (అగ్), ఉన్నత విద్యాభ్యాస నిమిత్తం కెనడాకు పోతున్న సందర్భంలో వరిగుంటపాడు పంచాయతీ సమితి అధ్య క్షుడు శ్రీ ధనెంకుల నరసింహం 15 తేది నెల్లూరు సెంట్రల్ బ్యాంకి భవనంలో అల్పా హారవిందు, వీడ్కోలుసభ ఏర్పాటుచేసారు. శ్రీయుతులు రేబాల లక్ష్మీనరసారెడ్డి, పేరూరు లక్ష్మణదత్త, డాక్టరు ఎం. వి. కృష్ణారెడ్డి, వి. అనంత రామయ్య, పైడా సుబ్బరామయ్య, పరిషత్తు ఎగ్జిక్యూటివ్ ఇంజనీరు టి. సచ్చిదానందరావు, నెల్లూరు పి. డబ్ల్యు. డి. అసిస్టెంటు ఇంజనీరు వి. శ్రీరాములు ప్రభృతులు కృష్ణమూర్తిని ఆశీర్వదిస్తు మాట్లాడారు. శ్రీ కృష్ణమూర్తి ఇంతమంది ఆశీర్వాదాలు లభింపజేసిన శ్రీ నరసింహానికి కృతజ్ఞత వెల్లడించారు. శ్రీ నరసింహం ఆహూతులకు వందనములు చెప్పారు.

పంచాంగం

వర్షం

అక్టోబరు 1 తేదినుండి నవంబరు 13 తేదిలోగా వాగావర్షించుటకు కారణమై వున్నది.

హస్తకార్తె

సెప్టెంబరు 27 తేది రాత్రి 9-00 గంట లకు హస్తకార్తె.

సెప్టెంబరు తిథులు

21 శని	చవితి పూర్తి.	
22 ఆది	చవితి ఉ.	6-48 గం.వ
23 సోమ	పంచమి ఉ.	8-38 గం.వ
24 మంగళ	షష్ఠి ఉ.	10-26 గం.వ
25 బుధ	సప్తమి మ.	12-05 గం.వ
26 గురు	అష్టమి మ.	1-26 గం.వ
27 శుక్ర	నవమి మ.	2-27 గం.వ

—నిమ్మగడ్డ వెంకటేశ్వరశాస్త్రి

నారీలోకంలో ఒక దివ్య నక్షత్రం ★ శ్రీమతి కనకమ్మ

శ్రీమతి ద్రోణంరాజు లక్ష్మీబాయమ్మ

అఖండ త్యాగశీల, మహనీయురాలు శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మగారి నిర్యాణ వార్త అశనిపాతంగా తెలిసింది. శ్రీ కనకమ్మగారు సుప్రసిద్ధ జాతీయవాది. సేవా త్యాగములు మూర్తీభవించిన సాధ్వీమతల్లి. జాతీయ కాంగ్రెసు మహోద్యమంలో, స్వాతంత్ర్య పోరాటాలలో తమ సర్వస్వము అర్పించి, మాతృదేశ కల్యాణానికి జీవితాన్నే ధారపోసిన మహావ్యక్తి. అంతులేని వారి సిరిసంపదలు జాతీయ స్వాతంత్ర్య సమరవహ్నిలో ఆహుతి అయిపోయినవి. భారత నారీలోకంలో నేడు ఒక దివ్యనక్షత్రము రాలిపోయింది. ఆంధ్ర స్త్రీలలో అట్టి మహిళామణిని చూడలేము. దానధర్మాలకు వారికుటుంబము నెల్లూరు జిల్లాలో పేరుపొందినది. నిరతాన్నదాతలై, గుళ్ళు గోపురాలు, ధర్మశాలలు కట్టించిన ప్రఖ్యాత వంశము. చరిత్రాత్మకమైన జమీన్‌రైతు ఉద్యమంలో వారి త్యాగాగ్నిలో మొలకెత్తినదే జమీన్‌రైతు పత్రిక.

శ్రీ కనకమ్మగారు అగ్రశ్రేణి దేశనాయకులలో ఒకరు. అద్వితీయ ప్రతిభాసంపత్తి, మొక్కవోని కార్యదీక్ష, అనన్యశక్తి సామర్థ్యాలు, ఉత్తమ విద్యా విజ్ఞానాలు కలిగి ఆదర్శమూర్తిగా విరాజిల్లేవారు. పూజ్య బాపూజీకి ఆయమయందు అత్యంత ప్రేమ వాత్సల్యాలు. గాంధీజీకి చాలాకాలం వారి కుటుంబంవారు, స్వయంగా వడికిన నూలుతో వస్త్రాలు నేయించి పంపేవారు. ఆమె అనేక ప్రజాహిత కార్యాలు చేశారు. బాలికల విద్యాభివృద్ధికి మహిళాభ్యుదయానికి సాటిలేని కృషి చేశారు.

ఎన్నో విద్యా సంస్థలు, సేవాసంస్థలు స్థాపించారు. నెల్లూరులోని శ్రీ కస్తూరిదేవి విద్యాలయము, శ్రీ కస్తూరిదేవి ఇండస్ట్రియల్ స్కూలు శాశ్వతమైన వారి సేవా చిహ్నాలు. అయినదీ ఒక మహాసంస్థ. శ్రీ కనకమ్మగారు మహోజ్జ్వల కర్మయోగిని. కారుణ్యమూర్తి. ఆమె గొప్ప కవయిత్రి. రచయిత్రి. చాలా గ్రంథాలు వ్రాశారు. అనువాదాలు చేశారు.

సాధ్వీశిరోమణి శ్రీ కనకమ్మగారికి నాకు నలుబదియేండ్ల పరిచయము. వారు నన్ను బిడ్డవలెచూచుకునేవారు. వారి ఏకైక పుత్రిక బాల్యకాలంలోనే దివంగతురాలైనది. వారి తమ్ములు, చెల్లెలు, మరదిగారు, బిడ్డలు వారికుటుంబము. అసలు ఆమె వసుధైక కుటుంబినియైన ఉదారచరిత. నిండు జీవితంగడిపి దేశారాధనలోనే కన్నుమూసి ఈశ్వరసాన్నిధ్యంచేరిన ధన్యురాలు. వారి నిర్యాణము నెల్లూరుజిల్లాకేగాదు దేశానికి, జాతికి, విశేషించి మహిళాలోకానికి గొప్పలోటు. అంతకు రెండుదినాలుముందే బంధువు శ్రీమతి మనపాకం కమలమ్మగారు హైదరాబాదు ఉస్మానియా ఆసుపత్రిలో దివంగతులైనారు. మేముముగ్గురం చిరకాలం ఒకతల్లిబిడ్డలవలె దేశసేవలో, కాంగ్రెసుఉద్యమంలో, మహిళాసంస్థలలో కలిసి పనిచేశాము. వారి నిర్యాణము వ్యక్తిగతంగా నాకు పెద్దదెబ్బ. వారి కుటుంబాలకు సానుభూతి సానుతాపములతో ఆ అమృతాత్ములకు భక్తితో జోహార్లు అర్పిస్తున్నాను. ఓం. శాంతిః

ప్రజాసేవకు జీవితాన్ని అంకితంజేసిన మహనీయురాలు

కుమారి సి. కె. శుభప్రద ఎం. ఏ., ఎం. ఎడ్.,

దేశసేవకై ధైర్యంతో ప్రజారంగంలో దూకిన ఏ కొలదిమందో మహిళలలో శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మగారొకరని, నేను చిన్నదాన్నిగా వుండగా విన్నాను. ప్రజాసేవా రంగంలో తొట్టతొలత అడుగు పెట్టిన కొద్ది యువతులలో ఒకరుగా శ్రీమతి కనకమ్మ పేరుప్రఖ్యాతులు పొందారు.

1940–50 మధ్య నేను ఆమెను కొన్నిసార్లు కలుసుకున్నాను. ఆమెను చూడగానే నాకు స్ఫురించిన అభిప్రాయం–ఆమె దృఢతరదీక్షా సంకల్పబద్ధురాలని; 'కాదు' అనడం తెలియని వ్యక్తి అని. 1950 తర్వాత ఆమెతో కొనసాగుతున్న నా పరిచయం నా మొదటి అభిప్రాయాన్ని ధృవపరచింది. ఆమె పట్టినపట్టు విడువని వ్యక్తి. ఆమె ఏ పని చేపట్టినా, దానిని సాధించుటకు తన యావచ్ఛక్తిని ధారపోస్తుంది. అట్లని చెప్పటం ఆమెను అస్థిరస్వభావురాలనలేము. ఆమె ఎవరివారితో సౌమ్యంగా, వారి హృదయానుకూలంగా వ్యవహరించేది. దాని గట్టిగా నిలబెట్టుకొనిన విషయంలో మాత్రం యమునికి శివునికి గూడా వెరచేదిగాదు.

ఆమె శ్రీ కస్తూరిదేవి విద్యాలయము స్థాపకురాలు. ఈనాడు ఆ విద్యాలయము ఇంత ప్రసిద్ధి చెందినదంటే, ఆ ఖ్యాతి ఆమెదే. ఎక్కుమంది ఆ విద్యాలయానికి విరాళాలిచ్చారంటే, ఆమె స్వయంగావచ్చి అడిగితే కాదనలేకనే. శ్రీమతి సుబ్బులక్ష్మి పాటకచ్చేరి సందర్భంలో, కనకమ్మ ఇంటింటికి తిరిగి టిక్కెట్లు అమ్మినారు. ఆమె అవిరామ కృషివల్లనే అంత పెద్ద మొత్తం చేకూరింది. ఆమె సమాదరణ భాగ్యానికి నోచుకున్న అదృష్టవంతులైన విద్యార్థినులు ఆమెను తల్లిగా భావించారు. ఆమె వారిలో ప్రతిఒక్కరిపట్ల అలాంటి ప్రేమాదరాలను ప్రదర్శించింది.

ఆ వయస్సులో, ఆ శారీరక పరిస్థితులలో శ్రీ కస్తూరిదేవి పారిశ్రామిక విద్యాలయాన్ని నెలకొల్పి, అది విజయవంతంగా నడిచే స్థితికి తేగలగడం ఆమెలాంటి వ్యక్తికే సాధ్యమైంది. ఇది ఆమెయొక్క దృఢ సంకల్పానికి, అకుంఠిత దీక్షకు నిదర్శనం.

ఆమె తన జీవితాన్ని ప్రజాసేవకు అంకితం చేసింది. తాను నెలకొల్పిన శ్రీ కస్తూరిదేవి విద్యాలయంలో ఆమెకు చివరి సంవత్సరాలలో సముచిత స్థానం ఇవ్వబడక పోవడం విధి వైపరీత్యం. భగవంతుని లీలలు విచిత్రములుగదా! ఆమె 7 సంవత్సరాలు జైలులో వుండినది. శారీరకంగానంటే, మానసికంగా ఆమె

—తరువాయి 9-వ పేజీలో

1962 మే 28 తేది ఆంధ్రమహిళాసభ (మద్రాసు) తన రజతోత్సవ సందర్భంలో శ్రీమతి కనకమ్మగారిని సన్మానించింది. అప్పటి మహారాష్ట్ర గవర్నర్ డాక్టర్ సుబ్బరాయన్ నుండి సన్మాన రజత ఫలకాన్ని స్వీకరిస్తున్న కనకమ్మగారిని చిత్రంలో చూడవచ్చు.

ఫలమాసించని త్యాగములొనర్చినవ్యక్తి

ఆంధ్ర మహిళాలోకానికే తీరనిలోటని డాక్టరు గోపాలరెడ్డి

శ్రీ పొణకా కనకమ్మగారు మరణించినారని వినుటకు చాల చింతించుచున్నాను. వారు కొంతకాలముగ అనారోగ్యముగ నుండినను, ఈ దుఃఖవార్తకు నేను తయారయియుండలేదు. గాంధిగారి సహాయనిరాకరణోద్యమము ప్రారంభమైనది మొదలు ఆమె రాజకీయరంగమునందు ప్రముఖపాత్రను వహించి తన సేవచేతను, త్యాగముచేతను ప్రజల ఆదరాభిమానములకు పాత్రులయ్యెను. 1932 మే మాసమున శ్రీ కనకమ్మగారును, నేనును ఒకేసారి అరెస్టు కాబడి ఇద్దరము 18 మాసములు కఠినశిక్షననుభవించి నెల్లూరు నుండి ఒకేసారి విడుదలకాబడితిమి. శ్రీ లలో కాంగ్రెసుఅభిమానమును వ్యాపింపజేయుటకు వారు చాలకృషిచేసిరి. కస్తూరిబా బాలికోన్నతపాఠశాల, పారిశ్రామిక పాఠశాల వారికృషిఫలితములు. అవియే వారి జ్ఞాపకమందిరములు. పండితులకు, కవులకు, గాయకులకు అండదండగానిల్చి సాయమొనర్చుచుండిరి. రమణమహర్షి, రామయోగుల గురువులుగా భావించి దైవభక్తిపరాయణగ జీవితమును గడపిరి. ఫలితమాసించని త్యాగముల చేసినవ్యక్తి. నెల్లూరుజిల్లాకేగాక ఆంధ్రమహిళాలోకమునకు తీరనిలోటుయేర్పడినది. వారి సోదరి సోదరులకు, బంధువులకు నా హృదయపూర్వక సానుభూతిని తెల్పుచున్నాను.

ఆత్మ బంధువునుకోల్పోయాను

—శ్రీమతి భారతీదేవి రంగా

ఆంధ్రమాత నేడొక గొప్ప పుత్రికను కోల్పోయినది. ఆమెవంటి కోమల హృదయిని గాంచలేము. ఆమెవంటి ఉదార హృదయురాలు మనకు దొరకదు. ఆమె హృదయము అమిత మధురమైనది. ఆమె స్నేహభావ మత్యంతనిర్మలమైనది. ఆమె మరణముచే నేనొక ఆత్మబంధువును కోల్పోయాను.

రాజకీయ రంగంలో, అసహాయోద్యమ ఆరంభ కాలంనుండి నెల్లూరు మండలములో ఆమెచేసిన సేవ కొనియాడదగినది. సాంఘికంగాగూడ ఆమెసేవ గొప్పది. నెల్లూరులో కస్తూరిదేవి బాలికోన్నత పాఠ

—తరువాత 9 వ పేజీలో

ఆంధ్రమహిళాసభ కనకమ్మగారికి బహూకరించిన రజతఫలకం—
ఫలకంపై ఈ విధంగా సంస్కృతంలో చెక్కబడి వుంది—
"ఆంధ్రమహిళాసభా రజత సమారోహే
భారత మహిళాలలామ ధురంధరైః
శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మా ఇత్యేభ్యః
సమ్మాన పురస్కారః"

మోటూరు సత్యనారాయణ దంపతులు

రాజ్యసభసభ్యుడు శ్రీ మోటూరు సత్యనారాయణ, వారి సతీమణి శ్రీమతి సూర్యకాంతాదేవిగారలు ఈ విధంగా వ్రాస్తున్నారు—

పేపరులో శ్రీమతి కనకమ్మగారి మృత్యువార్త చదివి మేము ఎంతయు దుఃఖపూరితులమైతిమి. కనకమ్మగారితో పరిచయభాగ్యము కలిగి మాకు సుమారు 30, 40 సంవత్సరాలైంది. అప్పటినుండి మావంటి స్నేహితులను ఎందరినో ఆత్మబంధువులకంటే ఎక్కువగా ప్రేమిస్తూ వచ్చారు. మొన్న సాయంకాలం మేమందరమూ వారు కన్నుమూయకముందు ఒకసారి చూచి ఆమె ఆశీర్వాదము పొందవలయునని అనుకున్నాము. ఇంతలో దివం

—తరువాత 9-వ పేజీలో

జిల్లా సాంఘిక, రాజకీయ ఉద్యమాలకు కల్పతరువు

శ్రీమతి కనకమ్మ

జననం: నందన, జ్యేష్ఠశుద్ధ పౌర్ణమి, శుక్రవారం (10-6-1892). పుట్టుక: పొట్లపూడి అగ్రహారంలో. తండ్రి అద్యాత్మిక సంపన్నులైన మరుపూరు కొండారెడ్డి, తల్లి చేతికొద్ది అన్నదానంచేసిన కామమ్మ. విద్యాజ్ఞానం సామాన్యమే. వివాహం తొమ్మిదవ యేట. భర్త మేనమామగారైన పొణకా సుబ్బరామిరెడ్డిగారు. బాల్యంలోనే దానధర్మములు పెద్దవారికి తెలిసీ తెలియకుండా అయ్యింకి మున్నగు నాయకులు పొట్లపూడి రావడం, జిల్లాకు కేంద్రంగా వుద్యమం సాగడం, ఎన్నో సభలు, సమావేశాలు నిరంతరం జరుగుతుండేవి.

ఈ సమాజ అధ్వర్యాన పొట్లపూడిలో వివేకానంద పుస్తక భాండాగారం, పొగడదొరువులో శ్రీరామ ప్రసాద కోశనిలయం, కొత్తూరులో గోఖలే పుస్తక భాండాగారం, ఇందుకూరు పేటలో ఎ. యస్. యస్. పఠన మందిరం — యివన్నీ పదినరాల్లో స్థాపించబడినవి. అనుయాయులెందరున్నా దీనికంతా లోపలుండి కృషిచేసి ధనాన్ని వెదజల్లింది కనకమ్మగారే.

ఘోర భాగ్యాలను త్యజించి దేశసేవా రంగంలోకి దూకిన తొలి రోజులలో శ్రీమతి కనకమ్మ.

పేదవాళ్ళకు తిండిగాను, బ్రాహ్మణులను, వస్త్రాలుగాను యిస్తుండేది. పొట్లపూడిలో వీరికుటుంబంవారు కట్టించిన చంద్రమౌళీశ్వరాలయ బ్రహ్మోత్సవాల సందర్భంలో బ్రాహ్మణ సంతర్పణలు వేలకొలది జరిగేవి. అదిగాక దుర్భిక్షమంతా బ్రాహ్మణ కన్యాదిగలు విశేషంగా వున్నందున నిరంతరం వారికి అన్నవిస్త్రాలు సహాయాలు

సభలు, సమావేశాలు

1914 సంవత్సరంనాటికే పొట్లపూడిలో రాజకీయబీజంనాటబడింది. వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య, సి. వి. కృష్ణగారలు శిక్షావ్యవస్థకైనా తద్వ్యాప్తి అచిరకాలంలోనే కనకమ్మగారి అధ్వర్యంక్రింద తీవ్ర రూపందాల్చినది. అనాటికి జిల్లాలో మరెక్కడా రాజకీయ చైతన్యంలేదు. గోపాలరెడ్డిగారు అనాటికి పిదునంవత్సరాల బాలుడు మాత్రమే. ఇక్కడ రాజకీయ సాంఘిక సారస్వత సభలెన్నో నిరంతరం జరుగుతుండేవి. శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం, అయ్యదేవర కాళేశ్వరరావు, ఆచంట లక్ష్మీపతి - రుక్మిణమ్మ, దంటు సుబ్బావధాని, కాంచనపల్లి కనకమ్మ శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు, ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణ మున్నగు పెద్దలంతా విచ్చేసి తమ అమూల్య సందేశముల నొసగుచుండిరి.

అనాటి రాజకీయ నాయకుడు తిలక్

కీ. శే. నెల్లూరు వెంకట్రామానాయుడు

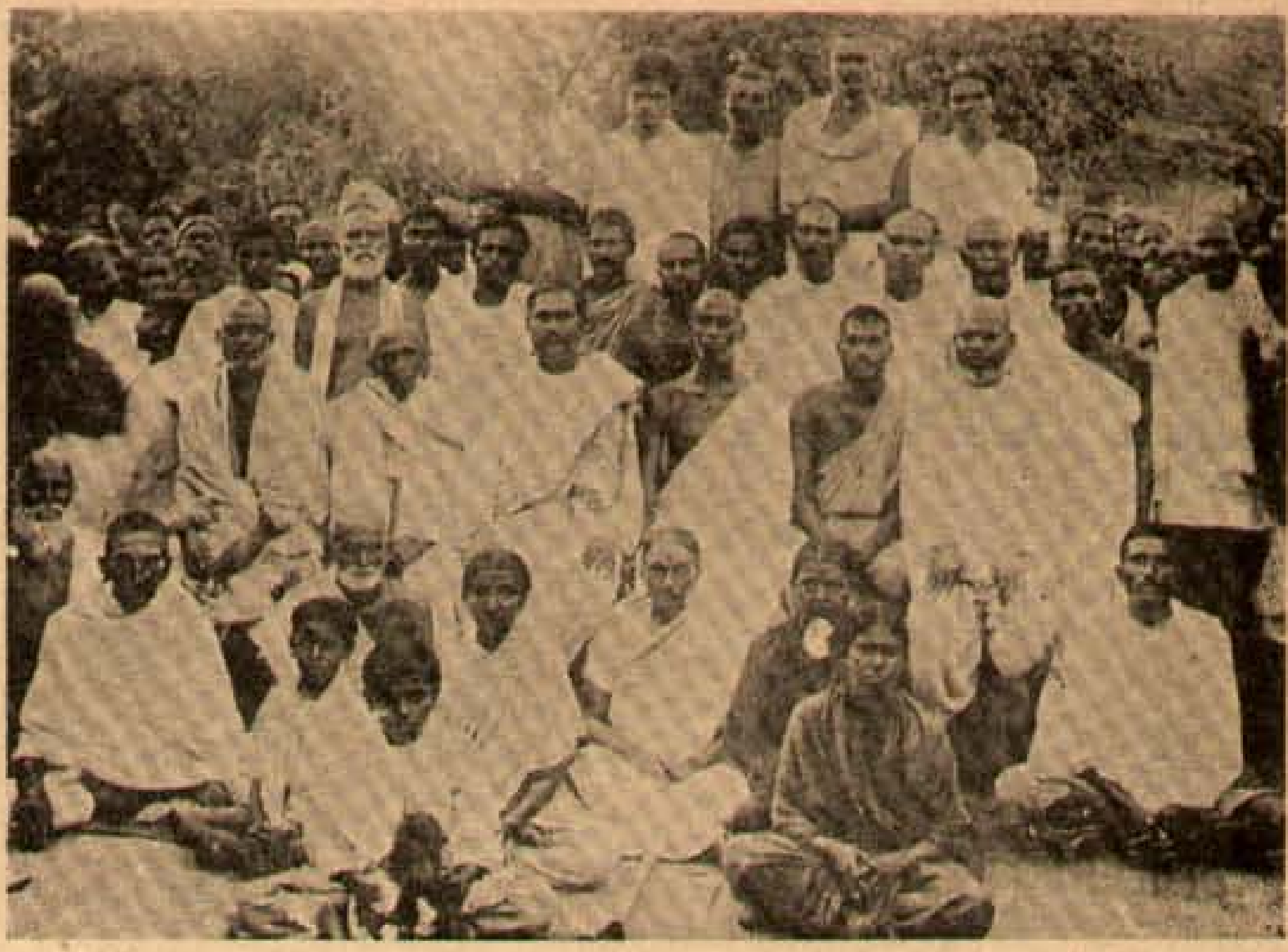
చేస్తుండడం కద్దు. వీరి తల్లిగారి కుటుంబం అన్నదానంలో జిల్లా కంతటికీ ప్రశస్తి గన్నది. అట్లనే వీరి కుటుంబంకూడా అపరిమితం అన్నదానంలో ప్రశస్తిగన్నది. ఆ కాలంలో పెద్దకుటుంబాల్లో సాధారణంగా భోజనవసతి వుండేది. వీరి కుటుంబంలో మాత్రం అవధ్యకలేదు. ఎవరు వచ్చినా కనకమ్మగారే స్వయంగా ఎదురేగి సగౌరవంగా ఆహ్వానించి వుచిత మర్యాదలుచేసేవారు. పెద్దకుటుంబాల్లో వచ్చిన అతిథులకు వంటవాళ్ళే వడ్డనచేయడం ఆచారం. వీరి కుటుంబంలో మాత్రం అట్లాగాదు. కనకమ్మగారే స్వయంగా వడ్డించి వారికి వడ్డిస్తేగాని ఆమెకు సంతృప్తిలేదు. పెద్ద కుటుంబం. కనకమ్మగారే పెత్తనదారు. సవముతేనివెయ్యి. ఇక అన్నవిస్త్రాల దానధర్మాలకు అంతేవుండేదికాదు.

ఇదంతా పూర్వచరిత్ర. 1913 నంటలో యామినిగారి ప్రోత్సాహం, అధ్య, అధరాంత్రింద పొట్లపూడిలో సుజనరంజని సమాజం నెలకొల్పబడింది. దీనిక్రింద అనేక శాఖలు పనిచేసినవి.

మహాశయుడు. అప్పటికి ఖద్దరు ఉద్యమం రాలేదు. నూలు ఎక్కడ కొన్నా, నేత యిక్కడ జరగడమే స్వదేశీగా భావించబడేది. ఆ స్వదేశీవుద్యమంగూడా యిక్కడ బాగా ప్రబలింది. పొట్లపూడిలోనే స్వదేశీ నేత సంఘమనే కార్ఖానాగూడా స్థాపించబడి చక్కటి చీరలు, దోవతులు, జందెములు మున్నగునవి నేయించబడుతుండెను. అట్టి ప్రశస్తమైన వస్త్రాలే నేను దొరికినయెడల చీరలు ధోవతులు చేనేతవారికి ప్రత్యేకించబడిననే సినాదానికే అవకాశముండేదికాదు. ఖద్దరు ప్రారంభంతో ఆ సంఘం అస్తమించింది.

కలరా సహాయం

ఈ సమాజ అధ్వర్యంక్రింద ఆ గ్రామంలోనేగాక ఏప్రదేశానికైనా వెళ్ళి కలరా సంబంధిచ్చి రోగులకుపచర్యలుజేసి సహాయపడుతుండేవారు. ఒకనాడు అందరు సేవకులు

శ్రీ రామయోగి సన్నిధిన శ్రీమతి కనకమ్మ (క్రిందకూర్చొనివున్నవారు): చిత్రంలో కీర్తిశేషులు బెజవాడ చంద్రశేఖర రెడ్డి, దుర్గాబ్బ మల్ల్రబ్రహ్మణ్యశర్మ, హనుమచ్ఛాస్త్రి, శ్రీ గ్రిద్దలూరు హంసేశ్వరరావు ప్రభృతులుగూడా కలరు.

తలాపాక ప్రదేశానికి కలరాసేవక్రింద వెళ్ళినారు. మాదిగవాడలో కలరాతగిలిందని కనకమ్మగారివద్దకు వచ్చారు. ఆమె చేతిక్రింద మనిషి యెవ్వరూ కనపడలేదు. బ్రహ్మశ్రీ చతుర్వేదుల రామయ్యగారొక్కరుమాత్రం వున్నారు. వీరు దక్కని అగ్నిహోత్రులు. అస్పృశ్యత కఠినంగా పాటించేవారు. చక్కటి విద్వాంసులు రాజకీయ సారస్వత విజ్ఞానులు. తిలక్ పూజ్యపాదుల ప్రియశిష్యులు. వీరు ఆ కాలంలో ఆమెగారివద్ద ఆస్థాన పండితులుగా వుండి "స్వతంత్ర యుద్ధం" (War of Independence) తెనుగిస్తున్నారు. కొంతసేపు యీ రచన, మధ్యాహ్నంపూట పురాణకాలక్షేపం జరుగుతుండేది. ఆనాడు మరెవ్వరూ లేనందున కనకమ్మగారు శ్రీ రాఘవయ్యగారిని పిలిపించి, స్వామీ యీ సమయంలో ఎవ్వరూ లేరే, ఏమి కర్తవ్యం అన్నది. వెంటనే ఆ మహానుభావుడు "నేనువెళ్ళి మందులిచ్చి వుపచరిస్తా" నని సంతోషంతో నమ్మకించి మందులుతీసుకొని మాదిగవాడకు వెళ్ళి అంటరానితనాన్ని మరచిపోయి కలరా రోగికి మందులిచ్చి మజ్జుకొని సకలోపచర్యలు జరిపి మధ్యాహ్నం మూడు గంటలకు యింటికివచ్చి జలధ్యం తీసివేసి ప్రాయశ్చిత్తకాండ నిర్వర్తించి తర్వాత వంటచేసుకొని భోంచేశారు. నిజమైన బ్రాహ్మణ్యం ఎట్టిదో నిరూపించి అస్పృశ్యత కారణాలను వ్యాఖ్యానించి పుష్పకవాళ్లో ప్రజలకుపకరింపటం ఎంతటి విద్యుక్తధర్మమో బోధించారుగూడ. "సింధు మనంబు సద్యనేసినత సమానము పల్కునరుణాకుండ శ్రేష్ఠము" అన్న వచ్చం యీ బ్రహ్మస్వరూపిలో మూర్తీభవించియుండేది. దీన్నిబట్టి అనాటి పొట్లపూడి యూనివర్సిటీలో ఎంతటి పుత్తమధర్మ నిర్వహణ జరుగుతుండేది అర్థమౌతుంది.

హరిజనసేవ

అనాటికిగాంధీజీరాలేదు. హరిజనోద్ధరణ వుద్యమం ప్రారంభం కాలేదు. ఒకసమయంలో అపూరి మాలవాడ పూర్తిగా అకాలవృష్టిం యుగ్నిప్రాయెంటా జ్వరంతో పడిపోయింది. జబ్బుపడ్డవున్న జనాభా అంతా

పడకపెట్టింది. కనకమ్మగారి భర్త సుబ్బరామిరెడ్డిగారికి మాలవాడంటే అమిత ప్రాణం. వారికి సహాయ పడటమంటే అదొక సర్దాగా విద్యుక్తంగా వుండేది. ఆ సమయంలో కనకమ్మగారి యింట్లోగూడ పనివాళ్ళంతా పడకపెట్టారు. వంటగూడ స్వయంగా చేసికోవలసినస్థితి సిర్పడ్డది. ఆ వుపద్రవ సమయంలో యింత పెద్దమాలవాడను కాపాడాలనుకొన్నది ఆమెగారు. పైపెచ్చు మాంచివర్షం, ఎడాతెరిపిలేకుండా కురుస్తున్నది. మాలవాడ వూరు మధ్య గొంతులంటి సిటిప్రవాహంలో దాటుకొని పోవలసినట్లున్నది. ఆసమయంలో యింత మాలవాడకు జావకు కావలసిన నూకలను తమ తల్లిగారు స్వయంగా తయారుచేసి జావకాచి తగిన మనుష్యుల

యోగాలో, ఆలోచనలో, రచనలో, సేవలో వీడనిజంట — శ్రీమతి ప్రోలంరాజు లక్ష్మీకాయమ్మ గారితో శ్రీమతి కనకమ్మ.

ద్వారా ప్రతివ్యక్తికి కావలసిన జావ, రెండుపూటల మందులుయిచ్చి పంపి ఆ జ్వరాలు పూర్తిగా నెమ్మతించేదాకా ఈ విధంగానే ప్రతిదినం అన్నివిధాలా వుపచరించి వారిని కాపాడింది. ఇంతటి సాంఘిక సేవానిరతి గల్గిన మాతృమూర్తి సామాన్యంగా లభించదం అరుదు.

రాజకీయ విప్లవం

ఆ దినాల్లో తిలక్ గారి అధ్వర్యాన విప్లవ విధానం సీఘాలు యిక్కడగూడా వ్యాపించి చెమ్మవేసి దినదినాభివృద్ధి అగుండేవి. ఈ రహస్య విధానాల్లో కొంత సాధన, కృషి సాగింది.

హోంరూలు వుద్యమం

బిసెంటు హోంరూలు వుద్యమ ప్రచారంగూడా ఇక్కడ సాగింది. ఆ స్వాతంత్ర్య పిపాసదినాల్లో ఏ వుద్యమం కనుపించినా దాన్ని కౌగిలించుకోవడం పరిపాటి అయింది. బిసెంటు శిష్యుడు రంగనాథ మొదలియార్ గారు యీ వూరు రావడం, చుట్టు ప్రక్కల ప్రచారం సాగడం, హెచ్. ఆర్. పిళ్లలు అందరూ తగిలించుకోవడం యిదంతాగూడ కనకమ్మగారి సహాయ సానుభూతులతో సాగింది.

గాంధీ వుద్యమం

ఈ పరిస్థితుల్లో గాంధీజీ సబర్మతి ఆశ్రమాన్ని స్థాపించడంతో ఆ యంత్రాహిని సీగలు యిక్కడకు వెంటనే ప్రాకినవి. కనకమ్మగారింట్లో, తద్బంధువుల్లో అహింసా వ్రతధారణం, మాంసాహార విసర్జనం, రాట్నముల స్థాపన జరిగింది. కనకమ్మగారికి వడకడం తెలియదు. వారి తల్లిగారు పెద్దకుటుంబమైనా వడకడంలో మంచి నిపుణత సంపాదించినదెయ్యి. తన్మూలంగా కొద్ది రోజుల్లోనే కనకమ్మగారు వడకడం, బాగా వడకడం నేర్చుకున్నది. ఆమెగారు ఆమె తల్లిగారు మాత్రం స్వయంగా వడికిన నూలుతో 54 అంగుళాల వెడల్పుగల పంచలు నేయించి మొదటి వెడల్పుపంచల జత కనకమ్మగారు భక్తి పురస్సరంగా గాంధీజీకి పూజా పుష్పంగా పంపుకున్నారు.

శమీపూజ

ఇక్కడి స్వాతంత్ర్యోద్యమాల పొంగు విపరీతంగా వున్నది. విజయదశమినాడు జమ్మిచెట్టువద్దకు దేశభక్తులంతా ప్రభాతభేరిగా శమీపూజకు వెళ్లడం అక్కడ పూజ,

— తరువాయి 8 వ పేజీలో

గ్రంథాలయోద్యమం

అప్పుడే ఆంధ్రోద్యమ ప్రారంభదినాలు. అయ్యంకి వెంకటరమణయ్యగారి నాయకత్వం క్రింద గ్రంథాలయోద్యమం ప్రారంభమైంది. దాని ప్రాభవం పొట్లపూడికి ప్రాకింది. ఎన్నోపర్యాయముల

" సింహపురిమతల్లి చెలువుదొరగ "

*** శివారెడ్డి ***

అనవద్య చరిత, వర్ధిష్ణు
అను, నిరుపమ త్యాగశీల, కల్పతరువు శ్రీ
జనమునపాలిటి, శ్రీమతి
పొణకా కనకమ్మ కన్నుమూసిందయయో!

చిరయశమ్మునగాంచె మరుపూరువంశమ్ము,
వన్నెకెక్కె పొణక వంగసమ్ము
సినకారణమున నెల్లూరు స్త్రీజాతి
గణనకెక్కె తల్లి కనకమాంబ!

చిక్తగారవాకటి దివితేరి ఖదునుండి,
పుణమొకటి పగిలి బ్రక్కలాయె,
మట్టిగలిసె దివ్య మాంకీఫ్లామమ్ము,
సింహపురిమతల్లి చెలువుదొరగ!

కన్నుమూసిన - మన కనకమ్మ

శ్రీ వెన్నెలకంటి రాఘవయ్య

తిలకుగారి దేశభక్తిని, గాంధిగారి సేవాశక్తిని 25 సంవత్సరాల చిన్నవయస్సునందే తనివితీర గ్రోలిన శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మగారు 48 సంవత్సరాల దేశహితైక సంఘటితజీవితాన్ని సమగ్రముగ గడిపి 71-వ ఏట, 15-9-1963 తేదిన కాలధర్మము నొందినారు. పేరుబడ్డ మరుపూరువారి యింటబుట్టి, పొలకదలినంటి పొణకావారి సంస్థానమున చిన్నతనాన్నె కనకమ్మగారు, ఆదర్శమైన ఇల్లాలుగానే కాక, దయార్ద్రహృదయయైన ప్రజాసేవికగాను, ధైర్యసాహసములుగల వీరవనితగాను యావదాంధ్రమందు పేరుమోసినది.

1912, ఆ ప్రాంతాలలోనే స్వగ్రామమైన పొట్లపూడి, స్వరాజ్యసమర సన్నాహాలకు కొడిగుడ్డగట్టి అంకురార్పణచేసింది. దివంగతులైన కోవర్లె హనుమంతరావు, చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం, గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావు, కాశీనాధుని నాగేశ్వరరావు, కాశీశ్వరరావు, అయ్యంకి వెంకటరమణయ్య మొదలగు దేశభక్తులను ఆకర్షించగలిగినది. రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు తన "తృణకంకణము"లోని కమ్మని కవనాన్ని మన మండలంలో మొదట వినిపించింది కనకమ్మ సమక్షంలోనే. సవ్యసాచి కవులను, దేశభక్తులను భాషాపునరుక్త రాష్ట్రవాదులను, విప్లవ రాజకీయనాయకులను, సుప్రసిద్ధ వక్తలను ఆ కాలంలో ఆకర్షించగలిగింది దక్షిణాంధ్రములో ఒక్క పొట్లపూడే. ఆజన్మాంతము భారతమాతయొక్క నిరంతర సేవలోనే జీవితాలను గడపగలమని రామానాయుడు, నేను, మా కనకమ్మ, పొణకా పట్టాభిరామిరెడ్డి, వట్టం సుబ్బారెడ్డి ప్రమాణాలుచేసి కంకణాలుధరించింది కనకమ్మ శమీవృక్షసమక్షాన 1912 లో ఏర్పాటుచేసిన శమీవ్రత సంపర్కములోనే.

ప్రతిదినము వివేకోత్సవమో, సభో, కవిసమ్మానమో, విలువిద్యాప్రదర్శనమో, ఊరేగింపో, బుర్రకథో, భాగవతమో కుగ్రామమైన పొట్లపూడిలో జరుగుచు వందల, వేల పరిసరప్రజలను ఆకర్షించు చుండేవి. ఆ కాలపు ప్రజా ఉద్యమాలన్నీ ఈ చిన్నగ్రామాన పుట్టినవే. 1912-లో దేశసేవాశపథం, 1913-లో యజ్ఞయాగాలలో జీవహింస కూడదని ఆందోళన, 1914-లో సంచార గ్రంథాలయాల స్థాపన, 1915-16 లో కాంగ్రెసు తయారీకై కనకమ్మ సహాయంతో పల్లెపాటిలోని జిల్లా సత్యాగ్రహాశ్రమస్థలం కొనుగోలు, 1916-లో అరవింద సంపర్కాన్ని పుదుచ్చేరి ప్రయాణము, 1917-లో బాలగంగాధర తిలకుగారి సంకల్ప సాధనకు నిధుల కొరకు నా పునహ ప్రయాణము, 1918-లోనే పుదుచ్చేరినుండి వి. వి. సుబ్రహ్మణ్యఅయ్యరు, స్వామిబ్రహ్మవ్రతి, అమృతగారల సహాయముతో నెల్లూరికి తెప్పించిన రివాల్వర్ల రవాణా, విదేశవస్త్ర బహిష్కారము, స్వదేశ నేతవస్త్రాల ఉత్పత్తి, గ్రంథాలయోద్యమ విజృంభణ, నా పంతురెడ్ల మిత్రులను కొందరిని వెలి పాలు చేసిన అస్పృశ్యతా నివారణ, రెడ్లలోని అంతశ్శాల వైవాహిక ప్రోత్సాహము- ఈ ఉద్యమాలన్నీ వికసి, మొలకెత్తి, పుష్పించి, ఫలించినది పొట్లపూడి నాయకులలోనే; పరమశివ కనకమ్మగారి దక్షిణహస్తమునుండి జారిన ద్రవ్యరాసులతోనే.

కనకమ్మగారి వితరణయొక్క విజృంభణ ఇంతటితో ఆగలేదు. ఆంధ్ర భాషా ప్రయుక్త రాష్ట్ర నిర్మాణానికి నెల్లూరు మండలము ప్రతికూలమైనప్పుడు ప్రచారాన్ని నెల్లూరుసభలో ఓడించింది కనకమ్మ, ఆమె మరది పొణకా పట్టాభిరామిరెడ్డిగారలే! 1927లో మా రామానాయుడు లేవదీసిన అగ్గలకు ఎక్కింది యావద్భారతంలోని జమీందారీల నిర్మూలనకు నాంది జరిపింది, జమీందారుల దారుణ దావానలానికి బలియైన పొణకావారి సంస్థానపు ఆస్తి శేషములతోనే. అంతేకాదు; తరతరాలనాటి బాలావర్షిత అనాచారములనుండి, దాగుడుమూతల మోటు ఘోషాలనుండి, మర్యాద సంకెలలనుండి, కృత్రిమ గౌరవ భావములనుండి వందలకొలది కులాంగనల అడవిపిల్లలను విముక్తలనుచేసి 1927 లో తాను స్థాపించిన కస్తూరిదేవి విద్యాలయములో విద్యాశిక్ష నెర్పింది విజ్ఞానవంతులైన అర్థాంగినులుగాను, చదువుకొన్న తల్లులుగాను మెరుగుపెట్టించిన మానవతి ఎవరు? 1930 లో దేశాన్ని ఉజ్జ్వల లాగింది ప్రతిరు స్వాతంత్ర్యాన్ని కుంగదుప్రేళ్ళతో సహా పెకలించగల్గిన ఉప్పుసత్యాగ్రహాన్ని మన జిల్లాలో ప్రతిష్ఠించి, త్యాగమూర్తులైన నారీమణులను కూడగట్టుకొని, సభలు జరిపి, రాష్ట్రవ్యాప్తమైన యువతీ ఉద్యమాన్ని ప్రజ్వరిల్లజేసిన మహిళ ఎవరు? ఆ కాలంలో సమర్థదాయకమైన రాజకీయ నాయకత్వంవల్లను, పలుకుబడి గల్గిన జమీందారులతోడి పోరాటమువల్లను, ఇల్లు గుల్లమైనప్పటికి, శోకమైనను వెనుకంజ వేయక చిన్ననాడు భోగభాగ్యములను అనుభవించినట్లే కలిమిలేముల కావడి కుండల కష్టనిష్ఠూరములను సహితము భరించి, అకుంఠితమైననిబ్బరముతో 1930-1932 సంవత్సరాలలోని స్వరాజ్య సమరమున జైళ్ళలోని 2 సంవత్సరాల కఠోర కారాగృహ నివాసమునర్చి, గాసిపడిన వనితామణి ఎవరు? కనకమ్మగారే!

నేను వందలకొలది బాలికలకు ఉన్నత విద్య నేర్పడు, సుస్థిరమైన మనకులను

—కొరవ 8 వ పేజీలో

బాష్పాంజలి

తిక్కవరపు శ్యామలాదేవి

తన పేరు వలుకుటులకా
వినియోగించియును పెక్కు వేల్పార్పితరణ
మన సంఘసేవచేసిన
కనకమ్మయు ఘనసిత కటకట నేడుఁగా.

తెలుగుదేశమునకు వెలలేని రత్నంబు
నేటిమహిళలందు గీటురాయి
సరువమాననమ్మ నీదు సేవాశక్తి
సాటియెవరునీకు నేటిలోన.

పుట్టినింటికియును మెట్టినింటకుగాక
పురమునకును పొట్ట పూజనమును
దేశ సంఘసేవ చేసియు నిరతంబు
సార్థకంబు నీవుఅమ్మ తల్లి.

స్వాతంత్ర్య శక్తి సుగుణంపుఖనివియు
రెడ్డికంకుమునకు పొట్టలోనపు
గర్వనెత్తినీవు కస్తూరిబదికిని
ధన్యచరితవైతి తల్లినీవు.

సింహపురికి మరియు స్త్రీలజాతికికూడ
భూరియశము నీవు ప్రోవానర్పి
కీర్తిశేషయనెడి వార్త సార్థకమాయె
కొరవగల్గ నేడు పురమునకును.

కొరకంపు దేహ యాతనలకావాని
శాశ్వతంబులైన స్వర్గసౌఖ్య
మనుభవించ నీకు సత్రవృత్యింతు
ఇంతకంటె నేను ఏమిసేతు.

కొరకంపు తీపచే బాసియుగూడను
పెట్టినేరియట్టి యశోపుదమును
బాల్ప మాదుమధ్య నల్పయియుండుప
అమరజీవినగుటు అనవరతము.

నీదు మరణమునకు నెల్లూరు మిక్కిలి
దొడ్డుకొంటిరమ్మ పురమునందు
నీకు ఆత్మశాంతి నాకసౌఖ్యంబులు
స్వామియొసగునమ్మ సత్యముగను.

—

మద్రాసులోని ఆంధ్రమహిళా సభలో ఆనాటి హైకోర్టు న్యాయమూర్తి శ్రీ మల్లాది వెంకటసుబ్బరావు-సేవాసదనం నిర్వాహకురాలైన ఆయన సతీమణి; శ్రీ బులుసు సాంబమూర్తి, శ్రీమతి దుర్గాబాయమ్మ, శ్రీమతి బ్రోలం రాజా లక్ష్మీ బాయమ్మ మున్నగు సంఘ సేవకులతో శ్రీమతి కనకమ్మగారు (కుర్చీలలో కూర్చున్నవారిలో ఎడమ వైపు మొదటివారు).

శ్రీ బాలరాజా మహర్షితో శ్రీమతి కనకమ్మ

ధన్యజీవి!

ఆచార్య రంగా
(1939 లో వ్రాసిన కలం చిత్రం)

ఎవ్వరీమె! వేదాంతరహస్యవిదులలో తదేకధ్యానంతో విద్యలవిడిగా, తాను కోరుకునే హృదయపరివర్తన సాధింప జూడుచున్న వృద్ధయోగిని!- ఆరామయోగిని. అంతకుమించిన రమణమహర్షిని పూజించే భక్తురాలు! "ఎందుకమ్మా యీ పిచ్చి" అనాలనుకుంటా. ఈ రాజకీయజీవితం మాత్రం పిచ్చిగాదా! ఇందెంత శాశ్వతానందం యింతమందికి లభించుచున్నది? అమెకిలాంటి జీవితపుదోరణులపై మనసగత్తె ఆ వేదాంతధోరణులపై మనసు మరలితే నేనేల బాధపడవలెనని అనుకుంటా. కాషాయవస్త్రాలుకేకున్నా అద్భుతమైనయోగిని అయినది. ఐతే ప్రపంచవాసనపోలేదు. జయంతులు సాగించుచున్నది. మంచిదే! ఈ ప్రపంచపు యాతనాభారము పూర్తిగా వదలిపోవడంలేదింకా.

ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసుసంఘపు ఉపాధ్యక్షురాలైనారు 1934 లో నా ఉపపాదనపై. ఆంధ్రుల ఆనాదరణవల్ల ఆ పిమ్మట మరే స్త్రీకి అగ్రస్థానము లభించలేదులెండి!

జైలునకు రెండుమారులువెళ్ళిరి. అందున్నంతకాలం రేపుమాపులు వంటలువండి యెంతమందికో పండుగలు చేయించేది. పెద్దలెవ్వరు మరువకొండారు. చిన్ననాటి నుండి, పల్లెవారినేగాక తామగాపిలిచి రప్పించినవారికి అన్ని భాగ్యభోగములు ప్రసాదించుచూవుండేది. కనుకనే లక్షలాది ఆస్తి అదృశ్యమైపోయింది. రైతాంగ యువతులలో రాణిలాగ, ఆ నెల్లూరిరెడ్ల కెవ్వరికి అందని ఆ స్థానము ఆమెగరత పడవ్వ నంపత్కాలపర్యంతం విజృంభించినది. కవులలో రాయప్రోలు, అబ్బూరి, జనవరాజు; శిల్పులలో శతశిల్పి, ఆటిసవార్షనుడు; విప్లవకారులలో ఎందరో బెంగాలీయువకులు; రాజకీయపెద్దలలో కొండాశీ, దేశోద్ధారక, ప్రకాశం, పట్టాభి; సాంఘికయువకులలో ఉన్నవ, రాయసం- వారువీరనేల, ఆంధ్రుల సుప్రసిద్ధపురుషులెల్లరు ఆమె ఆతిథ్యాన్ని అందుకున్నవారే!

ఆ దినాల్లో ఆమె ఆదరణతో నుగుణ వికాసనీల సాగించిది. గ్రంథాలయాలు పెరిగినవి. విప్లవోద్యమం నెల్లూరువరకు జానలేదించి. వందేమాతరోద్యమం, సహాయనిరాకరణోద్యమం, ఖాదీస్వదేశీ అస్పృశ్యతానివారణ, దీనజనోద్ధరణ అన్నిటికి ఆమెహృదయాన యెంతెంతోస్థానం కలుగుచుండేది. ఆమె ధనాగారం వాటిన్నిటికి కరగిపోయింది.

ఆనాటి రామానాయుడు, 'బాలికుడు', రాఘవయ్య ఆనాటి ఆమె విప్లవతత్త్వాన్ని దిగమ్రింగి పైకెదిగినవారే! కవులు, గాయకులు, శిల్పులు, కళాసేవకులు, ప్రజానాయకులు ఆమె దగ్గర ఆశీర్వాదము లందినవారే! అంతటి మహత్తరశక్తిగల మా రైతుబిడ్డకు ముఖ్యప్రేరణనుండి వున్నందుకు నేను గర్వపడుటలో వింతయేమి!

తన పిల్లలకు మాతనాదర్శాల కల్పించు కొనడంలోమాత్రం ఆమె జయమందింది. వాళ్ళంతటిపోదామా! రండి! ఎందరో ఆ మందాలపై ఆ వెన్నెలలో కూర్చున్నారు; సన్ననికోకలతో స్త్రీలు, ఎర్రని తోవతులతో పురుషులు మాటల సుకుమారత్వము అప్పుడప్పుడు బిదివస్తుంది. "అమ్మామాషా కబుర్లు" తెలరేగిపోతున్నాయి. ఎంతటి దురుసుతనం, హాస్యరసవిజృంభణం, రాజకీయజీవితచర్చల పొలగు, కదుపుప్పించు హాస్యరసధారలు, హృదయాన్ని రంజింపచేయు ఆనందమయభావాలు, తలనెత్తుకొని పోయే పున్నతంపు ఆలోచనల పూవులు! ప్రాహ్మణగృహాల్లో వెనుకటి తిక్కన కాలాన అంతటి అధునికతళుకులు, తలంపులు వుంటేనా?

ఒక తెమ్మెరను మెత్తనిదాడు, మృదువైన ఆలోచనలే. మరొక్కొరు కల్పతులరి. ఒక చెల్లెమ్మ 'విప్లవి'కి చదుపులు చెప్తుతుంది. తనతమ్ముడు ఆనాటి 'సీతమ్మ' అందరిని అదలిస్తారు. ఒక్కరు వెక్కిరింపితే, మరొక్కరు నవ్వించితే. ఓ అమ్మాయి కోపనము పెట్టితే, మరొక్కరు అలుమ్మిక చేసుమువిదారిస్తే, "ఓయమ్మా పిరికింకునుండి వైచివేసరికి మన తెలివితేటలు నిల్వునా?" అనేదయింకర్లమంది. ప్రేమా

—కొరవ 8-వ పేజీలో

కల్పతరువు కనకమ్మ

(6 వ పేజీ తరువాయి)

శంకరాభరణ ఎంతో పుణ్యాహంగా జరిగేది. "శంకరు విసర్జనలేని కాలమగునే" అనే ఖండికనాలది.

రాయప్రోలు సాహిత్యం దర్శ్యగా పుష్పించలేదని, రాయప్రోలు సుబ్బారావు గారు ఆనాడు కనకమ్మగారి ఆస్థాన వంది తులం కేట, ఆప్తబంధువులంటే తప్పుగాదు. వారు వ్రాసిన గీతాలు, వారు వ్రాసిన పద్యాలు పుష్పోదకరంగానుండి యువక రక్తాన్ని పుడికించేదిగా నుండేవి. ఒక దఫా శమీపూజనాడు పొట్లపూడిలో రాయప్రోలుగారు చందనం తటస్థించింది. ఆ సమయంలో వారు వ్రాసిన పద్యాలు చిరస్మరణీయంగా పునీపూనకై ఆంధ్రసాహిత్య వీధిలో నేటివంగా కళకళలాడుతున్నవి.

అప్పుడు శమీవృక్షం దగ్గరకువచ్చి ఉత్తరుణ్ణి ప్రబోధిస్తున్న పద్యం అది:- "పన్నెండేళ్లు కటుప్రవాస గహనావాసం బులందోసి యీ సన్నద్ధబ్బియు దాని దండమున అజ్ఞాతంబు త్రోసి రక్తార్ణం బులే బలిగోరుచున్నవి..." "మగవాడా ఉడిగాక వీరపదవి మాణాభిమానంబులన్ తగలంబెట్టితి అన్న మాటలని ఇష్టద్వేష కాంతారమున్ దెగటించివగనైతి భారత కథా దీపంబె వల్లారిపోవుగవల్ ఇట్టిన యుదిగో బ్రతికి నీవున్నను పాడుద్విస్త" "బావన్నర్ శయమేల హరులకు స్వేచ్ఛా హిత జీవంబులె బావులకంటె హేయమగు"— ఆ శమీపూజనాటి ఇత్యాదిపద్యాలు అనాటి రాజకీయ వాతావరణాన్ని నిరూపించగలవు.

ఒకనాడు కనకమ్మగారు పుట్టిన గ్రామంలో పుగాదినాటి ప్రదార సందర్భంగా రాయప్రోలు రచించిన పద్యం యిది.— "ప్రాణమ్ములో పూటబ్రతికినదు సంగ్రామమ్మునన్ వీరశక్తాజీ కాముకులై భవత్తనయు పుల్లాసంబునన్ దేశవాగ్విజాగానము సేయుమమ్మ జననీ స్వేచ్ఛావరి ప్రాణవాప్తోలే స్వర్గకవాట బంధనము విచ్ఛిన్ సూత్న వర్షమ్ముతో"

ఈ మధ్యుతునకలు అనాటి కనకమ్మగారి కృషిని రాజకీయ వాతావరణాన్ని తెలుపగలవు.

పల్లెపాటి ఆశ్రమ స్థాపన

పొట్లపూడి రంగంనుండి సి. వి. కృష్ణగారు సర్కార్ ఆశ్రమ శిష్యత్వానికివెళ్ళి తర్ఫీదుపొంది శ్రీ దిగుమర్తి హనుమంతరావుగారితో వచ్చివేయుటం, యిక్కడ పల్లెపాడులో పినాకినీ సత్యాగ్రహ ఆశ్రమం అను పేరుతో ఆశ్రమాన్ని స్థాపించాలనే కృషిసాగడం జరిగింది. మందిఅర్థికఇక్కట్లు దినాలు. డబ్బు యిబ్బంది ఎక్కువగావుంది. ఆ కష్టదినాల్లో కనకమ్మగారు తన మెడలో నగలమ్మి పల్లెపాడు పినాకినీ తీరాన 13 ఎకరాల భూమిని కొన్నదిచెల్లు. మున్నగ వాటితో ఆశ్రమానికి ఎంతైనా తగినదానిని కొని యివ్వడం జరిగింది. గాంధి మహాత్మునిచే ఆశ్రమస్థాపన యిత్యాదులు చిరస్మరణీయాలైనవి.

స్త్రీల కాంగ్రెస్

1920 సంవత్సరాన్నుండి కాంగ్రెసు పూర్ణమంతో యీమెగారికి ప్రత్యక్ష సంబంధం ఏర్పడడం, శ్రీ కాంగ్రెసు సంఘస్థాపన, రాట్నాల ప్రచారం, ఖద్దరు వ్యాపకం, యివంతా మహత్తరంగా సాగింది. నాకీనాడు కాంగ్రెసులో స్త్రీ పాలించేటువంటి నాయకత్వం వహించే ఆమె ఒకటినేవ అన్నట్లైంది. ఈమెగారు ఆనాటు ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు ఉపాధ్యక్షురాలుగాను, సంయుక్తాదులు రాష్ట్ర కాంగ్రెసు సభ్యులుగానుండిరి. 1922 లో అఖిలభారత కాంగ్రెసుసభ్యులుగా మొదటివారుగావుండిరి.

శ్రీ కస్తూరిదేవి విద్యాలయ స్థాపన

1923 లో నెల్లూరు ముత్తరాజువారి వీధిలో యీమెగారిచే శ్రీ కస్తూరి దేవి విద్యాలయ స్థాపనజరిగింది. దీనికి శ్రీ ప్రకాశంపంతులుగారు ప్రారంభోత్సవం జరిపారు. ఇందు బాలబాలికలకు జాతీయ విద్య, కుట్టు, పేముపని మున్నగు చేతి వృత్తులు నేర్పబడుచుండెను. దీని ప్రధానోపాధ్యాయులు రాళ్లపల్లి రామసుబ్బయ్య ఆదర్శ జీవితం, త్యాగనిరతి ఎన్నాళ్లకైనా మరచిపోవడానికి వీలులేనిది. ప్రతియింటా ముంతలుపెట్టి బియ్యం సేకరించి దీని నిర్వహణ సాగుచుండెను. యూహ్యాలిసాహెబు గారు మునిసిపల్ ఛేర్మెన్‌గా వుండగా తనను దర్శించి దీనిని రికగ్నయిజు చేయించినయెడల దీనికి డబ్బు సహాయం చేస్తానని చెప్పగా ఆమె పూర్తిగా తిరస్కరించింది. అప్పుడే జిల్లాబోర్డు నామినేషన్ ఆహ్వానం వచ్చినప్పుడుగూడ ఆమె యిట్లే తిరస్కరించింది. ఈ విద్యాలయానికి మొదట స్త్రీల కమిటీవుండేది. ఒక కమిటీ వేసి నిర్వహించబడుచుండెను. కె. వి. రాఘవాచార్యులు కమిటీ అధ్యక్షులుగా నుండిరి. ఈమెగారు 1930 లో జైలుకు వెళ్ళుతూ కొంతడబ్బును కమిటీవారిచేతి కిచ్చి వెళ్లిరి. ఆమె జైలుకు వెళ్లినతర్వాత పినుగ రాఘవరెడ్డిగారు కమిటీ కార్యదర్శిగానుండిరి. ఆమె పెట్టిపోయిన డబ్బుతోనున్ను, మరికొంత డబ్బును అప్పితాకట్టుమీదనున్ను తెచ్చి నిర్వహించిరి. డబ్బు అయిపోగానే విద్యాలయం నిల్పివేయబడింది.

గాంధీగారిచే శంకుస్థాపన

ఈ విద్యాలయ భవనానికి సుమారు 12 వందల అంకణాల ప్రదేశం కనకమ్మగారిచే సంపాదింపబడింది. 1929 సంవత్సరంలో గాంధీగారి ఆంధ్రదేశ సంచారంలో నెల్లూరు విచ్చేసినప్పుడే మహాత్మునిచే యీ విద్యాలయ శంకుస్థాపన మహోత్సవం గూడ జరిగింది. అనాడు మహాత్మాజీ "ఈ విద్యాలయానికి సహాయపడండి. మీరు నెల్లూరులో చూడదగినదేదైనావుంటే అది కస్తూరీదేవి విద్యాలయమే." అని బహిరంగోపన్యాసంలో చెప్పిరి. మహాత్ముల సంకల్పాలు అమోఘములుగదా! ఆనాటి వాక్కులు యీనాటి రుజువరిస్తున్నవి.

కారాగారశిక్ష

1930 ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో యీమెగారికి ఆరుమాసాలు కఠినశిక్ష విధింపబడింది. తర్వాత విదేశీ గుడ్డలఅంగళ్లవద్ద పికెటింగు, సారాదుకాణాలవద్ద పికెటింగు వివరీతంగా సాగింది. ఈ ఉద్యమానికి ఆంధ్రదేశం నలుమూలలనుండి అనగా గంపలగూడెం, బందరు, మద్రాసునుండి గూడ స్త్రీ వాలంటీర్లు విచ్చేసి కనకమ్మగారి నాయకత్వంక్రింద పికెటింగు కొనసాగించిరి. ఆ సందర్భంలో నెల్లూరు సంతపేట సారాదుకాణం పికెటింగు చేసినందుకై 1932 సంవత్సరంలో 1½ సంవత్సరం కారాగారశిక్ష విధించబడెను.

జైలులో యీమెగారికి విపరీతమైన జబ్బుచేసింది. ప్రాణాపాయస్థితిగూడ కలిగింది. ఈమె జైలులో హిందీ అభ్యసించి, తెనుగు బాషాంతరీకరణాలుగూడ సాగించింది.

కుమార్తె మరణం

ఈమెగారు జైలునుండి వచ్చినతర్వాత అనారోగ్యమేర్పడ్డది. అందువల్ల విద్యాలయ పునరుద్ధరణ జరగలేదు. ఇంతలో అత్యంత ప్రీతిపాత్రమైన వితైక పుత్రిక వెంకట సుబ్బమ్మగారు చనిపోయినారు. దాంతో కనకమ్మగారి ఆరోగ్యం పూర్తిగా చెడిపోయింది. ఆరోగ్యం కోలుకుంటూ కొంత ప్రసాదనకు శ్రీ రమణమహర్షి గారి పాదసన్నిధి చేరింది. దాంతో కొంత ప్రశాంతత ఏర్పడ్డది. తర్వాత శిథిలమైవున్న పల్లిపాడు ఆశ్రమంలోచేరి సాధనచేసుకుంటూ నిర్జీవమైయున్న ఆశ్రమానికి తిరుగా జీవం కల్పించి కాంగ్రెసు స్వర్ణోత్సవాన్ని మండలానికి అగ్రత్వంగా బ్రహ్మాండంగాజరిపింది. ఆశ్రమ స్థలాన్ని ఈమె భక్తవరుదు కుంటుందేమోననే భయంతో కొందరు స్వార్థపరులు ఆమెపై కుట్రలు పన్నారు. దానితో అక్కడనుండి లేచి మహర్షుల ప్రధాన శిష్యులైన కోపూరుతాతాజీ అన్నా రెడ్డిపాళెంలోని శ్రీ రామయోగిగారి ఆశ్రమంలోచేరి ఆధ్యాత్మిక జీవనం గడుపుతూ అక్కడకూడ శ్రీ రామయోగిగారి వర్ధంతులు జరుపుతూ పెద్ద సంచలనాన్ని కలిగించింది. అక్కడ గ్రంథాలయంగూడాస్థాపించింది.

తిరుగా విద్యాలయపునరుద్ధరణ

ఇట్లావుండగా నెల్లూరు దర్గామిట్టలో ప్రశాంత వాతావరణంలో 20 ఎకరాల మందిభూమి బంగళా విక్రయానికి వచ్చినది. శ్రీ తిక్కవరపు రామిరెడ్డిగారు ఈ ప్రదేశాన్నికొని కస్తూరిదేవి విద్యాలయాన్ని హైస్కూలుగా తిరుగా పునరుద్ధరిస్తే బాగుంటుందనే సంకల్పం కలిగింది. రామిరెడ్డిగారి శిశ్రుకృషితో కనకమ్మగారుకూడ కలుసుకొని ఆ ప్రదేశాన్ని తీసుకొని 16-6-1944 లో హైస్కూలుగా ప్రారంభించడం జరిగింది. యూ పు మే రలో జాతీయ ప్రభుత్వం రానున్న సందర్భంగా దీనిని హైస్కూలుగా స్థాపించుటకు నమ్మింపబడ్డది. 40 మందితో ప్రారంభమైన ఆ విద్యాలయం నేడు నాల్గయిదు వందల మంది విద్యార్థినులతో దినదిన ప్రవర్ధమానమై మహోజ్జ్వలంగా ఈనాడు కనిపిస్తున్నది.

పారిశ్రామిక విద్యాలయం

ఇది యిట్లావుండగా ఆమె ప్రధాన సంకల్పం ఆడవారికి చేతివృత్తులు నేర్పవలెననేది. అది ఈ విద్యాలయంలో ఫలాభావం వల్లజరుగలేదు. అందువల్ల కస్తూరిదేవి ఇండస్ట్రియల్ స్కూలు అను పేరుతో ఆమె పారిశ్రామిక పాఠశాల స్థాపించారు. దుర్గాబాయి, దేశముఖ్‌గారలు విచ్చేసి ఆశీర్వదించిరి. ఈ పారిశ్రామిక విద్యాలయంలో నేత, అద్దకం, ఎంబ్రాయిడరీ మున్నగు కుట్టుపనులు నేర్పబడుచున్నవి. ఇక్కడ నేర్చుకున్నవారు ఉపాధ్యాయినులుగాపోవడానికిగూడ ట్రెయినింగ్ కోర్సు కష్టం. ఇప్పుడు 80 మంది విద్యార్థినులిక్కడ తర్ఫీదు పొందుచున్నారు. ఇది, అయిదు సంవత్సరాలు ఢిల్లీ లేడీ యిర్విన్ కాలేజీలో పుత్తీర్ణత పొందిన కనకమ్మగారి చెల్లెలు కుమార్తె వసుంధర అధ్వర్యాన నిర్వహింపబడుచున్నది. దీనికి మునిసిపాలిటీవారు భవన నిర్మాణార్థం కొంత స్థలంగూడ పుచితంగా యిచ్చియున్నారు. ఇక భవన నిర్మాణము యిత్యాది కార్యములు సాగవలసి యున్నవి.

కనకమ్మగారికి 63 సంవత్సరాల వయస్సులో జబ్బుతో బాధపడుతూ సరయిన ఆరోగ్యంలేక తిరగడానికి అవకాశంలేక నిరంతరం పారిశ్రామిక విద్యాలయాభ్యుదయ కాంక్షతో క్రుంగిపోతున్నది. మహాశయులు ఆదుకొని ఆమె చరమ కాంక్షను నిర్వర్తించుట పుత్తమ ధర్మం.

వీరి కవిత్వము

మొదట పొట్లపూడిలో గృహలక్ష్మి, హిందూసుందరి పత్రికలకు పద్యాలువ్రాసి పంపుచుండెడివారు. నమదర్శినిలోకూడ వీరి కవిత్వము ప్రచురింప బడినది. ఇంటివద్ద కొన్ని పద్యాలు వ్రాసియుండిరి. అవన్నియు వారియింటి దహనములో అహుతి అయినవి. తరువాత రమణాశ్రమములో వీరి మిత్రులైన శ్రీ లక్ష్మీబాయమ్మగారితో కలిసి రమణగీత, భగవద్గీత పద్యములు వ్రాసిరి. అవి యింకా అచ్చుకాలేదు. శ్రీ రమణ మహర్షిగారిచే కూర్చబడిన శివానందలహరి, వివేకచూడామణి, భగవద్గీతలోని శ్లోకములను "జ్ఞాననేత్రము" అను పేరట శ్రీ లక్ష్మీబాయమ్మగారు, కనకమ్మగారు కలసి ప్రచురించిరి. ఇటులనే ఆరాధన, నైవేద్యము, శ్రీ భగవానులకు భక్తి శ్రద్ధగా, రెండు చిన్న పద్య కావ్యములు ప్రచురించిరి. అప్పుడప్పుడు విడిగా పద్యములు వ్రాయుట వీరికి అలవాటు అన్నారెడ్డిపాళెమునందుండు సమయమున శ్రీ రామయోగిగారి జీవితము, శ్రీ గురుదేవుని వ్రాసి అచ్చువేయించిరి.

('గృహలక్ష్మి' మే, 1955.)

ధన్యజీవి

(7 వ పేజీతరువాయి)

మృణాళ్నికురిపించే అమెను; 'నారమని' పిలుస్తామనే ఆ పిల్లల సంగీతాన్ని; వెన్నెల కురిపించు వారందరి నిండుహృదయంపు మందహాసమాల జారగొనుటకై, నాగరికపు కళాభిజ్ఞులమనుకొనుటకై యెందరో తిరిగితిరివచ్చి వారికి తమ సమస్యతుల అందించుకొంటారు. వీరినే ఇంగ్లండులో 'Perfect hosts'అంటారు. మనవారు అమెను 'ఆదర్శప్రాయమగు గృహిణి' అందురు. నాకు భోజనముపై క్రాంతి తక్కువ, ఏవేవో ఆలోచనలు, కాని వీరింటనా, అమ్మయ్యో! వారిముత్తవ తల్లియో ఏమో యెదురుగా కూర్చుని, నిండుగా భోజనంచేస్తేతప్ప పూరుకునేదిలేదు. ఆటులనే అందరికిఅదరణ. కనుక నెల్లూరి వారందరిలో 'అన్నపూర్ణగృహము' అంటే పొణకావారిఇల్లుఅని అందరికితెలును.

తనలాగానే రైతాంగ స్త్రీలు దేశసేవా తత్పరతపొందాలని ఆమె కోరిక. తమ వలెనే చదువుసంధ్యలను మన గ్రామీణ స్త్రీలు సంపాదించుకోవాలని ఆమె ఆశయము. అందుకే ఆ కస్తూరిదేవి విద్యాలయాన్ని నెల్లూరులో 12 సంవత్సరాలపాటు నడిపినారు. దువ్వూరుల్లి, జాతీయవాదులైన పేర్లునసిద్ధిగలరెడ్డి నిద్రపోతూవుంటే వినుగొంది దాన్ని వదలుకొనిరి.

ఆమె విదుషి! వ్రాతలు దర్శ్యగా పుంటాయి. గ్రంథికరోరజేగాని, సుమారుగావుండు వారిరచన. కథలనేగాదు, రాజకీయవులకులగూడ క్రిందటి 20 సంవత్సరాలనుండి వ్రాస్తున్నారు. ఉత్తరాలు వ్రాయడంలో అంతటి భావగాంభీర్యమును, ఆలోచనావిశ్లంభణమును, ఉన్నత తలంపులు, ఉత్తేజకరమగు సంభాషణలనెంగు మనలంద్రులలో వారు పేరుపొందారు.

తనకష్టాలంటే అంతగా లెక్కించేది గాదావుణ్యతల్లి. ఒక్క కూతురుమాత్రం- జైలులోవుండి ఏవేవో తలుపుకొనివచ్చి దుఃఖించారని చెప్పిరి కారకిదేవి. తన కుండిన ఒకేఒకబిడ్డ వెంకటసుబ్బమ్మ దని పోతే యింతగానో క్రుంగిపోయింది. జైలుకుపోవాలంటే పొనివ్వరపోతేయని ఆమె దుఃఖము. అది, అదియ అదర్శప్రాయమగు వీరవనితల హృదయం!

మా అసలమ్మ నా చిన్నతనాన చనిపోయిరి. మాలమ్మ మంగమ్మ నాకు యొదురగల్లనికి నేర్పతుదైరి. కనుకనే ఈమెను 1938 లో కలుసుకొనుకరకు యువ్వరిస్తే అంతగాదంగా 'తల్లి'భావన కలుగలేదు. 1920 లోనే యెరుంగుదు. అప్పటికింకా ఆమెకు ప్రపంచవాసనలు, కలలువుండెడివి. 1938 లో జైలులోనుండి వచ్చునరికి నాకుతగిన'తల్లి'దొరకె ఆమెలో కన్పడిందనుకున్నా. మనందరికి తల్లి కావగిన ఉత్తమురాలు ఆమె. ఇప్పటి కామెకు 63 సంవత్సరాలకు పైగావుండి వయస్సు. ఐతే 30 సంవత్సరాల వయా పరివక్షల, 20 వత్సరాల పుచారు, 36 ఏండ్ల సూతనభావప్రపంచపోరటి కలశ. ఈనాటికి మధ్యపైనవల్కుతో ఆనంద పడుతుంది.

నాకామెపై కృతజ్ఞతాభావం కలదు. ముఖ్యకారణం: వారింటను 1926 లో జననమందినది యీనాటి అఖిలభారత "మాకొద్దీ జమీందారు పొందు" అనే కేక. వెంకటగిరి జమీందారీదౌష్ట్యమువల్ల వారాపు లక్షలఆస్తి పోగొట్టుకున్నదామె. ఆ దురదృష్టపుపెత్తనంలో ప్రస్తుతైన రామానాయుడే 'వెంకటగిరిజమీందారు'పై జండా యెత్తిరి. "మాకొద్దీజమీందారీపొందు" అని గ్రామగ్రామాన పాడిరి. 'జమీందారీరైతు' పత్రికను స్థాపించిరి. నాకు కుడిభుజమై ఈనాటి అఖిలభారత రైతుఉద్యమ ప్రోమమునుండి ఈనాటి అఖిలభారత రైతుఉద్యమపుట్టుకలకు పునాదివేసిరి. ఆనాటివారి హోమమునుండి ఈనాటి రైతు పుద్యమజ్వాలాలు, జ్వాలలు ప్రజ్వలించుచున్నాయి. తన అస్తిపోయినా మరెందరో ఈ జమీందారీదౌష్ట్యమువల్ల నాశనమగుచున్నారు కనుక వారందరికి రక్షణోపాయం తన దివాలావల్ల వెల్లడినందుల కామె సంతోషపడుతుంది.

అమెపేరు కనకమ్మ. చూపులకెట్టినో బావలకట్టా, అదర్శాలకెట్టినో అదరణ కట్టా. ఈనాడామె రైతాంగపు 'కనకమ్మ'యే! చిన్నిచిన్నితలంపులామెచెంతకు కూడ చేరుకుంటాయి. ప్రయత్నించి వాటిని తరిమివేస్తుంది. కోపము అమెకువస్తుంది. ఐతే దాన్ని మందిదారుల పెట్టుతుంది. కులాభిమానులు అమెకేవేవో కబుర్లుచెప్పాలనుకుంటారు- వారికి పుపశోయివ్వదు. న్యాయాన్ని పాలించాలనుకుంటుంది. అందులో అంతటి పండువంటిభావరం ఈనాడు నీడరికము అనుభవిస్తుంటే అమెకు లెక్కలేదు. రైతాంగ యువతీయువకుల మాత్రం స్వాతంత్ర్యలక్ష్మిని కౌగలించుకోవాలనేకోరిక అమెకు కలవరం కల్గింపుతుంది. ఈ రైతుతల్లి కోరికకోరగా సఫలపరచుటయే మనధర్మము.

('వాహిని' 30 ఏప్రెల్ 1939.)

కన్నుమూసిన-

(7 వ పేజీ తరువాయి)

గలిగి, ప్రశంసనీయమైన పరీక్షా ఫలితాలను పొందుచు, ఆంధ్రదేశపు బాలికా పాఠశాలల్లోకి తలమానికంగా నెల్లూరులో రాణిల్లుచున్న శ్రీ కస్తూరిదేవి విద్యాలయాన్ని ఆదర్శదేశభక్తుడును దైవభక్తుడునైన శ్రీ రాళ్లపల్లి రామసుబ్బయ్యగారి అధ్వర్యాన 1927 లో ప్రజల విరాళాలతోను, నాటక ప్రదర్శనాలవల్లను లభ్యమైన ధనముతోను, పొగతోటలో స్థలాన్ని కొని ప్రారంభించింది. భవన నిర్మాణానికి పూజ్య గాంధిమహాత్ములవారు 1927-28లో శంకుస్థాపనచేసి కనకమ్మ వితరణను, దేశభక్తిని ప్రశంసించారు. ఈ పాఠశాల కొన్నాళ్ళపాటు నేటి జమీన్‌రైతు కార్యాలయపు గృహమునందు, పొగతోటయందు బాడుగ యిండ్లలో కొలంగడిపి వదాన్యుడు శ్రీ తిక్కవరపు రామిరెడ్డిగారి భూరివిరాళముతోను ప్రభుత్వ సహాయముతోను స్వంతభవనాలను నిర్మించుకొని కళాశాలగా మారుటకు అంగు కొంగులను అమర్చుకొంటున్నది. ఈ విద్యాలయాభివృద్ధికై తుదిమొదలు నేటివరకు కనకమ్మగారు కురిపించిన అవ్యాజానురాగమే లేకపోతే రాయప్రోలువారు వర్ణించినట్లు వందలకొలది "ఎందరన్నె నిడుద కనుపొగల, బంగారువన్నెతనముల, ముత్యపు బలాకీల, చెంగావి నరిగచీరెల కాపు వైదుష్యాన్నెరుగని, వానయేపుగనని" బంజరుల ఆడుబిడ్డలు ఈనాటి వికాసాన్ని, వైదుష్యాన్ని నాగరీకాన్ని పొందియుండరు.

కనకమ్మ కవయిత్రి. శ్రీ రమణ మహర్షిని గురించి, అరవిందునిగురించి, రామయోగిని గురించి ఆమె రచించిన పద్యములు భక్తి భరితములు.

మద్రాసునందు దుర్గాబాయమ్మ, నెల్లూరునందు కనకమ్మ, గుంటూరునందు ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మ, కృష్ణయందు ద్రోణంరాజు లక్ష్మీబాయమ్మ - మనపాఠ

—తరువాయి 9 వ పేజీలో

కనకమ్మ మరణం: ప్రముఖుల సానుతాపం

శ్రీమతి కనకమ్మగారి మరణానికి ఈ క్రింది ప్రముఖులు తమ సానుభూతి సందేశాలు పంపారు.

గొట్టిపాటి బ్రహ్మయ్య

ప్రముఖ దేశభక్తురాలు శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మగారు నెల్లూరులో అస్తమించిరను వార్తవిని చాలా విచారించుచున్నాను.

స్వాతంత్ర్యోద్యమం ముమ్మరంగా సాగుచున్నరోజులలో ఆమె 1920 నుండి అసహాయనిరాకరణోద్యమంలోను, ఉప్పు సత్యాగ్రహంలోనుపాల్గొని పలుమారులు కారాగార క్లేశముల ననుభవించిన దేశభక్తురాలు. చాలాకాలం ప్రదేశ్ కాంగ్రెసు, అఖిలభారత కాంగ్రెసుకమిటీలలో సభ్యురాలుగానుండిరి. అనేక సాంఘికసేవా కార్యక్రమములలో ఆయుమకు ప్రత్యక్ష సంబంధముండుటయేగాక, ఎక్కువ ఆసక్తితోపాల్గొన్న మహిళామణి. నెల్లూరులోని కస్తూరిదేవి మల్టిపర్పస్ బాలికల ఉన్నతపాఠశాల, పారిశ్రామికశిక్షణ పాఠశాల, హాస్టలు మొదలగుసంస్థలు ఆమె సేవానిరతికి నిదర్శనములు. సాంఘిక సేవకురాలుగా పేరెన్నికగన్న ఆయుమ మరణంతో నెల్లూరుజిల్లాకాంగ్రెసు ఒక ప్రముఖ దేశభక్తురాలిని, మహిళాకార్యకర్తను కోల్పోయింది.

వీరిఆత్మకు భగవానుడు శాంతినిప్రసాదించుగాకయని ప్రార్థించుచున్నాను. శోకసంతప్తులైన వీరికుటుంబానికి నా హృదయపూర్వక సానుభూతిని తెలియజేయుచున్నాను.

మాగంటి బాపినీడు

కడకు మృత్యుదేవత శ్రీ కనకమ్మగారిని మననుండి తీసుకపోయి, ఆమెను బాధా విముక్తను గావించినది. ఆమె గొప్ప సేవకురాలు. మా కుటుంబానికి ఆప్త మిత్రురాలు. ఆమె ఆత్మకు శాంతి కలుగుగాక!

దుర్గాబాయ్ దేశ్‌ముఖ్

కనకమ్మగారి మరణవార్తవిని దుఃఖించాము. ఆంధ్రదేశం ఒక వీరవనితను, గొప్ప సేవకురాలిని, ఉదాత్త చరితను కోల్పోయినది.

కాల మురళీకృష్ణ

...ఈ దుర్ఘటన నన్ను శక్తిహీనునిగా జేసినది. వారికి నాయందుగల వాత్సల్యత నిరుపమానమైనది. పునరావృత్తి రహిత పదమును పొందు ఆమె జీవితము ధన్యము. వారి ఆత్మకు శాంతికల్గి, భగవంతునిలో లీనమై వైవయోగము కల్గవలెనని పరమాత్మని ప్రార్థించు చున్నాను.

ఆచార్య మామిడిపూడి వెంకటరంగయ్య

స్వాతంత్ర్య సమరమున మహాత్మగాంధీగారి నాయకత్వాన సమస్త కష్టములకు ఓర్చి ప్రజ్వలనపాత్రను వహించిన భారత నారీమణులలో శ్రీమతి పొణకా కనకమ్మగారు అగ్రస్థానము వహించినట్టిది. 1930–31 ఉప్పు సత్యాగ్రహములో అమోఘమైన కృషిచేసి, దేశమంతటా ప్రఖ్యాతి వహించినది. బాలికల విద్యాభివృద్ధికై తన శక్తిసామర్థ్యము లన్నిటిని అర్పించినది. అట్టిఆదర్శస్త్రీని మనం పోగొట్టుకున్నాము. ఆమె జీవితము తరతరములవారికి మార్గదర్శకము కాగలదు. ఆమె కీర్తి ప్రతిష్ఠలు శాశ్వతముగ నుండగలవు.

రేబాల దశరథ రామరెడ్డి

1912 మొదలు అవిరామంగా సేవ జేసిన ధాత్రిమ, సంఘ సేవకురాలు శ్రీమతి కనకమ్మ. 1930–32 స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ఆమెపాత్ర ప్రశంసనీయమైనది. ఆమె శ్రీ విద్యా ప్రదాయిని; జాతీయ దృక్పథంతో, క్రమశిక్షణతో అభివృద్ధి చెందుతున్న శ్రీ కస్తూరిదేవి విద్యాలయం ఆమె స్థాపించినట్టిది. ఆమె మృతి రాష్ట్రానికేగాదు, దేశానికీ తీరనినష్టం.

ఒరుగంటి వెంకట సుబ్బయ్య

దేశమునకై బంగాళా విభజన దినముల నుండియు అఖండ త్యాగము లొనర్చేసి, సహాయ నిరాకరణోద్యమాలలో నాయకత్వం వహించి, ఎన్నోబాధ లనుభవించి జీవితాన్ని సార్థక పరచుకున్నది. కనకమ్మగారి ఆత్మకు శాంతికలుగుగాక!

రేబాల లక్ష్మీనరసారెడ్డి

స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో శ్రీమతి కనకమ్మగారు చేసిన నిస్వార్థ త్యాగములు ఆంధ్రదేశము, ముఖ్యంగా నెల్లూరు మండలము గర్వించదగినవి. 1927 లోనే గాంధీజీకి ఆమె ఎంత సన్నిహితురాలుగా వుండినది నాకుతెలుసు. శ్రీ కస్తూరిదేవి విద్యాలయమువంటి సంస్థలు ఆమె అకుంఠిత సేవకు చిహ్నములు. ఆమెతో స్వయంగా పరిచయం లేనివారుకూడా ఆమె మరణవార్తవిని చింతించి వుంటారనుకుంటాను. ఆమెలేనిలోటును ఎవ్వరూ పూడ్చలేరు.

టి. వి. శివరామయ్య

కనకమ్మగారి మరణవార్త చాల సంతాపాన్ని కల్గించినది. కనకమ్మగారిని నేను సుమారు 50 ఏండ్లనుండి ఎరుగుదును. ఆమె మొదటినుండి దేశసేవకు నిరంతర వ్రతముగ పూనినది. చిన్నతనములో ఆమె తోట్లపూడిలో సంఘసేవ చేయుచుండగా నేనుపోయి చూచుటకు అవకాశము ఏర్పడినది. విద్యాసంస్థలనుస్థాపించి విశేషముగ వాటి సహాయమునకై పాటుబడి ఆత్మసౌఖ్యాన్ని, కుటుంబ సౌఖ్యాన్ని గమనించక దేశసేవ జేసిన మహావ్యక్తి. ఆమె ఆత్మకు శాంతికలుగుగాక.

అల్లాడి అన్నపూర్ణమ్మ

కనకమ్మగారి మరణంవల్ల స్త్రీ ప్రపంచానికంతా అపారనష్టం కలిగింది. ఆమె దేశభక్తురాలుగానేగాక ఆదర్శస్త్రీగా, స్త్రీలందరికి మార్గదర్శిమై ప్రఖ్యాతి గాంచినట్టిది. మన మండలములో హరిజనోద్యమమునకు పాటుబడినవారిలో ఆమె ప్రథమస్థానము వహించినట్టిది. స్త్రీ విద్యకై ఆమె గావించిన కృషి అమోఘము. నెల్లూరు మండల వాసులు ఆమె జ్ఞాపకార్థమై పిదేని గొప్ప సంస్థను స్థాపించెదరని ఆశిస్తున్నాను.

ఏనుగ పట్టాభిరామరెడ్డి

స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో రెండు సార్లు జైలుకుపోయి, తన ఆరోగ్యమునుగూడా లెక్కచేయక మద్యనిషేధ, విదేశవస్త్ర బహిష్కరణ ఉద్యమములలో తీవ్రముగ పాటుబడినమహావ్యక్తి. స్త్రీ విద్యావ్యాప్తిలో ఆమెకున్నఆదరణ మిగుల ప్రశంసనీయమైనది. ఆమె దయార్ద్రహృదయ. ఆమె మరణమువల్ల నెల్లూరుజిల్లాకేగాక, యావదాంధ్రదేశమునకు లోటు వాటిల్లినది.

కస్తూరిదేవి విద్యాలయం

శ్రీ కస్తూరిదేవి గరల్స్ మల్టిపర్పస్ స్కూలు విద్యార్థినులు, అధ్యాపకులు సాను భూతిసభజరిపి ఈ తీర్మానం గావించారు.

"వారి విద్యాసంస్థానమైన శ్రీ కస్తూరిదేవి బాలికల ఉన్నతపాఠశాల అధ్యక్షపదవర్గము, విద్యార్థినులు తమ గాఢ సంతాపమును వెలిబుచ్చుచు, వారి ఆత్మ శాంతికై ప్రార్థనలు చేయుచున్నారు".

కన్నుమూసిన-

(8వ పేజీ తరువాయి)

కమలమ్మ, గోదావరియందు దిగుమర్తి బుచ్చికృష్ణమ్మ, ఏలూరునందు ముల్పూరు సుబ్బమ్మ, విశాఖయందు పెద్దాడ కామేశ్వరమ్మ అహర్నిశలు పాటుపడకుంటే ఆంధ్రదేశమంతట అచిరకాలంలోనే అల్లుకున్న మహిళా ప్రబోధానికి, వనితా వికాసానికి రాజకీయ పరిమళము అబ్బియుండేదికాదు.

1926–27 నాటి నెల్లూరుజిల్లా జమీన్ రైతు ఉద్యమము పొణకావారి నిప్పురగప్పిన యశస్సును, ప్రజ్వలింపజేసినది. విదేశీయ ప్రభువుల అండదండలలో మైమరచి మసలుచుండిన వెంకటగిరి సంస్థానాధీశుల బలతరమైన వైరానికి ఆమె కుటుంబము మొదటి ముద్ద అయినది. వంద ఎకరముల సుక్షేత్రమైన పొట్లపూడి మాగాణి అప్పులవారికి చేతులుమారింది. వందల ఎకరాల మాగాణి మెట్టలుగల పిదూరికమఠము అంతర్ధానమైనది. కష్టబట్టలతో ఆమె కుటుంబము వైబల్యమైనది. ఆమెయొక్క, లక్షలకొలది రైతాంగము యొక్క కష్టాలు మేళవించి, ఉద్యమాన్ని విజయవంతముగ గట్టెక్కించినవి. 1937 లో రాజాజీ మంత్రివర్గము, ప్రకాశంపంతులుగారు ప్రవేశపెట్టిన జమీన్దారీల రద్దుబిల్లులు వెనక్కుద్రోయ గల్గినా, 1946–47 లో ఆ చట్టము ఆమోదింపబడి అప్పటి మద్రాసురాష్ట్రమంతట రైతులను తరతరాల దాస్యశృంఖలములనుండి విముక్తులను జేసింది. తర్వాత దేశమంతట మహారాజులు, రాజాలు, జమీందారులు, ఇనాందారులు, ముఖాసాదార్లు అంతర్ధానమైనారు. ఈ కీర్తిలో కొంతైన నెల్లూరు జిల్లా జమీన్ రైతు ఉద్యమానికి, ప్రథమ కవచముగా అహూతియైన కనకమ్మ కుటుంబానికి దక్కక పోదు.

కనకమ్మ ఆర్థికకష్టాలతోపాటు మానసిక శరీరకష్టాలనుగూడ ఎన్నిటినో అనుభవించినది. మొదట ఆస్తి నష్టము, తరువాత ప్రేమించిన భర్త వియోగము, అనుంగు కుమార్తె అకాల మరణము—వీటి అన్నిటికన్న తాను సృష్టించి, పెంచిన కస్తూరిదేవి విద్యాలయము తన పెత్తనము నుండి జారిపోవడము—ఆమె ఆరోగ్యాన్ని ఆయువునుకృంగదీసినవి. ఆరు సంవత్సరాల కాలము హృద్రోగమువల్ల మంచముపట్టి మొన్ననే ఆమె పరమపదమును చెందినది.

కనకమ్మది నిండు జీవితము; సార్థకమైన ప్రాణము; విజ్ఞానవంతమైన జీవయాత్ర. జీవితాంతమువరకు ఆమెను పూలలోపెట్టి పోషించిన ఆమె ఆత్మబంధువులు ప్రశంసకు పాత్రులు.

ఎక్కడెక్కడ స్త్రీ విద్య ఉద్ధరింపబడినదో, ఎక్కడెక్కడ మహిళల ప్రాథమిక హక్కులు రక్షింపబడినవో, ఎక్కడెక్కడ రైతు ఉద్యమాలు పుష్పించి ఫలముల నిచ్చినవో అక్కడక్కడ ఆమెపేరు వినబడగలదు; ఆమెమూర్తి కనబడగలదు. సర్వేశ్వరుడు ఆమె ఆత్మకు శాంతిని ప్రసాదించుగాక!

కనకము అస్తమయం

(మొదటి పేజీ తరువాయి)

రంగాలలో అనుపమానమైన, నిస్వార్థమైన పాత్రవహించి, దిగంతకీర్తినార్జించిన శ్రీమతి కనకమ్మగారు యిక మనకులేరు.

కనకమ్మగారి మరణవార్త ఒక్కూళ్లో కొన్నిక్షణాలలో వ్యాపించి పోయింది. శ్రీ వెన్నెలకంటి రాఘవయ్యవంటి పాతరోజుల కాంగ్రెస్‌వాదులు, శ్రీ ఆనంసంజీవరెడ్డిగారివంటి యువ కాంగ్రెస్ వాదులు వచ్చి కనకమ్మగారి భౌతిక దేహాన్ని భక్తి గౌరవ పురస్సరంగా కడసారి దర్శించారు. 'జమీన్ రైతు' పక్షంగా, భక్కర్ బాపా హాస్టల్సు, ఇతర సంస్థలు ఆమె భౌతిక దేహంపై పుష్పహారాలు వుంచబడినవి. కనకమ్మగారి మృతదేహం పూలతో, ఆమెకు ప్రియమైన మువ్వన్నెల పతాకంతో కప్పివేయబడింది. అర్వాత కనకమ్మగారి భౌతిక దేహానికి పవిత్ర పినాకిని గర్భంలో దహన సంస్కారములు జరిగినవి. కనకమ్మగారి మరది శ్రీ పొణకా పిచ్చిరెడ్డిగారు అంత్యక్రియలు నిర్వహించారు. వివిధ హాస్టల్సుకు చెందిన బాలబాలికలు, వందలాదిపౌరులు కనకమ్మగారి అంతిమయాత్రలో పాల్గొన్నారు.

మరుపోలా సంచయనానికి ఆమె బంధువర్గమేగాక, ఆమె అభిమాన కోటికూడా అసంఖ్యాకంగా విచ్చేసింది. రాజకీయ సాంఘిక రంగాలలో కనకమ్మగారి జీవితం ఏవిధంగా విప్లవపూరిత మైనదో, ఆమె సంచయన కార్యక్రమంకూడా నూతన మార్గాననే నడిచింది. సాంప్రదాయకంగా మరు భూమికి నడచిపోవడం గాకుండా, అందరూ కార్లలోనే పోయి, ఆ కార్యక్రమాన్ని నిర్వహించారు. ఒకదానివెనుక ఒకటిగా గంభీరంగా మందగమనంతో సాగిపోతుండిన ఆ కార్లబారు, కనకమ్మగారి గంభీర జీవిత గమనాన్ని స్మరణకు తెచ్చినది.

కనకమ్మగారి ఉత్తరక్రియలు ఈనెల 25 తేది, ఆమె కడగొట్టు ముద్దుబిడ్డఅయిన శ్రీకస్తూరిదేవి పారిశ్రామిక విద్యాలయంలో జరుగుతవి. —మా. వి.

కుమారి శుభప్రద

(5వ పేజీ తరువాయి)

యెక్కువ వ్యథ చెందినది. ఆమె తన ప్రారబ్ధాన్ని అనుభవించింది. జీవన్మరణాలకతీతమైన స్థితినిదాటి, కడకు ఈర్ష్యాద్వేష రహితమైన పరమపదాన్ని పొందగలదని నా అభిప్రాయం.

ఆమె మరణంతో ఆంధ్రదేశం ఒక విఖ్యాత మహిళను కోల్పోయింది. ఆమె అంత్యక్రియలలో యెంతో మంది పాల్గొన్నారు. కాని, ఆమెకు కడసారి గౌరవాభివందనం చేయవలసిన శ్రీ కస్తూరిదేవి విద్యాలయ విద్యార్థినులుమాత్రం రాలేదు. అది తీరనికొరత.

భారతీదేవి రంగా

(5వ పేజీ తరువాయి)

శాలను, పారిశ్రామిక శిక్షణ పాఠశాలను సంస్థాపించుటలో ఆమెకృషి యెంతైనా యున్నది కనకమ్మగారివలె ముద్దుబిడ్డల హృదయాలను చూఱగొన్నవారు లేరు. వీరి మృతి ఆంధ్రులకు, ముఖ్యముగా నిష్కళంకమైన జీవితం గడుపువారలకు, బీద సాదలకు తీరని నష్టదాయకము. నిజాయితీ గలిగిన దేశభక్తులని రుజువు జేసుకొన్న వ్యక్తి. దేశీయులా, ఆమె కుటుంబంతో పాటు నేనుకూడా శోకార్తురాలను. ఆమె పవిత్రాత్మకు శాంతిగలుగుగాక.

సత్యనారాయణ

(5వ పేజీ తరువాయి)

వారములో నెల్లూరు చేరవలయునని సంకల్పించుకొన్నాము. మాకు ఆమెను చూచి ఆశీర్వచనముపొందేభాగ్యము కలుగలేదు.

కనకమ్మగారి సహృదయత, దేశభక్తి, స్వార్థత్యాగము, స్వభావసహజౌదార్యము ప్రపంచంలో ఎంతోమంది ఎరుగుదురు. వారి ఈ సుగుణాలు అమూల్యమైనవి. వారి మాధుర్యం అనుభవించిన వారిలో మేము కూడ ఒకరకము. మావల్ల వారికి గల అనురాగము, ప్రేమ అపారము. అది మేమెన్నటికిని మరువలేము.

సేవామయమైన జీవితాన్నిగడిపి పరిపక్వదశలో శరీరత్యాగం చేసిన శ్రీమతి కనకమ్మగారి ఆత్మకు శాంతికలుగుగాక!

మా అమ్మ

*

శ్రీమతి ఎస్. అన్నపూర్ణాదేవి

కనకపుబొమ్మ మాయమ్మ
పొణక కనకమ్మ!
మణి మాణిక్యములమూట
మముబీడిపోయె నిటు.

మనసువెన్న చూపువెన్నెల
వద్దుట సంపదలరాసి
త్యాగశీల కరుణాలవాల
కన్నతల్లికన్నమిన్న కనకమ్మ.

ఆదరించు దీనార్తులను
ఆరగింపజేయు ప్రీతిగ
సహనశీల సత్యమూర్తి
కరుణించిపోయె కనకమ్మ.

పుట్టినది గిట్టినది పుణ్యమూర్తి
పెట్టినది కన్యలకు విద్యాభిక్ష
నిలిపినది కస్తూరినిలయమ్ము
నిలిచినది నిక్కముగ అమ్మకీర్తి.

పెద్దలకుపెద్ద, పిన్నలకుపిన్న
చెలిమిచేకూర్చుఅమ్మ, నీకు
మల్లెపువ్వులమాలిక పన్నీటిజల్లు
యోగనిద్రనున్న అమ్మ నీకువందనం.

Visvodya Girls' Higher Secondary School, KAVALI

(Nellore Dist.)

WANTED

Applications are invited for the SENIOR TELUGU PANDIT (Grade I) to reach the undersigned on or before 27–9–63.

Salary and D. A. as per Government rates.

Period of the vacancy is only two months (Meternity Leave Vacancy) Only qualified women teachers should apply. The applicants should extend the copy of the application to the Inspectress of Girls' Schools, Nellore.

D. RAMACHANDRA REDDI,
Correspondent.

దక్కని అవకాశము! ఈ తరుణం మీదే కావచ్చు!! గెలవండి!!!

1001 ప్రైజుల మొత్తం రూ. 2,69,280/- లు

మొదటిప్రైజు రూ. 1,10,000/- కనిష్ఠం రూ. 22/- ల వరకు ప్రైజులు

బారాబతిరాఫిల్ (లాటరీ) డ్రా తేది : 20-10-63

ప్రీ పెయిడ్ టిక్కెట్లు మా వద్ద పొందుటకు

అనుమతించిన ఆఖరు తేది : 10–10–63.

టిక్కెట్టు వంతున రూ. 1/- :: 18 టిక్కెట్లు రూ. 12/- లు.

డిస్ట్రిబ్యూటర్సు: N. V. ఆచారి "శ్రీనివాస్‌ట్రస్ట్"
(టౌన్‌హాల్ ఎదుట) ట్రంకురోడ్డు—నెల్లూరు.

1972 లో డి. ఎల్.!

చందమామ ఫిలింస్ క్రొత్తచిత్ర ప్రారంభం

నిర్మాత డి. యల్. నా రా య ణ తెలుగు తెరకు ఎంతోమంది ప్రముఖులను పరిచయంచేశారు. వేదాంతం రాఘవయ్యను దర్శకుణ్ని చేసింది ఆయనే. రంగయ్యకు దర్శకత్వం చేసే అవకాశాన్నిచ్చింది ఆయనే. 'సరోజా-అంజలి పిక్చర్సు' లో వేదాంతం రాఘవయ్య దగ్గర పనిచేసిన సుబ్రహ్మణ్యాన్ని ఆయన దర్శకుడుగా చేశారు. అనేక చిత్రాల్లో వివిధ శాఖల్లో కృషిచేసిన కె. వి. ఆర్. ఆచార్య చేత ఆయన యీ కథను వ్రాయించారు. క్రొత్త వాళ్ళను పరిచయం చేయాలని డి. ఎల్.కు ఆసక్తి.

ఆయనే పనిచేసినా కాలానికి ఎదురీత గానే వుంటుంది. భరణిలో ఆయన ప్రొడక్షన్ మేనేజరుగా వుంటున్న రోజుల నుంచి, ఆయనేదిచేసినా విమర్శలకు గురవుతూనేవుంది. ఆ విమర్శలను తట్టుకుంటూనే ఆయన స్వపరిశ్రమతో సాగుతూవచ్చారు.

ఈనాడు ఆయన తీస్తున్న '1972' చిత్రంకూడా వినూత్న పోకడలతో కూడి వదే. మరొక పదేళ్ళలో అంతా విద్యుచ్ఛక్తి మయమైతే, సాంఘిక వ్యవస్థ ఎలా వుంటుందో ఈ చిత్రంలో చూపిస్తారు. ఈనాడు ఐరోపా ప్రచారమవుతున్న మిస్టరీ నవలల్లో చదివే విషయాలు అనేకం ఈ చిత్రంలో చూడవచ్చు.

ఈ చిత్రం ప్రారంభోత్సవం ఈ నెల 15 వ తేది ఉదయం 9-30 గంటలకు వీనస్ స్టూడియోలో జరిగింది. ప్రారంభోత్సవానికి ఎన్. టి. రామారావు, జమున, గుమ్మడి, రాజబాల, సి. ఎస్. ఆర్., రాజశ్రీ, జయంతి, పేకేటి, శారద, వేదాంతం రాఘవయ్య తదితరులెంతోమంది విచ్చేశారు. శాస్త్రోక్తంగా పూజ జరిగినతర్వాత షూటింగ్ కార్యక్రమం ప్రారంభమైంది. ముహూర్తం షాట్‌లో ఎన్. టి. రామారావు, జమున పాల్గొన్నారు.

సినిమా వార్తలు

'శారద'

కలకత్తాలో నాగేశ్వరరావు

పద్మశ్రీ ఫిలింస్‌వారి తాజా చిత్రం హైదరాబాద్‌లోని శ్రీ సారథీ స్టూడియోస్‌లో షూటింగ్ ప్రారంభమైంది. అక్కడొక షెడ్యూలు పూర్తిచేసుకొని, కలకత్తాలో ఔట్‌డోర్ షూటింగుకు నాగేశ్వరరావుతో వెళ్ళారు. నాగేశ్వరరావు కలకత్తా షూటింగుకు వెళ్ళటంకూడా యిదే మొదలు. నాగేశ్వరరావు, జమున యీ చిత్రంలో నాయికా నాయకులు.

డాక్టర్ చక్రవర్తి'లో జానకి

అన్నపూర్ణా పిక్చర్స్‌వారు 'చక్రభ్రమణం' నవలను తెరకెక్కించబోతున్నారు. నాగేశ్వరరావు, సావిత్రి నాయికా నాయకులుగా నటిస్తున్న ఈ చిత్రంలో జగ్గయ్య జానకికూడా నటిస్తున్నారు. ఈ నెలలో పాటల రికార్డింగ్ ప్రారంభమవుతుంది.

గుడిగంటలు

'ఆలయమణి' అనే తమిళచిత్రం హక్కులను సుందర్‌లాల్‌నహతా కొని, తెలుగులో చిత్రాన్ని నిర్మిస్తున్నారు. ఎన్. టి. రామారావు, కృష్ణకుమారి, జగ్గయ్య, వాసంతి తదితరులు నటిస్తున్న ఈ చిత్రానికి దర్శకుడు శ్రీ వి. మధుసూదనరావు. ఇప్పటికప్పుడే మూడు షెడ్యూల్స్‌లో పని జరిగింది. సంక్రాంతికి విడుదల చేస్తారీ చిత్రాన్ని.

డాక్టర్ రాజారావు సంతాపసభ

డాక్టర్ రాజారావు హృద్రోగంతో మరణించారని గతవారం తెలియచేశాను. ఆయనపట్ల సానుభూతి ప్రకటించి, వారి కుటుంబానికి ఆర్థికసహాయాన్ని చేయటానికి నటి జమున ఉద్యుక్తురాలైనది. ఆయన వల్లనే ఆమె తెరకు పరిచయం చేయబడింది. ఆమె ఈ కార్యక్రమానికి సహుంకల్పటం ఎంతైనా సమంజసంగావుంది. ఈ పరిశ్రమలోని పెద్దలందరి దగ్గరకూ ఆమెవెళ్ళి విరాళాలు వసూలుచేస్తూంది. ఈనెల17వతేది సాయంకాలం విజయ గార్డెన్సులో సంతాపసభ ఏర్పాటుచేస్తున్నారు. ఈ సభలో జమునతోపాటు, నాగేశ్వరరావు, ఎన్. టి. రామారావులుగూడా పాల్గొంటున్నారు.

ప్రశ్నోత్తరావళి

వేణుగోపాలరెడ్డి, కనుపర్తిపాడు

ప్ర: 'చక్రభ్రమణం' లోని ముఖ్యమైన మూడు పాత్రలకు, చక్రవర్తి భార్య పాత్రకి మన చిత్రరంగంలోని ఏ ఏ నటులను ఎన్నుకుంటే అయా పాత్రలకి అన్యాయం జరుగకుండా వుంటుందో తెలియచేస్తారా?

జ: నాగేశ్వరరావు, సావిత్రి, జగ్గయ్య, జానకి బుక్ అయినారు. ఇంకా సందేహమెందుకు!

ఎం. మధుసూదనరావుచౌదరి

ప్ర: కథ, మాటలుగాకుండ 'స్క్రీన్‌ప్లే' అంటుంటారే, ఆ స్క్రీన్‌ప్లే అంటే ఏమిటో వివరంగా చెప్పండి.

జ: స్క్రీన్‌ప్లేలో షాట్ డివిజనుతోసహా ఉంటుంది.

జి.ఎస్.రాఘవయ్య, కృష్ణాపాడు

ప్ర: విడుదలైన 'లవకుశ' కాపీలెన్ని? 27 లేక 26?

జ: 26 కాపీలు విడుదల చేశారు.

ఎస్. యూసుఫ్‌బాషా, పొదిలి.

ప్ర: నాగేశ్వరరావు, రామారావుగారలు ఒక్కొకరెన్ని చిత్రాలలో నటించారు.

జ: ఇద్దరూ శతచిత్ర సుందరులైనారు.

షేక్ షరీఫ్, కోట.

ప్ర: నాగేశ్వరరావు హీరోగా, దేవిక హీరోయిన్‌గా నటించిన చిత్రమేదైనావుందా?

జ: లేదు. దేవిక తెలుగు మార్కెట్‌లోకి వస్తుందనే నమ్మకంలేదు.

గౌస్‌బాషా, నాయుడుపేట.

ప్ర: తెలుగు, తమిళ నటీనటులు హిందీ చిత్రాలలో నటిస్తున్నారుగాని, హిందీ నటులు మన చిత్రాలకు రాని కారణం?

జ: ఎవరైనా క్రిందినుంచి పైకివెళ్ళాలను కుంటారుగాని, పైనుంచి క్రిందకు దిగాలనుకుంటారా?

పి. భారతీదేవి, గూడూరు.

ప్ర: కవి, దర్శకుడు, సంగీతదర్శకుడు, నటీనటులు — ఉత్తమచిత్రనిర్మాణానికి వీరిలో ఎవరు ఎంతవరకు బాధ్యులు?

జ: అందరూ సహకరిస్తే ఉత్తమచిత్రమవుతుంది.

పి. సత్యనారాయణ, నెల్లూరు.

ప్ర: 'అనుబంధాలు' లో కృష్ణకుమారి రైలునుండి పడిన పిమ్మట ఆమెను అపదనుండి రక్షించిన దంపతుల పేర్లేమి?

జ: కాశీనాథ్, రూపాదేవి.

శ్రీనివాసులురెడ్డి, కావలి.

ప్ర: లలితశివజ్యోతివారి రాబోయే 'రహస్యం'లో హీరో హీరోయిన్లు ఎవరు?

జ: ఇంతవరకూ నిర్ణయం కాలేదు. నిర్మాత శంకరరెడ్డిగారే ఈసారి ఆచిత్రానికి డైరెక్టరుకూడానని మాత్రం తెలిసింది!

సి. ఏ. కె. బాబు, జన్నవాడ.

ప్ర: ప్రసాద్ ఆర్టుపిక్చర్సువారు ఎన్.టి.ఆర్. తీస్తున్న తెలుగు 'పునర్జన్మ' లో ఎన్.టి.ఆర్. చేయకుండటకు కారణం? తగినపాత్ర లేదనా? లేక తెలుగులో నటించటాన్ని చాలించారా?

జ: వేషంవేసేవాడు మనవాడైతే కథ అంతిని కూర్చున్నా నష్టం లేదంటారు. ఇప్పట్లుకుంటే అవకాశం ఉందా?

కె. శేషారెడ్డి, కావలి.

ప్ర: 'పరువు ప్రతిష్ట' సినిమా నవలలో వున్న "ఏమంటావే బొమ్మా..." చిత్రంలో లేదే, సెన్సార్‌వారు కట్ చేసారా?

జ: సెన్సార్‌లో పోలేదే!

జి. హంసేజా, పొడేపల్లి.

ప్ర: ఇటీవల కృష్ణాజిల్లా పునాదిపాడు గ్రామస్థుడు పి. విష్ణువర్ధనరావుగారు తాను 'జ్యోతి' చిత్రాన్ని నిర్మించానని చెప్తున్నారు. నిజమేనా?

జ: ఆ చిత్రాన్ని మొదట ఆరంభించింది ఆయనే. కాని తర్వాత ఆగిపోయింది. వేరొకరొచ్చి దాన్ని పూర్తిచేశారు.

పి. ఎస్. మూర్తి, కావలి.

ప్ర: హరనాథ్‌కు వివాహమైనదిగదా?

జ: పిల్లలుకూడా ఉన్నారు.

ఎన్. చెంచయ్య, రామనపాళెం

ప్ర: 'పరువు ప్రతిష్ట' లో ఎన్. టి. రామారావును, అంజలీదేవిని మునలివారుగా చూపించారు. మరి రాజనాలను అట్లా ఎందుకు చూపలేదు?

జ: దర్శకుని పొరపాటు.

పద్మనాభరావు, ఇనమడుగు.

ప్ర: విజయ చాముండేశ్వరి పావలు చెల్లెలో తమ్ముడో పుట్టబోతున్నారని విన్నాను. నిజమా?

జ: అబద్ధం.

కె. శీను, నెల్లూరు.

ప్ర: చక్రపాణి పిక్చర్సు నటి మీనాకుమారి స్వంత మా? ఆ సంస్థ నిర్మాత సుబ్బారావు ఆమెకు ఏమికావాలి? అని ఇది వరలో ప్రశ్నిస్తే, మీరు జవాబే ఇవ్వలేదు. ఇప్పుడైనాచెప్పండి.

జ. సమాధానం యిచ్చినట్లేగుర్తుంది. మీనాకుమారికి భర్త సుబ్బారావు!

ప్రశ్నలను

ఈ క్రింది చిరునామాకే పంపాలి.

"శారద"

69 లేక్ వ్యూరోడ్, మాంబలం,

మద్రాసు—33.

సేల్సు మేనేజరు కావాలి

జిల్లాంతట జనతా బుక్ స్టాల్స్‌లో సేల్సు మేనేజరుగాపనిచేయుటకు సమర్థులైన అభ్యర్థులు కావలెను. వివరములకు:- జనరల్ మేనేజరు, జనతా బుక్ స్టాల్సు, హెడాఫీసు, గూడూరు - నెల్లూరుజిల్లా.

తిరుపతి డి॥ ము॥ కోర్టులో

O. S. 7 of 62. E. P. 99 of 63.

కే. వెంకటసుబ్బమ్మ

— మనుపుదారు-(డి. హో.)

కె. సావిత్రమ్మ వగైరాలు

—ప్రతివాదులు-(జె. డెటర్సు.)

మిలం నోటీసు (జె. డి. 2) పున్నమ్మ పొండురంగారెడ్డికి:-

పై నెంబరులో సి తాలూకు స్థిర సొత్తులను విక్రయ నిర్ణయ వ్యవహారముగాను 7-10-63 తేదిన వాయిదావేయబడి వుంటున్నది. నీవు అకేపణఉన్న యెడల సదరుతేది పగలు 10 గంటకు పైకోర్టులో హాజరై తెలుపుకోవలయును. లేనియెడల నీవరోక్షమందు విచారించిపేర్తానించబడును.

—యం ఆర్ వరదాచార్యులు, మన్నుదారు అడ్వకేటు.

కాకినాడ సబు కోర్టులో

So. 552 of 62. E. P. 311 of 63.

కర్నాటుల సుబ్బారావు —వాది.

యర్నంసెడి సుబ్బరాజు - సాకిన - గొర్రిపూడి వేమవరం —ప్రతివాది.

యీ డిక్రి కాక్రిందను ప్రతివాది తాలూకా దిగువ షెడ్యూలు దాఖలా స్థిరాస్థిని ప్రతివాది కాకినాడ కో-ఆపరేటివ్ ల్యాండు మార్టిగేజి బ్యాంకువారి పేరను 1-11-61 తేదిన రూ. 800/- లకు వ్యాయించిన్న తనఖాకాకి లోబడ్డి పై కోర్టువారియెదుట 8-10-63 తేదిన పగలు 11 గం॥లగా యుటు యాలము కాబడును. వివరములు వాదిఅడ్వకేటుగారి ఆఫీసులో తెల్సుకునేది.

షెడ్యూలు:- కాకినాడ తా॥, కాకినాడ రిజిష్ట్రారులో చేరిన గొర్రిపూడి వేమవరం గ్రామం తా॥ ప్రతివాది తా॥ వేలంపాటయ్యే ఆస్తి వివరం:- పట్టా నె 307 రు సర్వే నె. 205/1 రు పూరా యకు 7-02 బ్లులో పశ్చిమంవైపు యకు 3-00 బ్లు పైరాయితీమెర్క భూమికి హద్దులు:- [తూ] మరుగుకాలువ [ద] నాకం వెంకట్రామాగారి తిరాయితీ పల్లంభూమి [ప] రహదారిపుంత [ఉ] ఈ నెంబరులో ఎర్రంనాడి అప్పలరాజు తా॥ భూమి. ఈ హద్దులమధ్యస్థమైన యకు 3-00 సెంట్ల భూమి. అందలి యావత్తు వలాన్వకములు వగైరాలు సహా. పై తనఖా కులోబడ్డి యీ యెము కాబడును. తనఖాకులో బడ్డి వాదికిమ్మకు రూ. 600/- లు. సర్కారుపాట రూ. 3000/- లు.

—అవసరాల రామారావు.అడ్వకేటు

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతం

ఆరోగ్యానికి బలానికి

ఆయుర్వేదాశ్రమం (ప్రైవేట్) లిమిటెడ్

మదరాసు-17

పక్షవాతము- తిమ్మెర్లు- మధుమేహములను

గ్యారంటీగ నెమ్మది చేయబడును. మాతో సంప్రతించండి.

వైద్యవిశారద - కవిరాజ్

కాకర్ల వెంకటప్పయ్య,

పక్షవాతస్పెషలిస్టు

కాకర్లవారివీధి—నెల్లూరు.

పసిరికలు -

- కామెర్లు

- భయపడపనిలేదు

*

డాక్టరు సి. రామయ్యంగారు,

రంగనాయకులపేట—నెల్లూరు

In the Court of the District Munsiff of KUPPAM.

O. E. P. No. 97 of 1963.

O. S. No. 30 of 1950.

P. S. Ramachandra Chetty
—Decree Holder.

S. Padmanabha Rao
—Judgment Debtor.

This is to notify that the property described in the schedule annexed hereto is ordered to be sold in Court auction in execution of the above decree by the Court on 11—10—63 at 11 A. M. and the intending bidders are at liberty to come and bid in the auction sale. The sucessful bidder has to deposit ¼ of the sale price into court on the date of sale and the balance of the sale amount within 15 days from the date of sale. Upset Price for the property is given against each item.

— SCHEDULE —

చిత్తూరుజిల్లా, పలమనేరు తా॥ నె 261 శివరామపురం గ్రామంలో ప్రతివాదికిచెంది అతని స్వాధీన అనుభవములో యుండు 1. పాతస.నె. 1 రు, ఇప్పటి సర్వే నె. 63/1 ఇనాంపుంజ యకు 5-06 బ్లుతీర్వ రు. 12-67. 2. మైనాడి నె. 46 ఇప్పటి సర్వేనె. 64/1 రు తరుడుచేను పుంజా రూ. 1-13-0 లేక యకు 2-36 బ్లు. వీటికి చెక్కుబందీ:- కొలమమునిరెడ్డి కాల్వకు [తూ] [ప] చిన్నప్పాటి చేనికిన్ని, గూళిపల్లి ఎల్లకున్ను [ప] చిన్నప్పాటి చేనికి [ద.]

Item: 1. Value Rs. 2000/-

Item: 2. Value Rs. 1000/-

3. శివరామపురం గ్రామంలో సందువీధికి [తూ], [ద] నారాయణరావు వగైరాల భాగం యింటిముందర లోగిలికిన్ని, రామస్వామినాయుని చేనికిన్ని, సిలంకానిది వెంకట్రాముని గనేశనమునకు ఉత్తరం యీమధ్య పశ్చిమంది. [తూ-ప] అ. 82 తూర్పుదిశ [ఉ-ద] అ. 88. ఉత్తరదిశ [తూ-ప] అ. 40. దక్షిణదిశ [తూ-ప] అ. 72 గల వశాలంలోని తూర్పువాకిలి 7 అంకణములు పెంకుటిల్లు, యింటిముందర లోగిలి. పశువిశాయుండుటకు ఖాళీ సవేశనంసహా. Value Rs. 1500/-

యీకింద రెమ్యులు లేవు.

—డి. వి. గోపాలరావు,

డిక్రీహోల్డరు అడ్వకేటు.

నెర్వోటాల్

నరములు బలహీనత -

- రక్తపుపోటుకు

అంగారము, మందిమంత్యములు మొదలగు తింటగల తన్మనంపు రటే తయారుచేయబడినది. ఎర్రి నరముల బలహీనతనైనను పారించి, దక్కని దేహదారుఢ్య మొసగును. నిద్రాక, నిస్పత్తువ, మలబద్ధకము, కాళ్లలీత,తలతిరుగుట,పాలుమాలిక, కాళ్లు, చేతులు వుంటుట, తిమ్మెరలు, చెవిలో హోరు, సరిగా స్వరుప్లకుంటుటు, గుండెదడ, రాతుపక్షము మొదలగువాని నన్నిటిని నిర్మూలించి, మందితాంతిని, మనోల్లాసమును కలిగించుటలో మంతము మించిన బౌషధము మరొకటి లేదు.

8 ఔ॥ సీసా 5-75 న. పై.

ఇండియనా మెడిసిన్ హౌస్

విజయవాడ

బ్రాంచిలు: రాజవీధి - నెల్లూరు.

రాజవీధి - గూడూరు.

బజారు వీధి - నాయుడుపేట.

మనకు ధనశక్తిలేకపోయినా జనశక్తి వున్నది

దానితో అభివృద్ధి సాధించాలని ఉదయగిరి సంచారంలో కలెక్టరు శ్రీ రాజగోపాల్ ఉద్బోధ

కురిచేడు డాక్టరును బదలీచేయాలని దర్శి సమితి తీర్మానం

కలెక్టరు శ్రీ ఎం. వి. రాజగోపాల్ ఇటీవల ఉదయగిరిసమితిలో రెండురోజుల పాటు 200 మైళ్లు పర్యటించి, 16 గ్రామాలు దర్శించి, అనేక అభివృద్ధికార్యాలలో పాల్గొని, ప్రతిపూర సభలో ఉపన్యసించారు.

నందవరం రోడ్డు పని ప్రారంభించి, స్వయంగా శ్రమదానంలో పాల్గొనడం ద్వారా కలెక్టరుపర్యటన ప్రారంభమైంది. ఈసందర్భంలో జరిగినసభలో శ్రీ రాజగోపాల్ ఉపన్యసిస్తూ, మనకు ధనశక్తి లేకపోయినా జనశక్తి కావలసినంత వున్నదని, దానిని సద్వినియోగమొనర్చి, సమాజావసరములను ప్రజలే స్వయంగా తీర్చుకోవలెనని ఉద్బోధించారు. తర్వాత చిన మాచనూరు స్వచ్ఛందదళసభ్యుల వంట కాల్వ త్రవ్వకంలో పాల్గొన్నారు. పోలిరెడ్డి పల్లెరోడ్డు పనమ్మోత్సవంతో చేయికలిపారు. రాంపల్లిలో బీదవిద్యార్థులకు పుస్తకాలుపంచిపెట్టి, లిఫ్టు ఇరిగేషన్ సొసైటీ స్థాపనసుగూర్చి విచారణజరిపారు. రెడ్డిదిన్నెలో రోడ్డునూ, బొటికలపాడులో మంచినీటిబావిని ప్రారంభించారు. తిమ్మానాయుడు పేటలో పశువైద్య ప్రథమచికిత్సా కేంద్రానికి ప్రారంభోత్సవం జరిపారు. దుంపలదారులో దంపుడుబియ్యం సహకారసంఘాన్ని ప్రారంభించి, సమాజాభివృద్ధి ప్రదర్శనశాలనుతిలకించి, గ్రామసహాయకుల శిక్షణశిబిరానికి ప్రారంభోత్సవం గావించారు.

మరుచోజు ఉదయం ఉదయగిరిలో పశు కృత్రిమ పిండోత్పత్తి కేంద్రాన్ని ప్రారంభించారు. గర్భంవారిపల్లెలో మహిళా మండలి సభ్యురాండ్రతో ముచ్చటించారు. కొట్టాలపల్లె పంచాయతీ కార్యాలయ నూతన భవనానికి ప్రవేశోత్సవం గావించి, ఖాదీ బోర్డువారి సహాయంతో నెలకొల్పబడిన నూనె గానుగలను చూచారు. దుత్తలూరులో, శ్రీమతి శింగవరపు రామలక్ష్మమ్మగారి ఔదార్యంతో, రూ 18,000ల వ్యయంతో నిర్మింపబడిన ఆయుర్వేద ఆస్పత్రి భవనానికి ప్రారంభోత్సవం చేసారు. దాసుకూరులో గ్రామస్థుల పూర్తి విరాళంతో 8 వేల ఖర్చుతో నిర్మాణమైన పాఠశాలభవనప్రారంభోత్సవము, విద్యుచ్ఛక్తి సరఫరాప్రుత్సవంగావించారు. పంటాయటివారు చెరువుమరమ్మత్తు, అరుంధతీయులకు మంచినీటిబావి, రైతుల ఆధీనంలో వున్న అనాదీనంభూమి పట్టాలు మున్నగు కోర్కెలతో ఒక విజ్ఞాపన పత్రాన్ని సమర్పించారు. బొమ్మరాజుచెరువు గ్రామంలో స్కూలు భవనానికి శంకుస్థాపన గావించారు. పంజమూరులో హరిజనులు స్వయంగా నిర్మించుకున్న రామాలయ ప్రవేశోత్సవం జరిపి, శ్రీరాముని చిత్రపటాన్ని ఆవిష్కరించి, పూజలు జరిపారు. ఆఖరు సభలో పరిషత్తు కార్యదర్శి శ్రీ పి. మల్లికార్జునం, కావలి ఆర్.డి.ఓ. శ్రీ లక్ష్మీనృసింహయ్య, ఉదయగిరి పరిగుంటపాడు సమితి అధ్యక్షులు శ్రీ చలమారెడ్డి, శ్రీ చేనెందుల నరసింహాంగారలు ఉపన్యసించారు. బి. డి. ఓ. శ్రీ వి. బాపయ్య, కలెక్టరుగారి రెండు రోజుల కార్యక్రమాన్ని నమీక్షించి వందనసమర్పణం గావించారు.

కలెక్టరుగారికి పై గ్రామాలలో లభించిన స్వాగతం అపూర్వమైనది. ఈ కార్యక్రమాన్ని శ్రీ బాపయ్య వారి సహోద్యోగులు ప్రశంసనీయంగా నిర్వహించారు.

దర్శి సమితి

రోగులను సరిగాచూడక, వారినిపీడించి డబ్బు వసూలుచేస్తూ, మందులను దుర్వినియోగపరుస్తూ, ప్రజావిశ్వాసాన్ని కోల్పోయిన కురిచేడు ప్రాథమిక ఆరోగ్యకేంద్రం డాక్టరు శ్రీ కె. ప్రాన్సిసుగారిని అక్కడనుండి బదలీచేయాలని దర్శిసమితి 16తేదీ తీర్మానించింది. వర్షాలులేక, పైర్లు మాడిపోయి, పనులులేక ప్రజలు అవస్థలుపడుతున్నారు. కాబట్టి, నిర్బంధశిస్తువసూళ్ళను నిలుపవలసిందిగాగూడా సమితి మరొక తీర్మానంలో ప్రభుత్వాన్నికోరింది. 1,2,3 (ఏ) స్థాయి సంఘాలలో ఖాళీ అయిన స్థానాలకు శ్రీ అయిలూరి కోటిరెడ్డి, శ్రీ కమ్మ వెంకటనరసయ్య, వర్రె మరియమ్మ గారలు ఏకగ్రీవంగా ఎన్నుకోబడినారు.

వారం...వారం

(3 వ పేజీ తరువాయి)

వీరాధివీరులను వెనుకకు మరలించడమైనది. అదిమొదలు జయప్రకాశ్ స్వస్థచిత్తుడుగా లేరు.

ఈ పరిణామాన్ని, దైవకృప వలన, కొలదిగా ఊహించి, తానావిధంగా 'సర్వ సేనాధిపతి' మాటకు లొంగవలసిన పని లేదని, తాను తలచుకుని ముందుకునడిస్తే ఈ అల్పజ్ఞమైన రచయితతోసహా పెక్కురు క్రొత్తవారు ఆ మహాయుద్ధంలోకి రాగలరని ఒక ముఖ్యునిద్వారా తెలుపుచం పెను. మన గోరా అమితంగా పోరాడినారు. సర్వోదయ సమ్మేళనంలో జయప్రకాశ్ బృందం వారు తామెన్నుకున్న నాయకునితోహోరాహోరి పోరాడినారు. కాని మహామంత్రి యైన జయప్రకాశ్ గురువర్యుని మించిపోనన్నారు. అధ్యాయం అంతటి ముగిసింది.

ఆయనకు స్వస్థచిత్తం మాత్రం రాలేదు. అపర కిరీటియైన ఈ మహాను భావునికి ప్రబోధించి చిత్తస్వాస్థ్యాన్ని చేకూర్చగల మహాత్ము డెవరూ కనుచూపుమేరలో కానరాడు. గాంధి పరమపదించిన తర్వాత ఈయన అర్జునుడైనాడు!

ఇట్టి స్థితిలో జయప్రకాశ్ కర్తవ్యమేమి? ప్రభుత్వంలోకివెళ్ళి, దేశాన్ని రక్షించరాదా అంటే కత్తిపట్టడం కూడదనేవాళ్లే ఈ పరిస్థితిలో ప్రభుత్వంలోకి తొరబడి చేసేదేమున్నదన్నారాయన. ఇంక ఎంచేసేటట్లు? ప్రపంచశాంతి ఉద్యమానికి కట్టుబడిన వారుగనక చైనాతో ఇండియా సంప్రదింపుల ద్వారా లేక మధ్యవర్తి పరిష్కారంద్వారా సమస్యను తీర్మానించుకోవడం ఉచితమని ఆయన చెప్పక తప్పదుగనక చెబుతున్నారు.

తానావాడు తన బృందాన్ని హోమగుండంలోకి నడిపించుక పోలేకపోయినా ఆమార్గమే ఉత్తమమైనదని అంతరాత్మ అహర్నిశం ఆయనను ప్రబోధిస్తున్నది. అందువలన, ఆ విషయాన్ని పదే పదే ఆయన ప్రస్తావించక తప్పడంలేదు.

ఈ చరిత్రఅంతా తెలియనివారు జయప్రకాశ్ ఇట్లయిపోయినాడేమాఅని సంభ్రమాశ్చర్యాలకు లోనైపోతున్నారు.

ఆయన ఇవ్వాళెట్లయి వున్నప్పటికీ, ఈ దేశాన్ని మహాసంకట సమయంలో అన్నివిధాలా రక్షించడానికి సర్వసమర్థుడు ఉత్తమోత్కృష్టుడేగాని అన్యులుగారు. ఉత్తరుగీచిన గీటు ననుసరించి అన్యులు నడువవచ్చును. ఈమాటనమ్మండి.

అంతటి సంకటం రాలేదు గనక మన మట్లున్నాము, ఆయనట్లున్నాడు, అంతే గాని, మరేమీలేదు. అదొక మహావిభూతి. దానికి సమయం రావలెనుగదా! విశ్వాత్మ అనుకూలించవలెనుగదా!

! ! !

ఇటువంటి సందర్భాలలో చైనా యాత్రకు బయలుదేరిన శాంతిదళ సభ్యుల వైఖరికి అనేకమంది పార్లమెంట్ సభ్యులు వైముఖ్యం తెల్పడం ఆశ్చర్యకరంకాదు. ప్రధానమంత్రి వీరి సూచ్నప్రశ్నలకు సమాధాన మీయలేక, ఆ శాంతిదళంవారి కార్యక్రమం ఫలప్రద మవుతుందనే విశ్వాసం తనకూలేకున్నా, మంచివారు ఒకకార్యాన్ని తలపెట్టి వెళ్లమంటే వద్దనడానికి నోరాడలేదని చెప్పి ఆయన తప్పించుకున్నాడు.

ఈ దళసభ్యులు ఎలాగైనా సరిహద్దును సమీపిస్తున్నారు. వీరిని లోనికి రమ్మని అవలివారు ఆహ్వానిస్తారో 'మా రాదారి చీటిని ఇంకా మీరు పొందలేదు గనక దయచేసి వెనక్కు వెళ్లండి' అనిఅంటారో తెలియదు.

ఏమైనప్పటికీ చైనాకు శాంతిపాఠాన్ని బోధించడానికి మన శంకర్ రావ్ దేవ్ అధ్వర్యాన ఒక దళం పనిగట్టుకుని పోవడం వలన కొంత మేలే రాగలదు-ఇంతకంటె కీడు రాలేదు గనక!

! ! !

మహాస్కో పత్రికలలో స్నేహవాక్యాలను ఉల్లేఖిస్తూ, సెప్టెంబర్ 3 వ కొన్ని వృత్తాంత ప్రకటనలు వెల్వడినవి. కొలంబో ప్రతిపాదనలను చైనా పూర్తిగా ఆమోదించిన మీదటనే సంప్రతింపులు సాధ్యమనే మన ప్రధాన మంత్రి సుడువును 'ప్రావ్దా' ప్రముఖ స్థానంలో ప్రచురించింది. ఇట్లా చేయడం ఇదే ప్రథమం.

చైనా చర్య అన్నివిధాలా అభ్యుదయానికి అపకారం చేసిందని 'ఇజ్వెస్తియా' వ్యాఖ్యానించింది.

చైనాదే ఈ విషయంలో తప్పతప్ప అనే ధోరణిని సోవియట్ రష్యా ప్రజలకు బోధించడం పై వ్యాఖ్యల, ప్రచురణల ఉద్దేశ్యం.

'ఫ్రెండ్' ఇప్పుడు 'బ్రదర్' అయిపోయి, 'బ్రదర్' కాస్తా 'ఎనిమి' (శత్రువు) అయిపోయినాడా? లేక ఫ్రెండ్ అట్లాగే వుండి, 'బ్రదర్' మాత్రం కరిగిపోయి, రూపాంతరం పొందినాడా?

అది సరేగాని కామ్రేడ్ క్రూషెవ్, మనలోమాట, పాశ్చాత్యులివ్వ నిరాకరించిన (నెహ్రూ నిజరహనం ప్రకారం) సూపర్ సానిక్ విమానాలను మాకిచ్చి, మా బ్రదర్ పని పట్టిస్తావా? అవే నిజంగా నీకు ప్రియమైన మా అలీన విధానాన్ని కాపాడేవి.

వార్తాలేఖ

(3 వ పేజీ తరువాయి)

విస్తృత పరిధిలోగల వయోజన ఓటింగుహక్కు, ఎన్నికలకు నిలబడే అభ్యర్థులకు విద్యార్హతలు నిర్ణయించకపోవడం భారతదేశంలోని పార్లమెంటరీ వ్యవస్థలోని ప్రధాన లోపాలని మనం ఇప్పుడిప్పుడు గుర్తించుకుంటున్నాం. మొత్తంమీద చూస్తే ఆ వ్యవస్థ బాగానే ఉన్నప్పటికీ కొన్ని రాజకీయ పక్షాలు, ఎన్నికలకు నిలబడే కొంతమంది అభ్యర్థులూ సామాన్య ఓటర్ల రాజకీయ అజ్ఞానాన్ని నిరాటంకాన్యంతమూ దుర్వినియోగం చేస్తున్న సంగతి మనం గుర్తించకపోతే వాస్తవాన్ని గ్రహించక పోవడమే అవుతుంది. ఓటర్ల విద్యావంతులు కావడమే ఇందుకు శరణ్యం. పార్టీ పదవులకు, పార్లమెంటు, శాసనసభా సభ్యత్వాలకూ నిలబడే అభ్యర్థులకైనా కొన్ని విద్యార్హతలను నిర్ణయిస్తే పరిస్థితి చాలవరకూ చక్కబడుతుంది.

అధికార పదవులకు ఎన్నికల విషయంలో కుల, మత, వర్గ, ప్రాంతీయ అభిమానాలతో న్యాయరహితమయిన, అక్రమమైన పోటీలకు తావులేకుండా చేయడం అత్యవసరం. పాలక, ప్రభుత్వ పదవుల విషయంలో యీ సంస్కరణ ప్రవేశపెట్టడానికి ముందు కాంగ్రెస్‌సంస్థకు సంబంధించిన ఎన్నికలలో ఈ సూత్రం ముందుగా అమలుపరచాలి.

సహకార సమన్వయాలు

కాంగ్రెసు సంస్థకూ, మంత్రివర్గాలకూ మధ్య సన్నిహిత సహకార సమన్వయాలు అవసరమని ప్రత్యేకంగా చెప్పనవసరం లేదు. ఇట్టి సామరస్య సద్భావాలు లోపించిన రాష్ట్రాలలో పరిస్థితులు ఇతర రాష్ట్రాల పరిస్థితులకంటె ఎంతో అధ్వాన్నంగా ఉన్నాయని అనుభవంలో మనకుతెలుసు. కాంగ్రెస్‌సంస్థ, శాసననిర్మాణ లేక ప్రభుత్వ వర్గాల విధిబాధ్యతలను నిర్వచించి, ఒకదానిపై మరొకటి అనవసర పెత్తనాన్ని చెలాయించకుండా నిరోధించడానికి కాంగ్రెసు అధిష్ఠానవర్గం బహుదా ప్రయత్నించింది కాని ఆ ప్రయత్నం ఆచరణలో ఇంతవరకూ నెరవేరనందున ఇకముందు సఫలం కాగలదా అనేప్రశ్న ఉంది. వర్గాల సృష్టికర్తలే ఈ విషయంలో తమ తప్పులను ఇప్పుడు గుర్తించి నందున అది ఇక ముందు సాధ్యమవుతుందేమో చూడాలి.

కాంగ్రెసు సంస్థయొక్క శాసన నిర్మాణ విభాగంయొక్క విధిబాధ్యతలనూ, అధికారాన్ని స్పష్టంగా నిర్వచించి కేటాయిస్తే తప్ప కాంగ్రెసు సంస్థ పునరుజ్జీవనకు ప్రస్తుతం జరిగే ప్రయత్నం ఫలించదు. ఎవరి బాధ్యతలేమిటో. అధికారాలేమిటో కేటాయిస్తేనే సహకార సమన్వయ సామరస్యాలు అభివృద్ధి చెందగలవు. సీనియరు కాంగ్రెసు నాయకుల అధ్వర్యంక్రింద పటిష్టం చెందనున్న కాంగ్రెస్ సంఘాలు ప్రభుత్వ వ్యవహారాలలోను, పాలకశాఖలోనూ జోక్యం కల్పించుకోవడం లేక పెత్తనం చెలాయించడం జరిగితే ప్రస్తుత సంస్కరణయజ్ఞం మేలు చేకూర్చకపోగా అరిష్టంక్రింద తయారవుతుంది. కాంగ్రెస్ మంత్రివర్గం కాంగ్రెసు సంస్థ నిర్వాహకులతో చర్చించిన తరువాత ప్రభుత్వ విధానాలను రూపొందించడంవల్ల ఇట్టి సామరస్యం పెరుగుతుంది. అదేవిధంగా ప్రభుత్వ కార్యకలాపాలలో కాంగ్రెస్‌సంస్థ నిర్వాహకులు కలుగజేసుకోకుండా వుండటం దీనికి సహాయపడుతుంది. ప్రభుత్వవిధానం రూపొందించబడ్డతర్వాత దానిని ప్రజాబాహుళ్యానికి నచ్చచెప్పడం, ప్రజల సహకారాన్ని సంపాదించడం కాంగ్రెసు సంస్థల ప్రధానబాధ్యతగా వుండాలి.

నిర్వహణశాఖల ఏర్పాటు

కాంగ్రెసుకు చెందిన వివిధ శాఖలలో కృషినిర్వహణకు కార్యకర్తలకు శిక్షణ పనులను శాశ్వత కార్యకర్తలకు అప్పగించాలని ఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెసు కార్యవర్గం చేసిన సూచనలు సమంజసంగా వున్నాయి. దేశవ్యాప్తంగా విస్తరిల్లిన కాంగ్రెసుసంస్థవంటి బృహత్తర సంస్థకు పటిష్టమైన వ్యవస్థానిర్మాణం సమర్థులైన క్షేత్రకార్యకర్తలూ ఎంతో అవసరం. ఐతే అంతటి సిబ్బందిని పోషించడానికి తగిన ధనం వున్నదా అన్నదే ప్రశ్న.

క్రొత్త సభ్యత్వం అవసరం

క్రొత్తసభ్యులను ముఖ్యంగా మహిళా యువజన విద్యావంతుల వర్గాలకు చెందిన రకరకాల సభ్యులను చేర్పించకపోతే కాంగ్రెసు పునరుజ్జీవనకృషి విజయవంతం కాజాలదు. త్యాగబుద్ధి 'ఎన్నినటువంటిదీ, స్వాతంత్ర్యోద్యమంలో పాల్గొన్నటువంటి పాతతరం కాంగ్రెసు వాదులను గౌరవించడం అవసరం. కాని యువతరం వారిని ఆకర్షించి, సంస్థకు క్రొత్తరక్తం ఎక్కించి, సభ్యులలో నూతన దృక్పథాన్ని అలవరచకపోతే ఏ రాజకీయ పక్షంకూడా ప్రవర్ధమానం కాజాలదు. ప్రస్తుత నాయకులూ, సభ్యులూ సంస్థపై గుత్తాధికారాన్ని కలిగి వున్నందున సంస్థకు క్రొత్తరక్తాన్ని ఎక్కించడానికి ఇంతవరకూ అస్కారం లేకపోయింది.

ఇప్పటిసభ్యులూ, క్రొత్తసభ్యులూ సంస్థకు మేలు చేకూర్చేవారుగా వుండలంటే పార్టీ సిద్ధాంతాలపట్ల సంపూర్ణ విశ్వాసం కలిగి, ప్రజాస్వామిక సిద్ధాంతాలపై సోషలిస్టు సాంఘిక వ్యవస్థాస్థాపనకు సాధ్యమైనంత త్వరలో సాధించడానికి కట్టుబడినవారై వుండటం చాల అవసరం.

ZILLA PARISHAD - NELLORE

TENDER NOTICE.

Sealed tenders are invited by the Secretary, Zilla Parishad, Nellore for the supply of Slates, Slate Pencils and Stationary like note books etc., from the local books depots, in the Office of the Zilla Parishad, Nellore till 1 P. M. on 26—9—63.

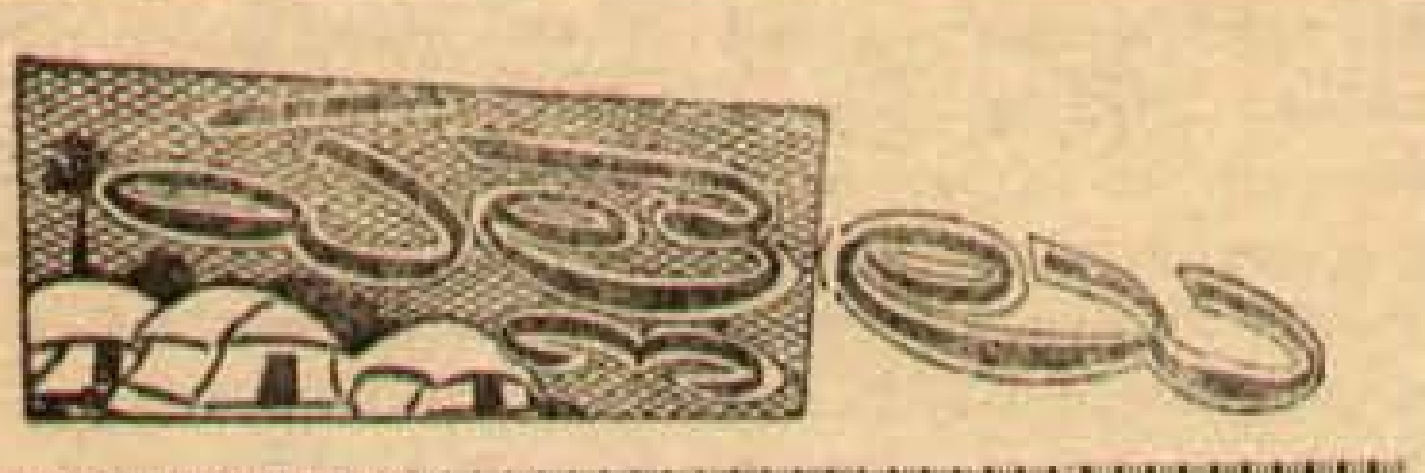
LIST OF WORK.

Name of the work.	Nature of tender.	Earnest money deposit.
Supply of Slates 11"X8½" (Markapuram) Slace pencil boxes, (Kailash) Black Lead pencils, Note Books—80 pages (Wisdom) 100 pages and 2 Quires ruled note books (inclusive cover.)	Individual quoted rate basis.	Rs. 104-00

The amount of earnest money deposit to be paid along with the tender noted above should be remitted to the credit of Nellore Zilla Parishad General Fund and the chalan enclosed to the tender.

Tenders will be opened by the Secretary Zilla Parishad, Nellore at 4 P. M. on the same day viz. 26—9—63. The tenderers may also be present there, if they so desire. The undersigned reserves the right to reject any tender without assigning any reason what so ever.

—P. MALLIKARJUNAM,
Secretary.

★ కొత్తపాళెంలో ఎన్. టి. రామారావు
★ వెంకటగిరి ట్రెయినింగుస్కూలు
★ మన్నారుపోలూరుకు పంచాయతీ

కొత్తపాళెంలో ఎన్. టి. ఆర్.

గూడూరు తాలూకా కొత్తపాళెం శ్రీ ప్రసన్న వెంకటేశ్వరస్వామి ఆలయ గోపుర నిర్మాణానికి, ప్రసిద్ధ సినీనటుడు శ్రీ నందమూరి తారకరామారావుగారు 10 తేది శంకుస్థాపన జరిపారు. తర్వాత శ్రీ నెమిలేలు వెంకటరామరెడ్డిగారి అధ్యక్షతన సన్మానసభ జరిగింది. ఐదువేలమంది ప్రజలు విచ్చేశారు. నెల్లూరుపల్లి, కొత్తపాళెం గ్రామస్తులపక్షంగా శ్రీ నేదురుమల్లి బాలకృష్ణారెడ్డిగారిచే శ్రీ రామారావుకు శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామి రజత ప్రతిమ బహూకరింపబడింది. గూడూరు శ్రీ కాళిదాస కళానికేతనంవారుగూడా శ్రీ రామారావును సన్మానించారు. శ్రీ ప్రసన్న వెంకటేశ్వర నాట్యమండలివారు 'కృష్ణరాయబారం' నాటకాన్ని ప్రదర్శించి, కమనాటకసుకుపు శ్రీ చిట్టెటు గురుస్వామిగారిని శ్రీ రామారావుగారిద్వారా పట్టుశాల్వతో సత్కరించారు.

—రామిరెడ్డి గోపాలకృష్ణారెడ్డి.

వెంకటగిరిలో ఉచిత నేత్ర చికిత్సాశిబిరం

సర్వోదయ నాయకులు, నేత్ర వైద్యులు డాక్టరు వెంపటి సూర్యనారాయణ (తెనాలి) సెప్టెంబరు 24 తేది నుండి అక్టోబరు 20 తేది వరకు వెంకటగిరిలో ఉచిత నేత్ర చికిత్సాశిబిరాన్ని నిర్వహిస్తారు. ముదరని శుక్లములు, పిల్లల శుక్లము లను శిబిరంలో వీరు నిపుణులు. అక్టోబరు 2 తేది నుండి 7 తేది వరకు ఆపరేషన్లు జరుపుదురు. ఇతర గ్రామాలవారికి ఐనసౌకర్యం మాత్రం కలుగజేయబడును. వివరాలకు శ్రీ జె. వి. నరసింహారావు ఎం. ఏ., నిర్వాహకసంఘ కార్యదర్శి, వెంకటగిరికి వ్రాయవచ్చును.

—పి. రామకృష్ణయ్య

వెంకటగిరి ట్రెయినింగు స్కూలు

ప్రభుత్వ ట్రెయినింగు స్కూలులో 1963 మార్చిలో పరీక్షకు కూర్చొని ఉత్తీర్ణులైన విద్యార్థులకు ఈనాటి (9 తేది)వరకు సర్టిఫికేట్లు ఇవ్వకుండా హెడ్మాస్టరుగారు కాలయాపన చేస్తున్నారు. వారినడిగితే 'దినపత్రికలలో ప్రకటించిన ఫలితాలు మాకు అథారిటీగాదు; మీ రికార్డులో మార్కులు ఎంటర్ కాలేదు. అందువల్ల నీవు ఫెయిల్ అయినట్లున్నది' అంటాడు. ప్రభుత్వ పరీక్షల కార్యదర్శికి ఒక విద్యార్థి ఈ విషయమై వ్రాయగా 'నీవుపాసయినావు; మీ హెడ్మాస్టరు ఇంతవరకు రికార్డులు పంపనందున మార్కులు అందులో వేయలేదు' అని జవాబువచ్చింది. హెడ్మాస్టరుగారి ఈ కార్యశూన్యత వైఖరివల్ల జాబ్లో ఉద్యోగం సంపాదించుకోవలసిన ఎందరో నిరుద్యోగులుగా కాలంగడుపుతున్నారు. ట్రెయినింగ్ విద్యార్థులకు జరిగిన ఈ అపకారాన్ని ప్రభుత్వం గమనించవలెను.

—ఒక విద్యార్థి సోదరుడు

గతవారంలో కావలి జిల్లాపరిషత్తు హైస్కూలులో ఏర్పాటు చేయబడిన సైన్సు ఎగ్జిబిషన్లో ప్రకృతిశాస్త్రవిభాగం. చిత్రంలోవున్నవారు— సి. వి. సుబ్రహ్మణ్య శర్మ, ఎస్. వి. సుబ్రహ్మణ్యం, కె. మాధవరావు గారలు. (ఫోటో: జ్యోతిస్టూడియో, కావలి)

మన్నారు పోలూరుకు ప్రత్యేక పంచాయతీ

70 సంవత్సరాలుగా సూళ్ళూరుపేట పంచాయతీలో వుంటున్న మన్నారుపోలూరును ప్రత్యేక పంచాయతీ చేసే ప్రతిపాదన ప్రభుత్వామోదానికి పోయివున్నది. మన్నారు పోలూరును సూళ్ళూరు పేటనుండి విడగొట్టాలని రెండు మూడు సార్లు ప్రయత్నం జరిగిందిగాని, ఫలించలేదు. ఇప్పుడు సమితి అధ్యక్షులు శ్రీ వై. రామకృష్ణారెడ్డి గారు ఈ విషయంలో విజయం పొందగలిగారు. ఈ గ్రామం ప్రత్యేక పంచాయతీ గావడం పురజనులకు సంతోషదాయకం.

—యాగంటి రామలింగం

కలిచేడు నీరులేనిబావులు

మాగ్రామ శివారుకాలనీ ప్రాంతంలో 20 బావులుండికూడా ఈకాలంవచ్చేవరకు చుక్కనీరులేకుండాపోతూ, ప్రజలు నీటికి అవస్థలుపడుతున్నారు. బావులకంచె లోతులో మైకావుండడమే ఈ పరిస్థితికి కారణమంటున్నారు. దీనినిగూర్చి కలెక్టరు గారికి నివేదించుకున్నాము. కలెక్టరుగారు గట్టిప్రయత్నంచేసి, కార్మికులకు నీటిసౌకర్యము కల్గింపవలసిందిగా కోరుతున్నాము.

—ఎస్. వి. రహూఫ్,
పంచాయతీఅధ్యక్షుడు.

రేపూరు ప్రారంభోత్సవం

హైస్కూలు సారస్వత సంఘానికి ఆత్మకూరు డాక్టరు శ్రీ బి. సుందర రామరెడ్డి గారు 12 తేది ప్రారంభోత్సవం గావించారు. ప్రధానోపాధ్యాయుడు శ్రీ వి. నరసింహం అధ్యక్షత వహించారు. ఉత్తమ నాయకులను తయారుచేయుటకు సారస్వత సంఘం కృషిచేయవలెనని డాక్టరుగారు ఆకాంక్ష వెలిబుచ్చారు.

—కె. వెంకయ్య

స్వరవాద చక్కెర

పెద్దపెద్దవారికే దొరుకుతున్నది. చిన్నవారుపోతే 'స్టాకులేదు' అని వినబడుతుంది. ఏమిచేయమంటావురా వెంకటరమణా!

కావలి హైస్కూలులో రిటైర్డ్ హెడ్మాస్టరు శ్రీ కనుపర్తి వెంకటసుబ్రహ్మణ్యంగారి చిత్రాన్ని ఆవిష్కరిస్తున్న జిల్లాపరిషత్తు అధ్యక్షుడు శ్రీ నల్లపరెడ్డి చంద్రశేఖర రెడ్డి. చిత్రంలో శ్రీ వెంకటసుబ్రహ్మణ్యం; సభాధ్యక్షుడు, మద్రాసు లా కాలేజి ప్రొఫెసరు శ్రీ వి. ఎస్. బాలసుబ్రహ్మణ్యంగారలు కలరు (ఫోటో: జ్యోతిస్టూడియో, కావలి)

నెల్లూరు సబార్డినేటుజడ్జికోర్టులో

Sos. No 34 of 1963.

దగ్గుపాటి వెంకటసుబ్బయ్య —వాది.
మహంకాళి మాలకొండ్రాయుడు (మరణ్)
మాలకొండయ్య —ప్రతివాది.

నోటీసు:- యీ నెంబరున వాదియొక్క తండ్రిపేరకు ప్రతివాది 20-1-60 తేదిన వ్రాయించి యిచ్చిన ప్రాంసరినోటు తాలూకు అసలుఫాయిదాలు బాకీని వాది ప్రతివాదివల్ల వసూలు చేయుటకుగాను సదరు ప్రాంసరినోటును వాదియొక్క తండ్రివల్ల వాది ట్రాన్సుఫరు చేయించుకొని ప్రతివాదివల్ల సదరు ప్రాంసరినోటు తాలూకు బాకీని వాది రాబట్టుకొనుటకు ప్రతివాదిమీద ఈనెంబరు దావా దాఖలు చేసుకొనివున్నాడు. ప్రతివాదికి నోటీసు నిమిత్తమై 21-10-1963 తేదికి వాయిదా వేయబడివున్నది. గనుక ప్రతివాదికి ఆక్షేపణ వున్నయెడల సదరు తేది పగలు 11 గంటలకు యీ కోర్టుకు హాజరై తెలుపుకోవలయును.

—కావనం రామారావు, అడ్వకేటు

కాళహస్తి డి॥ ము॥ కోర్టులో

O. P. No. 4 of 1963.

కోటలింగాల పాండురంగయ్యశెట్టి —మనుపుదారుడు.

నోటీసు:- కాళహస్తి బజారువీధిలో యుండు శేటు సి. వెంకటసుబ్బయ్యగుప్త కార్య శేటు బిజ్జ రామరత్నమ్మ, మనుదారునికి 2-11-61 తేదిన వ్రాసియిచ్చియుండు వీలునామామేరకు బిజ్జ రామరత్నమ్మ కాళహస్తి State Bank of India లో Savings Bank Pass Book, Index No. 89 Ledger Folio 1/176 లో డిపాజిట్టు చేసియుండు రు. 1142-33 లను వారసు తీయుటకు పైకోర్టులో వార్సుసర్టిఫికెట్టుకు మనుదారుడు 30-9-63 తేదికి వాయిదావేసి యున్నది. ఆక్షేపణవున్నవారు వచ్చి వాయిదా రోజు తెలుపుకోవలయును.

—కె. నారాయణస్వామినాయుడు,
అడ్వకేటు.

కావలిలో మంచినీటి ఎద్దడి

బావులు ఎండిపోయాయి—వలసలు ప్రారంభమయ్యాయి—పశువులు అల్లాడిపోతున్నాయి

ఇక్కడ నీటి ఎద్దడి తీవ్రమైంది. మరీ పాతవూరు బావులన్నీ కరిగిపెట్టిన తొట్లు వ్యక్తున్నాయి. మొన్ననే దాదాపు 6 వేల రూపాయలు ఖర్చుచేసి పట్టణపువారి బావిలో వేసిన బోరింగునుండి నీరు రావటంలేదు. ప్రభుత్వ ఆస్పత్రివద్ద, ఛత్ర మెడికల్సు వద్దవున్న బోరింగులవద్ద పంచలాడి కడవలు, బిందెలుపెట్టి కన్నీరుపెట్టుకుంటున్నా.

పోయిన సంవత్సరం ఇలాంటి అప్పుడే గట్లవద్దకు పంచాయతీవారు టాంకుతో ప్రతిపేటకీ నీరు సరఫరా చేశారు. ఈ సంవత్సరం ఎప్పుడు మొదలుపెడ్తారో తెలియటంలేదు.

కొన్ని చిన్న కుటుంబాలవారు ప్రక్క వూళ్లకు వెళ్లిపోయ్యారు. పెద్ద కుటుంబాలవాళ్లు, అవసరమైనవాళ్లు మాత్రం ఇక్కడ వుండి, అవసరంలేనివారిని, విద్యార్థులను

మా కావలి విలేఖరి

గూడ ఇతరగ్రామాలకు పంపేస్తున్నారు. పశువులు నీళ్లులేక అల్లాడిపోతున్నాయి. ప్రక్కవూళ్లనుండి వచ్చే విద్యార్థులు అన్నం తినుకొన్నుకుంటే, తినడానికి పాఠశాలలో నీళ్లు లేవు. జిల్లాపరిషత్తు పాఠశాలలోని అంత పెద్దబావి గూడ ఎండిపోయింది. ఇంతవరకునూ హైస్కూలు వచ్చినప్పుడు పాఠశాలలకు శలవలు ఇచ్చినట్లే, ఇక్కడ శలవలు ఇస్తే బాగుంటుంది.

కావలికి మంచినీటి సరఫరా స్కీము చాల అవసరం. ప్రభుత్వంవారు ఇది గమనించి పంచాయతీవారికి తగు సహాయం చేస్తేగాని ఈ కరవు పోదు.

14 తేది గంగమ్మ తల్లికి అభిషేకాలు, పూజలు, కోళ్లు చాలా జరిగినవి. కాని గంగమ్మతల్లి ఇంకా కరుణించలేదు.

గ్రాము : భారత్ * టెలిఫోను : 44.

కమ్మని కాఫీకి - సువాసన వక్కపొడికి

* రెడ్డీస్ కాఫీపొడి
* భారత్ వక్కపొడి

పేరు ప్రఖ్యాతి చెందినవి.

*** విక్రేతలు ***

పి. కోటారెడ్డి, బి. తిరుపతిరెడ్డి కంపెని

ట్రంకురోడ్డు—కావలి

Edited, Printed and published by N. Sree Ramamurthy at The Zamin Ryot Press, 170, Thipparajuvari Street, Nellore (A. P)